

ሠራተኛ ግንባር (የ—)
(Trade(s) Union)

በአንድ የሥራ ቦታ ወይም በተለያዩ የሥራ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች ጥቅ ጥቸውን ለግሰክበር የሚመሠርቱት የአንድነት ድርጅት የሠራተኛ ግንባር ይባላል ። የሠራተኛ ግንባር ወዝአደሮች ከካፒታል ጋር ያደረጉት የረዥም ጊዜ የትግል ውጫት ነው ። በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ሠራተኛው የመደብ ጥቅሙን ተገንዝቦ በተቀናጀ ሁኔታ ትግል ግድረግ ሲጀምር ትኩረት ያደረገው ግንባርን በግጽጽም ላይ ነው ። ወዝአደሮች በካፒታሊስቶች የሚደርሱ ልዩነቶችን ብዝበዛ በመቃወም ለግንባርና ለሥራ ሁኔታዎች መሻሻል (ለምንም ዓይነት ልሥራ ሰዓት መቀነስ ፣ ለካጣ ፣ ለውረታ መብት ወዘተ...) ዲሞክራሲያዊ ጥያቄዎችን በግንባር በግንባራቸው መሪነት እንዲሟሉ ልዩነቶች በልዩ ልዩ መንገድና ዘዴ ይታገላሉ ።

በሠራተኛው ግንባር ደረጃ የሚካሄደው ፀረ ካፒታሊስት ትግል በመሠረቱ ከኢኮኖሚ ጥያቄ የግያልፍና አብዛኛውን ጊዜም ግብታዊነት የሚያጠቃው ነው ። የሠራተኛው ንቃተ ገሊና ከጊዜ ወደ ጊዜ እየዳበረ ሲሄድ ግን በግንባሩ ያሟቀርበው ጥያቄ በኢኮኖሚ ላይ ብቻ ማትከሩ ቀርቶ ፖለቲካ ነክ ጥያቄዎችንም ጭምር የሚያነጣ ይሆናል ። በዚህ የትግል ሂደት ውስጥ በሠራተኛው መደብና በካፒታሊስቲክ መደብ መካከል ያለው ቅራኔ እየተባባሰና እየከረረ ይሄዳል ። በመጨረሻም የሠራተኛው የፖለቲካ ትግል በተደራጀና በተቀነባበረ መንገድ መካሄድ ፣ ለካፒታሊስቲክ የምርት ግንኙነት መለወጥና ለሠራተኛው ብዝበዛና ጭቆና መወገድ የመደብ የፖለቲካ ድርጅት ወይም የፓርቲ አመራር ወሳኝ ይሆናል ። በዚህ ረዥምና የተወሳሰበ ትግል ውስጥ የሠራተኛው ግን

በራት ሠራተኛው ራሱን በራሱ የግስተዳደርና የኢኮኖሚ ሥራ አያያዝ ጥበብ የሚተስምባቸውና ኮሚኒዝምን የሚግርባቸው ልዩ ትምህርት ቤቶች ናቸው ።

የሠራተኛው ግንባር ሕጋዊ በሆነ መንገድ ለመጀመሪያ ጊዜ የተመሠረተው በ19ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ አጋጥሻ ላይ በእንግሊዝ ነበር ። ጳላም ከካፒታሊዝም መስፋፋት ጋር በሌሎች ሀገሮች የሠራተኛው ግንባራት እየተስፋፋ መጡ ።

ካፒታሊዝም በደረጃባቸው አምፕሪያ ሊበት ሀገሮች የሠራተኛውን አድግና አመፅ በመፍራት የምኖፖል ቡርጂዚዎች ከቅኝ ግዛት ሀገሮች በገና ከሚያገኙት የምኖፖል ትርፍ መደለያ በመስጠት የሠራተኛው ትግል በጊዜያዊ የኢኮኖሚ ጥያቄ ላይ ብቻ እንዲያተኩር ፣ ከፖለቲካ ትግል እንዲዘናጋና እንዲርቅ በግድረግ ትግሉን ያዳክማሉ ። በነዚህ ሀገሮች የሠራተኛው ኑሮ የተሻሻለና የበለጠ መሆኑን ለግሳመን በጥቅም አከፋፈልም ሆነ በእስተሳሰብ ከቡርጂዚው የማይለዩ የወዛደር መሳፍንት ከራሱ ከሠራተኛው በመመልመል በግንባራት አመራር ላይ ያስቀምጣሉ ፤ በነርሱም አማካይነት ሠራተኛውን በማወናበድ የእድገት ዓላማቸው ተባባሪና ደጋፊ ያደርጉታል ።

የሠራተኛ ግንባራት በሶሻሊስት ሀገሮችም አሉ ። ነገር ግን የሶሻሊስት ሀገሮች የሠራተኛ ግንባራት በካፒታሊስት ሀገሮች ካሉት የሠራተኛ ግንባራት በዓላማና በግብ የተለዩ ናቸው ። በሶሻሊስት ሀገሮች የምርት መገልገያዎች የሕዝብ ንብረት በመሆናቸው በዝባኝና ተበዝባኝ የለም ፤ የግምረት ዓላማም ምርትን በዕቅድ በማሳደግ የጎበረተ ሰቡን ፍላጎት ማሟላት ነው ። የሠራተኛ ግንባራትም ሕዝባዊ ድርጅቶች እንደመሆናቸው የፓርቲውን መመሪያ በመከተል አንደሌሎች ሕዝባዊ ድርጅቶች ለጎበረተሰቡ የጋራ ጥቅምና ዕድገት የሚታገሉ ናቸው ።

የሠራተኛው መደብና የአርሶ አደሩ ጎብረት (የ—)

(Alliance of the Working Class and the Peasantry)

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ ጩቋኝ መደቦች ለጋራ ዓላማቸው መሳካት በተሰያዩ መንገዶች ጎብረት ይፈጥራሉ ። ይህ በታሪክ ተደጋግሞ የታየ ሐቅ ነው ። በዝባኝ መደቦች ለፀረ ሕዝብ ዓላማቸው እንደሚተባበሩ ሁሉ ጭቁን መደቦች ከሚደርሰባቸው አስከፊ ብዝሃና ጭቆና ስመላቀቅ በሚያደርጉት ፍልሚያ የትግል እንድነት ይፈጥራሉ ። በታሪክ ከታዩት የምዝብር መደቦች ጎብረት ትልቁና ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው በወዝአደሩና በሠርቶ አደሩ ሕዝብ በተለይም አርሶ አደሩ በብዛት በሚገኝበት ሀገር በሠራተኛው መደብና በአርሶ አደሩ መካከል የሚመሠረተው ዘላቂነት ያለው ጎብረት ነው ።

በካፒታሊስትም ሆነ በክፊል ካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ሠራተኛው መደብ በግንባር ቀደም ፓርቲው መሪነት ከአርሶአደሩ መደብ ጋር የቀረበና የጠበቀ ጎብረት በመፍጠር አድጋሪ ሥርዓትን ገርሶ ለመጣል ይታገላል ። በተለይ በፊውዶ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች ውስጥ የአርሶ አደሩ ቁጥር እጅግ ከፍተኛ በመሆኑ ሠራተኛው መደብ ከእምሮሪያሊዝም፣ ከፊውዳሊዝምና ከቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ጋር የሚያደርገውን ትግል ብቻውን ስማካሄድና ሶሻሊዝምን ስመገንባት አይችልም ። በእንደዚህ ያሉ ጎብረተሰቦች ውስጥ አርሶ አደሩ የጎብረተሰቡ አብዛኛው ከፍል በመሆኑ በዚህ አብዮታዊ ትግል ከፍተኛ አብዮታዊ ሚና ይፃረዳል ። በሠራተኛው መደብ ፓርቲ የሚደራጅና የሚመራ በመሆኑም አርሶአደሩ ዋና አጋር ኃይሉም ይሆናል ። የሠራተኛው መደብ የፖለቲካ ሥልጣን መግለጫና የሶሻሊዝም መገንቢያ መሣሪያ የሆነው የወዝአደሩ የበላይነትንም የሚመሠረተው በሁለቱ መደቦች ጠንካራ ጎብረትና የትግል አንድነት ላይ ነው ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ ያለው አርሶአደር በፊውዳልና በካፒታሊስት ሥርዓቶች

ውስጥ ካለው አርሶአደር በጎቃቄ፣ በባህላዊ የዕድገት ደረጃው፣ በአኗኗሩና በፖለቲካ ተሳትፎው በአጠቃላይ በዓላማውና በተግባሩ በጣም የተለየ ነው ። የሶሻሊስቱ ሥርዓት አርሶአደር በሶሻሊስት የጎብረት ሥራ ግንባራት የተደራጀ፣ ለሶሻሊስት የምርት ግንኙነት በገጠሩ መሰፈን የሚታገልና በአዲስ ጎብረተሰብ ግንባታ ውስጥ በሚያደርገው ጎቁ ተሳትፎ ከጊላ ቀር አስተሳሰብና ከግል ሀብት ቁራኛነት ተላቆ ወደወዝአደርነት እየተለወጠ የሚሄድ ነው ። ለዚህም የግንባር ቀደም የሠራተኛው መደብ አመራር ወሳኝ ነው ።

የሠራተኛው መደብና የአርሶ አደሩ ጥንካሬ ምንጭ በመካከላቸው የሚፈጠረው ጎብረትና የትግል አጋርነት ነው ። በትግል አርማቸው ላይ ደምቀው የሚታዩት ግጭድና መደሻ የሚያመስክቱትም ይህንን መደባዊ ጎብረትና የትግል አጋርነት ነው ።

(በሐራጭ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን፣ ግንባርን ይመለከታል ።)

ሠርቶ አደር

(Working People)

ሠርቶ አደር የሚለው አጠራር በፋብሪካና መሰል ድርጅቶች ውስጥ የሚሠሩ ሠራተኞችንና ሌሎችንም፣ ግለትም ሰውን ሳይበዘብዙ እንደችሉታቸው በተሰያዩ የሥራ መስኮች ተሰማርተው በጥረታቸው የሚተዳደሩትንም የሚያትፍ ነው ። በዚህ መሠረት ሠርቶ አደር የሚሰው ቃል ባላቸው ችሎታ ሠርተው ደምዝ የሚያገኙ ምሁራንን፣ የቢሮ ሠራተኞችን፣ ጸሐፊዎችን፣ መስዮ አባቶችን፣ ሌላውን ሳይበዘብዙ ባላቸው የግምገማኝ መሣሪያ በመጠቀም ሠርተው ራሳቸውን የሚያስተዳድሩ ገበሬዎችን፣ የእጅ ጥበብ ሠራተኞችንና ሌሎችንም በተመሳሳይ ሁኔታ የሚተዳደሩትን ያጠቃልላል ።

በሕዝባዊ አብዮት ውስጥ ስሠርቶ አደሩ ሕዝብ ዓላማ ከግብ መድረስ የሠራተኛው መደብ በራሱ ግርክላዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ተደራጅቶ አመራር መስጠቱ ወሳኝ ነው ። ሠራተኛው መደብ የግል ሀብት ስሜት ያልተቆራኘው በመሆኑ ስብዝሃና ለጭቆና ዋና መንገድ

ሥራ የሆነው የግል ሀብትና ከዚህ ጋር ተያይዞ የመጣው የመደብ ጭቆና ጨርሶ እንዲጠገን በግንባር ቀደም የሚታገል ኃይል ነው። ከሠርቶ እድሮችም ውስጥ ንቃተ ገሊና ችውና ተግባራዊ ተሳትፎአቸው በፈቀደላቸው መጠንና የሠራተኛው መደብ ፓርቲ አባልነት መስኪያዎችን ባሟሉ ቁጥር የግር ክሳዊ ሴኒናዊ ፓርቲ አባላት የመሆን መብት አላቸው። ስለዚህ የሠራተኛው መደብ ዓላማ የሠርቶ እድሩ ሕዝብ ዓላማ ነው።

(ወዝአደርን ይመለከታል።)

ሥራ
(Labour)

ሰው መሠረታዊ ፍላጎቶቹን ለማሟላት የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ክፍሎች የሚለውጥበትና አዳዲስ ቁሶችን ወይም ነገሮችን የሚፈጥርበት ዓላማ ያለው የግምገማ ሂደት ሥራ ይባላል። ግርክስ ስለሥራ ምንነት ሲያብራራ ሥራ በመጀመሪያ ሰውና ተፈጥሮ የሚሳተፉበት፣ ሰው በራሱ እነሣሽነት በእርሱና በተፈጥሮ መካከል የሚፈጠረውን ተደጋጋሚ ቁሳዊ ድርጊት የሚቆጣጠርበትና የሚያርቅበት ሂደት መሆኑን ገልጿል። ሰው የተፈጥሮ የራሷ አንዱ ኃይል ሆኖ ራሱ መልስ ከተፈጥሮ ጋር በመታገል የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ክፍሎች (ፍሬዎች) ለራሱ ፍላጎቶች ግርኪያ ለማዘጋጀት ከንዶቹንና ቅልጥሞቹን፣ እስኖሮውንና እጃቹን፣ የሰውነቱን ተፈጥሮአዊ ኃይል ያንቀሳቅሳል ይላል። ሥራ ለሰው ልጅ የሰውነት ቅጽቆ የሰጠውና የህልውናው መሠረት መሆኑን በማስገንዘብ ኢንግልስ ሰውን ሰው ያደረገው ሥራ መሆኑን ተናግሯል። በመሆኑም ሥራ፣ ሰው ከእንስሳ የሚለይበት ልዩ ባሕርይ ነው። ሥራ በተመረተ ሸቀጥ ወይም ዕቃ ውስጥ የተጠናቀረ ያለቀ ድርጊት ከመሆኑም በላይ የአሴት ፈጣሪም ነው። የሸቀጥ ምርት ባለበትና በተስፋፋብነት ሁኔታ ሥራ በተጨማሪና በረቂቅ፣ በግልና በማኅበራዊ ገጽታው ይከሰታል።

ሰዎች ለሥራ ያላቸው አመለካከትና ግምት እንደየሥርዓተ ማኅበሩ ይለያያል። በዝባዥ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ሥራ ለጭቁን መደቦች የተተወና የተናቀ ነው። በተለይ በባሪያው አሳሳሪና በፊውዳሉ ሥርዓቶች ውስጥ ይህ ሁኔታ በገሃድ የታየ ነው። ለም

ሳለ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የግብርናና የእድገት ሥራ የገብረተሰቡ ህልውና የተመሠረተበት ሆኖ ሳለ የፊውዳሉ ሥርዓት ባህላና አመለካከት እነዚህን አምራች ክፍሎች ዝቅ አድርጎ የሚያይ፣ ገበሬውን አፈርገፈ፣ እደ ጠቢቡን ጠይብ፣ ቡዳ በግለት የሚያንቋሽሽ ነበር። የሥራን ከቡርነት የባህላችን አካል ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት የተደረገው ከአብዮታችን ፍንዳታ ወዲህ ነው።

በካፒታሊስት ሥርዓት የሀብት ፈጣሪ የወዝአደሩ መደብ ሆኖ ሳለ የቡርጂዊው መደብ የምርት መገልገያዎች ባለቤት በመሆኑ የወዝአደሩን የሥራ ኃይል ይበዘብዛል። ቡርጂዊው ለሀብት ከፍተኛ ፍትርና አምልኮት ያለው ሲሆን ይህንን ሀብት ለፈጠረው ወዝአደር ግን ያለው ግምት ዝቅተኛ ነው። የኮሚኒስት ኅብረተሰብ የመጀመሪያው ደረጃ የሆነው ሰባሊዝም የሥራ ከቡርነት የሚረጋገጥበት፣ ወዝአደሩም ከብዝሃነት የሚሆንበት፣ “ከእያንዳንዱ እንደሆነው ለእያንዳንዱ እንደሥራው” የሚለው መርህ ተግባራዊ የሚሆንበት ሥርዓት ነው። ሥራ ለመኖር ሲባል በግዴታ የሚከናወን ድርጊት መሆኑ ቀርቶ የሕይወት ተቀዳሚ ፍላጎት የሚሆነው የሰዎች እውነተኛ እኩልነትና ነፃነት በሚረጋገጥበት በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ይሆናል።

(ተጨማሪ ሥራን፣ ረቂቅ ሥራን፣ ሥራን፣ የሥራ ኃይልን ይመለከታል።)

ሥራ ኃይል (የ—)
(Labour Power)

በምርት ሂደት ውስጥ ሰው ለሥራ ያለው አካላዊና አእምሮአዊ ችሎታ የሥራ ኃይል ይባላል። ይህ ለመሥራት ያለ ችሎታ በግንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ ቁሳዊ ሀብትን ለማምረት ዓይነተኛና አስፈላጊ ወይም ወሳኝ ነገር ነው።

የሥራ ኃይልና ሥራ የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ሥራ በሸቀጥ ውስጥ በአጠቃላይ

የተጠናቀረና ያስቀ ድርጊት ሲሆን የሥራ ኃይል ግን ለመሥራት የተዘጋጀ፣ የሁኔታዎችን መግለጻት የሚጠብቅ ያልተፈጸመ ድርጊት ነው ። ወዘአደሩ ለካፒታሊስቲ የሚሸጠው ሥራውን ሳይሆን ከሌሎች የምርት መገልገያዎች ጋር ሲዋሃድ እሴት ብሎም ተረፈ እሴት የሚፈጥረውን የሥራ ኃይሉን ነው ።

ይህ በሥራና በሥራ ኃይል መካከል ያለው ልዩነት በካፒታሊስት ሥርዓት የትርፍ ሁሉ ምንጭ ምንድን ነው የሚሰው ጥያቄ የሚፈታበት ቁልፍ የሆነ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። በሁለቱ ቃላት መካከል ያለውን መሠረታዊ ልዩነት ለመጀመሪያ ጊዜ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በማሳራራት የካፒታሊዝምን ምሥጢር ይፋ ያወጣው ካርል ማርክስ ሲሆን ይህም ለኢኮኖሚ ሳይንስ ካደረጋቸው እስተዋጽኦዎች መካከል ከፍተኛውን ቦታ የሚይዝ ነው ።

የሥራ ኃይል ሸቀጥ ሊሆን የበቃው በካፒታሊስት ሥርዓት ነው ። በዚህ ሥርዓት ውስጥ ሸቀጥ ሊሆን የቻለበትም ምክንያት 1ኛ/ ወዘአደሩ ከምርት መገልገያ ባለቤትነት በመወገዱና ለመኖር የሥራ ኃይሉን ለመሸጥ በመገደዱ፣ 2ኛ/ ወዘአደሩ በግለሰብ ደረጃ የሥራ ኃይሉን ሰፈለገው ቀጣሪ ለመሸጥ ወይም ላለመሸጥ “መብት”ና “ነፃነት” ያለው በመሆኑ ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይልን ሸቀጥ የሚያደርጉ ሁኔታዎች በተፈጥሮ ሕግ አስገዳጅነት የመጡ ሳይሆኑ የፈውዳሉ ሥርዓት መፈራረስ ያስከተላቸው የኢኮኖሚ ይዘታ ሰውጦችና የኅብረተሰብ የታሪክ ዕድገት ውጤቶች ሆነው ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የሥራ ኃይል ሸቀጥ እንደመሆኑ ግናቸውም ሸቀጥ የሚኖሩት ጠባዮች ይኖሩታል ። እነርሱም የሥራ ኃይል የጠቀሟታ እሴትና የሥራ ኃይል የልውውጥ እሴት ናቸው ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ የምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነትና የቅጥር ሥራ ስለማይኖር የሥራ ኃይል ሸቀጥ መሆኑ ያከትማል ።

(የሥራ ኃይል የጠቀሟታ እሴትን፣ የሥራ ኃይል (የልውውጥ) እሴትን ይመለከታል ።)

ሥራ ኃይል (የልውውጥ) እሴት (የ-) (Exchange Value of Labour Power)

የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው እንደገና ወዘአደር በሕይወት ለማቆየትና እንዲሠራ ለማድረግ የሚያስችሉትን የራሱንና የቤተሰቡን መሠረታዊ የሆኑ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ፍላጎቶች ለማርካት እንዲሁም በሙያ የሠ ለጠነበትን ወጪ ለመሸፈን በሚያስፈልጉት ነገሮች እሴት ነው ።

የሥራ ኃይል እሴት እንደ የተወሰነ ሀገር በደረሰበት ታሪካዊ የዕድገት ደረጃ የወዘአደሩን መደብ ባህላዊ ፍላጎት ለማርካት የሚያስፈልጉ ነገሮችን እሴትም ይጨምራል ። ማርክስ ይህን ጉዳይ አስመልክቶ ሲጽፍ እንደሌሎች ሸቀጦች ሳይሆን የሥራ ኃይሉን እሴት በመወሰን ረገድ ታሪካዊና ሥነ ምግባራዊ ሁኔታዎች እንደሚጨመሩበት አስረድቷል ።

እንደግናቸውም ሸቀጥ በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው ይህን የሥራ ኃይል በማደስ ወዘአደሩ እየሠራ እንዲቆይ ለማድረግ የሚያስችሉ ሸቀጦችንና አገልግሎቶችን ለማግኘት መሥራት በሚያስፈልገው ማኅበራዊ የሥራ ጊዜ መጠን ነው ። በሌላ አነጋገር የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው ለወዘአደሩና ለቤተሰቡ ኑሮ አስፈላጊና መሠረታዊ በሆኑ ሸቀጦች እሴት ነው ።

የእነዚህ ሸቀጦች እሴት ደግሞ ከቴክኖሎጂ ዕድገትና ከምርታማነት መጨመር ጋር የሚቀንስ በመሆኑ፣ በዚያው መጠን የሥራ ኃይል እሴትም ይቀንሳል ። በሌላ በኩል በተለይ በካፒታሊዝም የመጀመሪያ የዕድገት ደረጃ እንደታየው፣ የሴቶችና የሕፃናት በምርት መስክ በብዛት መስማራት የቤተሰብን ገቢ በማሳደግ የሥራ ኃይል እሴትን የመቀነስ አዝማሚያ አሳይቶ ነበር ።

የሥራ ኃይል እሴት በገንዘብ ሲተመን የሥራ ኃይል ዋጋን የሚያሰገኝ ሲሆን በካፒታሊዝም ይህ የሥራ ኃይል ዋጋ ምንጻ በመባል ይታወቃል ።

ሥራ ኃይል የጠቀሚታ እሴት (የ—)
(Use Value of Labour Power)

የሥራ ኃይል የጠቀሚታ እሴት የሥራ ኃይሉን የሚሸጠው ወዘአደር በሂደተ ምርት ውስጥ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴት የመጭር ችሎታው ነው። ለምሳሌ አንድ ወገአደር በቀን ስምንት ሰዓት ቢሠራና ከሰምንቱ ሰዓት ውስጥ አራቱ ሰራሱና ለቤተሰቡ ኑሮ የሚያስፈልጉ ነገሮችን ለማግኘት ወይም የራሱን ጌላት ለመተካት የሚሠራበት፣ የተቀረውም ለራት ሰዓት ተረፈ እሴት የሚፈጥርበት ጊዜ ቢሆን ይህ ተረፈ እሴት የሚፈጥርበት ጊዜ የወዘአደሩን የሥራ ኃይል የጠቀሚታ ጌላት ያስገኛል። የተረፈ እሴት ብሎም የትርፍ ምንጭ በመሆን ከምርት መገልገያዎች በግል ከመያዝ ጋር ለካፒታሊስቱ ብዙ ጭመራት የሆነውም ይኸው የሥራ ኃይል ጭባይ ነው።

(የጠቀሚታ እሴትን፣ የሥራ ኃይል የልውወጥ እሴትን ይመለከታል።)

ሥራ መገልገያዎች (የ—)
(Means of Labour)

ሰው የሥራ ተገብሮችን በሂደተ ምርት ውስጥ ለመለወጥ ወይም ለማምረት በቀጥታ የሚጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎችና ይተገብሩ በሂደተ ምርት ውስጥ ባይጠቀሙባቸውም ለምርት መከናወን አስፈላጊ የሆኑ መገልገያ ነገሮች ሁሉ የሥራ መገልገያዎች ይባላሉ። የሥራ መገልገያዎች በሞተር ኃይል የሚንቀሳቀሱትንና ሌሎችንም የማምረቻ መሣሪያዎችን፣ ለምርት ተገባር የሚያገለግሉ ሕንፃዎችን፣ መሬትን፣ መንገድን፣ መጋዘንን፣ የትራንስፖርት መገልገያዎችን፣ የመሰና መገልገያዎችን፣ የኃይል ምንጭንና የመሰሰሉትን ያጠቃልላሉ። ለምሳሌ በሀገራችን አብዛኛው ዝብረ የሚጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎች በሬ፣ ሞፈር፣ ቀንበር፣ ወገል፣ ማረሻ ጫተ... ሲሆኑ በቀጥታ ለማምረት ተገባር ባይውሉም ለሂደተ ምርት መከናወን የሚያስፈልጉ ለምሳሌ ስልጅና ጉተራ፣ አሀያና የመሳሰሉት አሉ። እነዚህም በአንድነት የገበሬ የሥራ መገልገያዎች ናቸው።

ሥራ ግቆም አድማ (የ—)
(Strike)

ወዘአደሮች አንድን የሥራ ሁኔታ በመቃወም ያ ሁኔታ ካልተሰጠው ለንሠራም በማለት የሚወስዱት አቋም የሥራ ግቆም አድማ ይባላል። አድማ በካፒታሊስት ሀገሮች የሚገኙ ወዘአደሮች በላያቸው የተጣለውን ጭቆናና ብዝበዛ ለመዋጋት ከሚጠቀሙባቸው የትግል መሣሪያዎች አንዱ ነው።

የወዘአደሩ የሥራ ግቆም አድማ ዓላማ ኢኮኖሚያዊ ወይም ፖለቲካዊ ሊሆን ይችላል። የሥራ ግቆም አድማ ከሰድስት መቶ ዓመት በላይ ታሪክ አለው። ለምሳሌ በአውሮፓ የመጀመሪያው የሥራ ግቆም አድማ የተካሄደው በ1345 በኢጣሊያ በፍሎራንስ ከተማ ውስጥ በሱፍ ፀጉር አበጣሪነት ይሠሩ በነበሩ ሠራተኞች ሲሆን የተመራውም ጅቶተ ብራንዲኒ በተባለ ወዘአደር ነበር። ይህ ወዘአደር ለመደቡ ሲታገል በጊዜው በነበሩ ባለሥልጣናት ተረሽኗል።

ከ16ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት የተካሄዱ የሥራ ግቆም አድማዎች በይበልጥ ኢኮኖሚያዊና ግብታዊ ነበሩ። እያደርገን ወዘአደሩ ንቃተ ገሊናው እየዳበረና ዲሲፕሊን እየጠነከረ ሲሄድ የሥራ ግቆም አድማዎችም በይበልጥ እየተደራጁና የፖለቲካ ዓላማም እየያዙ መጥተዋል።

ለምሳሌ በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ በእንግሊዝ የወዘአደሩ የሥራ ግቆም አድማ እንቅስቃሴ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ ነበር። በሩሲያም ከተካሄዱት ዓበይት የወዘአደሩ አድማዎች አንዱ በጥቅምት 1835 በካዛን ውስጥ እስኪን በተባለው ፋብሪካ ይሠሩ የነበሩ ወዘአደሮች ያካሄዱት ነው።

ከልምድ ከተገኙ የሥራ ግቆም አድማ ስልቶች ዋና ዋናዎቹ በአንድ ድርጅት ውስጥ በየክፍሉ አልፎ አልፎ ሥራ ግቆምና ዕንቅፋት መፍጠር፣ በአጠቃላይ ከሥራ ቦታ ሳይለዩ ሥራን ማቀዝቀዝ፣ የሥራ ቦታውን (ለምሳሌ ፋብሪካውን) መያዝና ለተወሰነ ጊዜ በወዘአደሩ ቁጥጥር ሥር ማዋል፣ አሠሪውን እካል ሳያስታውቁ ከሥራው ቦታ ድንገት መውጣት፣ የሌላ ቦታ ወዘአደር

አድማ ሲያደርግ የድጋፍ አድማ ግክሄድ ወዘተ ... ናቸው ። እነዚህንና እነዚህን የመሳሰሉ በየዘመናቱ የተካሄዱ የወዘአደሩ አድማዎች ለወዘአደር የሠራተኛ ግንብራት መፈጠር ምክንያት ሲሆኑ ለሠራተኛው ሕዝብ የፖለቲካ ፓርቲዎች መከሰትም አመች ሁኔታን ፈጥረዋል ። በተጨማሪም የወዘአደሩን መደባዊ ንቃተ ገሊና ከፍ በማድረግ ለሰሻሊስታዊ ርዕዮተዓለም አዘጋጅተውታል ።

ቡርጂዚው አድማዎችን ለማክሸፍ ያልተቆጠበ ጥሪት ያደርጋል ። ዲሞክራሲያዊ መብቶችን ያፍናል ፤ በኃይል ይጠቀማል ፤ ፀረ አድማ ደንቦችን ያወጣል ። የቡርጂውም ርዕዮተዓለማዊውን አድማን ወቅቱ ያለፈበት ፀረ ዕድገትና ኅብረተሰብን የሚጉዳ ተግባር ነው በማለት ወዘአደሩን ከትግሉ ለማዘናጋትና በወዘአደሩና በካፒታሊስቲ መካከል ያለውን ቅራኔ ለማድበስበስ ይጥራሉ ። ግር ከሳዊ ምሁራን ግን አድማ በወዘአደሩና በካፒታሊስቲ መካከል ያለውን መደባዊ ቅራኔ ለማጉሳትና ቡርጂዚውን ለመዋጋት የሚረዳ ዓይነተኛ መሣሪያ ነው ብለው ያስተምራሉ ።

(ፖለቲካዊ የሥራ ግብዓት አድማን ይመለከታል ።)

ሥራ ግክናወኛዎች (የ—)
(Instruments of Labour)

ከሥራ መገልገያዎች መካከል የሰዎች ፈጠራ የታከለባቸውና በምርት ሥራ ላይ ዋነኛ ግልጋሎት ያላቸው መሣሪያዎች ሰዎች ሳይ የፋብሪካ ግሽናት ፣ የእርሻ መሣሪያዎች ወዘተ... የሥራ ግክናወኛዎች ይባላሉ ። ሰው በሂደተ ምርት ውስጥ የሚታገዝባቸውና በእርሱና በሥራ ተገብሮች መካከል አድርጎ የሚጠቀሙባቸው የማምረቻ መሣሪያዎች የሥራ ግክናወኛዎች ናቸው ። የሰው ልጅ ራሱን ከአውራ ለመከላከልና የሚፈልጋቸውን ነገሮች ለመቋረጫና ለመፍለጫ የሠራቸው የድንጋይ መጥረቢያዎችና የእንጨት ቀስትና ጦር ከተፈጥሮ ያገኛቸውን ቁሳዎች በማሻሻል የሠራቸው የመጀመሪያ ደረጃ የማምረቻ መሣሪያዎች ናቸው ። የማምረቻ መሣሪያዎች የሰው ልጅ የደረሰበትን

ቁሳዊ የዕድገት ደረጃና በተፈጥሮ ላይ ያለውንም የበላይነት የሚያመለክቱ በመሆናቸው ወሳኝ ሚና የሚጫወቱ ናቸው ። ካርል ግር ክስ እንዳለው የተሰየ የኅብረተሰብ የኢኮኖሚ ዘመን አንዱ ከሌላው የሚለየው በጊዜው በተመረተው ምርት ሳይሆን በማምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ነው ። ለምሳሌ በቀሎ በበሬ ወይም በትራክተር ሊመረት ይችላል ። ስለሆነም የማምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ኅብረተሰቡ በተፈጥሮ ላይ ያለውን የበላይነት ደረጃና የአምራቹንም ሕዝብ ምርታማነት ያመለክታል ።

(የሥራ መገልገያዎችን ይመለከታል ።)

ሥራ ምርታማነት (የ—)
(Productivity of Labour)

የሥራ ምርታማነት በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ በአንድ አምራች የሚመረቱት የጠቀሚታ እሴቶች መጠን ማለት ነው ። ለምሳሌ አንድ አምራች በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ አንድ ጥንድ ጫግ ሲያመርት ይህ የሥራ ምርታማነቱን ያሳያል ። በአንድ በተወሰነ ወቅት በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለን የሥራ ምርታማነት ከሚወስኑት ሁኔታዎች ውስጥ የሚከተሉት ይገኛሉ ።

- ሀ. የአምራቾቹ አግካይ የምርት ሙያ ደረጃ ።
- ለ. የሳይንስና የቴክኖሎጂ የዕድገት ደረጃና በሂደተ ምርት ውስጥ ያለው ተግባራዊነት ።
- ሐ. የምርት ሥራው ግንብራዊ አደረጃጀት ።

እነዚህ ሁኔታዎች እየተሻሻሉና እየዳበሩ በሄዱ ቁጥር የሥራ ምርታማነት ያድጋል ። የሥራ ምርታማነት ግደግ አንድ ምርት ለግምረት የሚፈጀውን ግንብራዊ እስፈላጊ የሥራ ሰዓት መቀነስንና በተመረተው ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት ግንስን ያስከትላል ። በምሳሌ ለመግለጽ ተደምሲል በነበረ የሥራ ምርታማነት አንድ አምራች በአንድ ሰዓት ውስጥ አንድ ጥንድ ጫግ ያመርት የነበረ ቢሆንና አሁን ባደገ የሥራ ምርታማነት ሁኔታ በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ

ጥንድ ጫማ ቢያመርት አሁን በያንዳንዱ ጥንድ ጫማ ውስጥ ያለው እሴት የግማሽ ሰዓት እሴት ይሆናል ። ቀድሞ ግን በአንድ ጥንድ ጫማ ውስጥ የነበረው እሴት የአንድ ሰዓት እሴት ነበር ። ስለዚህ በአንድ ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት እያነሰ መሄዱ የሥራ ምርታማነት ግድግዳ ያመለክታል ።

የሥራ ምርታማነት የዕድገት መጠን እንደየሰልተ ምርቱ የተለያየ ነው ። በጥንታዊ ጋርዮሽ ስልተ ምርት ውስጥ የሥራ ምርታማነት መጠን እጅግ ዝቅተኛ ነበር ። ዘመናዊ የግሽጎ የምርት ሥራ በተከሰተበት ወቅት የሥራ ምርታማነት ዕድገት ከፍተኛ እመርታ አሳይቷል ። በዝባዥ መደቦች ባሉ በት ጎብረተሰብ ውስጥ ከሥራ ምርታማነት ዕድገት የሚገኙ ውጤቶች በቀጥታ የበዘባዥ መደቦችን ድሎትና ጥቅም ለማሟላት ሲውሉ በሶሻሊስት ሥርዓት ግን የሠራተኛውን ሕዝብ እያደገ የሚሄድ ፍላጎት በይበልጥ ለማሟላት ያገለግላሉ ።

የካፒታሊስት ስልተ ምርት ከቀደምት ስልተ ምርቶች በተሻለ ሁኔታ የምርት ኃይሎችና የሥራ ምርታማነት የሚያደጉበትን ሁኔታ ቢፈጥርም ሥራ አጥነትን ስለሚያስከትልና የተወሰኑ የምርት መገልገያዎችም ማምረት ከሚችሉት በታች እንዲያመርቱ ስለሚያደርግ አጠቃላይ የሥራ ምርታማነትን ዕድገት ያቀጥላል ። የሶሻሊስት ስልተ ምርት ግን አጠቃላይ የሥራ ምርታማነት ዕድገት እንዲያገኝ አስፈላጊና አመች ሁኔታዎችን ያሟላል ። በዚህም የሥራ ምርታማነት በየጊዜው እያደገ አንዲሄድ ያደርጋል ።

ሥራ ተገብሮች (የ—)
(Objects of Labour)

የሰው ልጅ በጉልበቱና በመሣሪያዎች አማካይነት የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማምረት በሂደተ ምርት ውስጥ ወደ ዕቃነት የሚሰጡትን የሥራ ኃይሉን የሚያውልባቸው ተፈጥሮአዊ ሆኑ ሰው ሠራሽ ቁሶች ሁሉ የሥራ ተገብሮች ይባላሉ ። የሥራ ተገብሮች በሦስት መልክ የሚገኙ ቁሶችን ያጠቃልላሉ ። እነዚህም ፡

- 1. የሰው ጉልበት ሳይፈሰባቸው በተፈጥሮ የምናገኛቸው ቁሶች (ለምሳሌ እፈርና ውግ) ፡

- 2. ባሕርያቸውን በሥራ ኃይል ሳንለውጥ ከአካባቢያችን በመቁረጥ ፣ በመቆፈር ፣ በማሥገር ወዘተ... የምናገኛቸው ቁሶች (ለምሳሌ ፡ እንጨት ፣ ግዕድንና አሣ) ፡

- 3. የሰው ጉልበት የፈሰሰባቸውና ዕቃ ለማምረት የምንጠቀምባቸው ጥሬ ቁሶች ፣ ሰምሳሌ ቁሳዊ ነገሮችን ለማምረት የሚያገለግሉ የሲንቴቲክ ዕቃዎች ናቸው ።

ሥራ አጥነት
(Unemployment)

ሥራ አጥነት ከካፒታሊዝም ስልተ ምርት ውስጣዊ ባሕርይ የሚመነጭና ከሠርተ አደሩ ሕዝብ የተወሰነው ከፍልሊሰማራ የሚችልበት ሥራ ከግጣቤ የተነሣ ተረፈ ሕዝብ የሚሆንበት ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ከስተት ነው ። የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት በካፒታሊስት ከምችት ሂደት ውስጥ ከሥራ ኃይል ይልቅ የተሻሻሉ ዘመናዊ የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ጥቅም ላይ የሚውሉበትን ሁኔታ ስለሚፈጥር አንገራዊ በሆነ መንገድ ለሥራ ኃይል ያለው ፍላጎት እንዲቀንስና በኢኮኖሚው ውስጥ ሥራ ለማግኘት የማይችል ተረፈ ሕዝብ አንዲፈጠር ያደርጋል ። በተጨማሪም የሥራ ሰዓት መርዘምና የሥራ ዕምቀት መጨመር ለሥራ አጠኝ ቁጥር መበርከት አስተዋጽኦ አለው ።

በካፒታሊዝም ውስጥ ይህ ከስተት ላይ ላይን ሲታይ በካፒታሊስት የሥራ ኃይል ገበያ ውስጥ በሥራ ኃይል ፍላጎትና በሥራ ኃይል አቅርቦት መካከል የሚፈጠር አለመጣጣም ሲሆን መሠረታዊው ምክንያቱ ግን ከካፒታሊዝም ውስጣዊ ቅራኔ የሚመነጭ ነው ። በ-ርፕሊዎች ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ያላቸው ፍላጎትና በመካከላቸው ያለው ውድድር በየጊዜው የተሻሻሉ መሣሪያዎችን ሥራ ላይ በማዋል የወዝአደሩን ቁጥር ለመቀነስ ፣ የምንዳ ወጭያቸውን ለማሳነስ አንዲጥሩ ስለሚገፋፋቸው ይህ እርምጃ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ያለው የሥራ ኃይል ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ ለመሰማራት የማይችልበትን ሥራ አጥነት የሚከሰትበትን ሁኔታ ይፈጥራል ።

በካፒታሊዝም ውስጥ በየጊዜው የሚፈጠረው የኢኮኖሚ ቀውስ የሥራ ኃይል ፍላጎት በበለጠ እንዲቀንስና የሥራ አጠቃቀም ቁጥር እንዲበረከት እስተዋጽኦ ያደርጋል ። የሥራ አጠቃቀም ቁጥር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየበረከተ መሄድም በሥራ ላይ ተሰማርተው የሚገኙ ወዝአደሮች ምንዳ እንዲቀንስ ፣ የሚካሄድባቸው ብዝበዛ እያደገ እንዲሄድ ያደርጋል ። የኑሮና የሥራ ሁኔታቸው እንፃራዊ በሆነ መንገድ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየቀለቀለ ይሄዳል ። ስለዚህም ሥራ አጥነት የካፒታሊስት ስልተምርት ውጤት ብቻ ሳይሆን ለካፒታሊስት ስልተምርት መኖርም እጅግ አስፈላጊ ሁኔታ ነው ።

ወዝአደሩ ሥራ አጥነት የሚያስከትለውን ችግር ለመቀነስ በተለያዩ መንገዶች ታግሏል ፤ በመታገልም ላይ ይገኛል ። ይሁንና የትግሉ ውጤት ፍሬያማ የሚሆነው ሥራ አጥነት በሚያስከትላቸው ችግሮች ላይ ብቻ በማተኮር ሳይሆን ለሥራ አጥነት መንሥኤ የሆነውን ካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነት ማስወገድ ሲቻል ነው ።

ሥራ አጥነት በኋላቀር ሀገሮችም ውስጥ ጉልተው ከሚታዩት ማኅበራዊ ችግሮች መካከል አንዱ ነው ። የነዚህ ሀገሮች የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ከዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኙ ከመሆናቸውም የተነሣ ያላቸውን አምራች የሰው ኃይል ሙሉ በሙሉ ሥራ ላይ ለማሰማራት አለመቻላቸው አንዱ የሥራ አጥነት ምንጭ ነው ። ከዚህም በላይ ኢኮኖሚያቸው በኢምፐሪያሊስቶች ተፅዕኖ ሥር የሚገኝ በመሆኑ የሚጠቀሙበት ቴክኖሎጂ ይህን ብሔራዊና ማኅበራዊ ችግራቸውን ከማቃለል አኳያ የተቀየሰ ባለመሆኑ የሥራ አጥነት ችግር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተባባሰ ሊሄድ ይታያል ።

የሥራ አጥነት ችግር ለዘለቄታው የሚወገደው የምርት መገልገያ መሣሪያዎች የሕዝብ በሚሆኑበትና የሥራ ኃይል ሙሉ በሙሉ ጥቅም ላይ ሊውል በሚችልበት በሶሻሊዝም ውስጥ ብቻ ነው ።

ሥራ ዕምቀት (የ—)
(Intensity of Labour)

የሥራ ዕምቀት በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ የሚፈሰ የሥራ ኃይል መጠን ነው ።

በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ ውስጥ የሚፈሰው የሥራ ኃይል ሲጨምር የሥራ ዕምቀት ጨመረ እንላለን ። በአንፃሩ ደግሞ በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ ውስጥ የሚፈሰው የሥራ ኃይል መጠን ሲቀንስ የሥራ ዕምቀት ቀንስ ይባላል ።

የሥራ ዕምቀት በማሳደግ የምርት ውጤትን ከፍ ማድረግ ይቻላል ። ለምሳሌ አንድ አምራች በአንድ የሥራ ሰዓት በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ አንድ ጥንድ ጫማ ያመርታል እንበል ። በሌላ ጊዜ ደግሞ በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ የሥራውን ዕምቀት ደረጃ በማሳደግ ሁለት ጥንድ ጫማ ያመርታል እንበል ። በዚህ ዓይነት የሥራ ዕምቀቱን በማሳደግ በዚያው በአንድ ሰዓት ውስጥ ተጨማሪ ጥንድ ጫማ ሊያመርት ችሏል ። በዚህ ምሳሌ መሠረት በአንድ ጥንድ ጫማ ውስጥ የተጠናቀረው እሴት በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ የአንድ ሰዓት እሴት ነው ። በሁለቱ ጥንድ ጫማ ውስጥ የተጠናቀረው እሴት ደግሞ ምንም እንኳን ሥራው የተከናወነው በአንድ ሰዓት ውስጥ ቢሆን ፣ የሥራው ዕምቀት ደረጃ በመጨመሩ በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ ሲሰላ የሁለት ሰዓት እሴት ነው ። ስለዚህም የሥራ ዕምቀትን በማሳደግ የሚገኘው ጠቅላላ እሴት መጠን ሲጨምር በእያንዳንዱ ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት መጠን ግን አይለወጥም ። ካፒታሊስቶች የሥራ ዕምቀትን በማሳደግ ወዝአደሩን እያደከሙ ያሠሩታል ። የሚፈጠረውንም እጠቃላይ የእሴት መጠን በማሳደግ ብዝበዛውን ያባብሱታል ። በዚህ ዓይነት ወዝአደሩ በካፒታሊስቶች የሚደረግበት ብዝበዛ የአእምሮ ጉዳት በቀላሉ እንዲደርስበት ያደርጋል ። እነዚህን ሁሉ ለመቋቋም የተለየ ትግሎች ያካሂዳል ።

በሶሻሊስት ሥርዓት እያንዳንዱ አምራች ዜጋ የላቡ ውጤት ተጠቃሚ ራሱ መሆኑን ስለሚያውቅና ንቃተ ገሊፍውም ከፍተኛ በመሆኑ ተግባሩን በትጋት ያከናውናል ። ሆኖም ከሥራ ዕምቀት ከመጠን በላይ ማደግ የተነሣ የእካልና የእእምሮ ጉድለት እንዳይደርስበት አስፈላጊው ጥንቃቄ ይደረጋል ። ስለዚህም በሶሻሊስት ሥርዓት ማኅበር ውስጥ የሥራ ዕምቀቱ መጠን ከተወሰነ ደረጃ በላይ እንዲያልፍ አይደረግም ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ማኅበር ውስጥ

በዘመናዊና በሳይንሳዊ የምርት ሥራ አደረጃጀት ስልቶችና የአመራሪት ዘዴዎች በመጠቀም እያንዳንዱ አምራች የሥራ ዕምቀቱን ከመጠን በላይ ሳያሳድግ የምርት ውጤት መጠኑን ያሳድጋል ።

ሥራ ክፍፍል (የ—)
(Division of Labour)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ የሥራ ዓይነቶች መከናወን የገብረተሰቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት ለማሟላት ያስችላል ። በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ የሥራ ዓይነቶች መስፋፋት በኅብረተሰቡ ውስጥ ከተደረሰበት የምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ ጋር የተያያዘ ነው ። ከፍተኛ የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ በሚገኝበት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሥራ ዓይነቶች እጅግ በጣም ብዙ ናቸው ።

የኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ እጅግ ዝቅተኛ በሆነበት ሁኔታ የነበረው የሥራ ክፍፍል የተፈጥሮ የሥራ ክፍፍል ነበር ፤ ይህም በቦታና በዕድሜ ላይ የተመሠረተ ነበር ። በዚያን ወቅት ይህ ዓይነቱ የሥራ ክፍፍል የሥራ ምርታማነትን ለማሳደግ ዋና መሣሪያ ሆኖ አገልግሏል ። ከተፈጥሮ የሥራ ክፍፍል በኋላ የተከሰቱት የሥራ ክፍፍሎች በየደረጃው የምርት ኃይሎች ዕድገት አስገኝተዋል ፤ የሥራ ምርታማነትንም አስከትለዋል ።

የመጀመሪያው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል የከብት አርቢዎች ከእርሻ ተለይተው የወጡበት ሁኔታ ነበር ። ሁለተኛው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ደግሞ የእደገብ አምራቾች ከእርሻ ሥራ ተለይተው የወጡበት ሲሆን ሦስተኛው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል የንግድ ሥራ ከምርት ሥራ ተለይቶ የወጣበት ሁኔታ ነበር ። በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ የምርት መገልገያዎችን በግል ባለቤትነት መያዝ ከተጀመረ በኋላ ከታከሉት ልዩ ልዩ ማኅበራዊ ለውጦች ጋር ተያይዞ የአእምሮና የጉልበት ሥራ መለየትም ተከትሏል ። እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት የሥራ ክፍፍሎች እያንዳንዳቸው የሥራ ምርታማነትን በማሳደግ በኩል ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል ።

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚደረግ የሽቀጥ ልውውጥ በኅብረተሰቡ ውስጥ የሥራ

ክፍፍል መኖሩን ያመለክታል ። በኅብረተሰብ ውስጥ የሥራ ክፍፍል መኖር ደግሞ ለምርት ዕድገት ወሳኝ ከመሆኑም በላይ የኅብረተሰቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት ለማሟላት ያስችላል ። የምርት ሥራ ክፍፍል በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ብቻ ሳይሆን በዓለም አቀፍ ደረጃ በአንድ ሀገርና በሌላ ሀገር ወይም በአንድ ሀገርና በብዙ ሀገሮች መካከል ሊደረግ ይችላል ።

በካፒታሊስቲክ በሻሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ያለው ዓለምአቀፍ የሥራ ክፍፍል ይዘታ የተለያየ ነው ። በካፒታሊስቲክ ዓለም ውስጥ ያለው የሥራ ክፍፍል ሀብታሞችንና የበለጸጉትን ካፒታሊስት ሀገሮች የበለጠ ሀብታም እያደረገና እያዳበረ ሲሄድ የካፒታሊስቲክ የዕድገት ጎዳና የሚከተሉትን ጎዳና ቀር ሀገሮችን ደግሞ እያቆረቆዘና ጥገኛ እያደረጋቸው ይሄዳል ። በመሀከላቸውም ያለው ጠቅላላ ግንኙነት በእኩልነት ላይ ያልተመሠረተ በመሆኑ አንደኛው የማምረቻ መሣሪያዎችና ቴክኖሎጂ አቅራቢ ሲሆን ሌላው የጥሬ ዕቃ አቅራቢ ይሆናል ። በሻሊስቲክ ዓለም ውስጥ ያለው ሰሻሊስቲካዊ የሥራ ክፍፍል በእኩልነት ላይ የተመሠረተ ፣ የጋራ ጥቅምንና የጋራ ብልጽግናን የሚያዳብር ፣ የያንዳንዱን ሀገር ሕዝብ የኑሮ ደረጃ ለማሻሻልና ሰማሳደግ በመታገል ላይ የተመሠረተ የሥራ ክፍፍል ነው ። የሻሊስቲክ ዓለም የሥራ ክፍፍል የያንዳንዱን አባል ሀገር አመች የኢኮኖሚ ሁኔታ በማሳደግና ጎዳና ቀር የሆነውን የኢኮኖሚ ክፍሉን በማዳበር ላይ የተመሠረተ የሥራ ክፍፍል ነው ።

የሥራ ክፍፍል በአንድ የምርት ድርጅት ውስጥ ሊከናወን ይችላል ። ይህ ዓይነቱ የሥራ ክፍፍል በድርጅቱ ውስጥ ያለውን ጠቅላላ ሥራ ለማሳደግና ለማሻሻል አመች ሁኔታን ይፈጥራል ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በየምርት ድርጅቱ ዘርፍ አንድ ዓይነት ሥራ ብቻ ሁልጊዜ የሚሠሩ ወዛደሮች ሥራቸውን ከመሰልቸትና ከመጥላት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ ። የሌሎችም ሥራዎች ዕውቀት ስለማይኖራቸው ባጠቃላይ የሚኖራቸው የሥራ ዕውቀት አነስተኛ ይሆናል ። እነዚህ ሁኔታዎች በካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የወዝአደሩን ምሬት ያባብሱታል ።

በሻሊስቲክ ሥርዓተ ማኅበር እያንዳንዱ አምራች በሚሰማራበት መቶ የሠላጠነበት

የሥራ ዕውቀት እንዲኖረውና ስለሌሎችም ሁኔታዎች መሠረታዊ ዕውቀት እንዲያገኝ በልዩ ልዩ መዋቅሮች አማካይነት ይሠለጥናል ። በተለይም በሠራተኛው ግንባርና በፓርቲው አማካይነት እያንዳንዱ አምራች በፖለቲካዊ፣ በባህላዊና በግንባራዊ መስኮች የሚያደርገውን እንቅስቃሴ እንዲያዳብር ይደረጋል ።

ሥርዓት
(System)

በአንድ ቅንብር ውስጥ በሚገኙ ክፍሎችና አካሎች መሀከል ያለው መያያዣና ግንኙነት በሕግ የሚመራ መሆኑን የሚገልጽ ጸንሰ ሐሳብ ነው ።

ግጥሞችም ቁስአካላዊ ነገር ወይም ሐሳብ በውስጡ የተለያዩ ክፍሎችን ያቀፈ በመሆኑ ሥርዓት ያለው ወይም እራሱ ሥርዓት ነው። ሆኖም ሥርዓቱ በውስጡ ባቀፋቸው ነገሮችና በነርሱም መሀከል ባሉት ግንኙነቶችና ባሕርያት አማካይነት ሊገለጽ ቢችልም የሥርዓቱ ምንነት ግን ውስጡ ባሉት ልዩ ልዩ ክፍሎች ወይም ግንኙነቶች ብቻ ሊገለጽ አይችልም ። ምክንያቱም የነርሱ ድምር ውጤት አይደለምና ነው ።

የግናቸውም ሥርዓት ጥናት በሥርዓቱ ውስጥ የታቀፉትን ክፍሎች መደመር ሳይሆን በመሀከላቸው ያሉትን ውስብስብ ግንኙነቶች መተንተን አለበት ። ለጥናቱም ሲባል በሥርዓቱ ውስጥ ከታቀፉት ክፍሎች ውስጥ የተወሰኑትን “ነጥሎ” ለግጥናት ይቻላል ። ሆኖም ጥናቱ አንዱ የሥርዓቱ ክፍል ከሌሎቹ ክፍሎች ጋር ያለውን ግንኙነት የሚያገናኝብ ሲሆን ይገባል ። ይህም “የተነጠለው” ክፍል በተራው በርካታ አካሎችን ያቀፈ በመሆኑ እራሱም ሥርዓት ያለው ወይም ሥርዓት ነው ። የትልቁ ሥርዓት አንድ ክፍል የሆነው ሌሎች አካሎችን የሚያቅፍ በመሆኑ ራሱም ሥርዓት ነው ። ለምሳሌ ኅብረተሰብን ብንወሰድ የተለያዩ መደቦችን ማቀፍ የራሳቸው ሥርዓት ባላቸው ክፍሎች የተከፋፈለ መሆኑን ሲያሳይ ኅብረተሰቡ ግን ጥንቱ ድምር ሳይሆን የውስብስብ ግንኙነታቸው መሠረት ነው ።

ትንሹ ሥርዓት የትልቁ ሥርዓት አካል ፣ ትልቁም በተራው ከርሱ የሚበልጠው ሥርዓት አካል በመሆኑ ግናቸውም ነገር በሥርዓት ውስጥ ተቀናጅቶ የሚገኝ ነው ። የዚህ ዓይነቱ የሥርዓት ቅንጅት ነባራዊ እንጂ በዘፈቀደ የነገሮች መሳካት ውጤት አይደለም ። ግናቸውም ሥርዓት በሕግጋት የሚመራና የሚሠራ ነው ። ሆኖም የሕግጋቱ ዓይነትና ባሕርይ ተፈጻሚ እንደሚሆኑበት ሥርዓት ባሕርይ የተለያየ ነው ።

በአንድ ሥርዓት ውስጥ የሚገኝ ክፍል ሲለወጥ በአጠቃላይ አካል (ሥርዓት) ላይ ተዕዕና ሊያሳድርና ሥርዓቱ በጠቅላላው ይለወጥ ዘንድ የሚረዳውን ቅድመ ሁኔታ ያመቻች እንጂ ሥርዓቱን የሚለውጥ አይደለም ። ነገር ግን የአጠቃላይ ሥርዓት መለወጥ በውስጡ የሚያቅፋቸውን ነገሮች (በእኩልና ሁሉንም ወዲያህብ ባይሆንም) እንዲለወጡ ያደርጋል ። ለምሳሌ የካቢኔ መቀያየር አንድን የኅብረተሰብ ሥርዓት አይቀይረውም ። የምርት ግንኙነት ለውጥ ግን ሥርዓቱን ይለውጠዋል ።

ግናቸውም ሥርዓት ከተለያዩ በርካታ ሥርዓቶች ጋር ስለሚገናኝ ግናቸውም የቁስ አካል ክፍል በሁለንታዊ ሥርዓት ውስጥ ይገኛል ። ቁስአካል ከሥርዓት ውጭ ስለማይገኝ ዕውቀት ፣ አስተሳሰብ ፣ ንድፈ ሐሳብ ወዘተ... በሥርዓት መገለጻቸው ይህንኑ ነባራዊ እውነታ ግንፀባረቅ ነው ።

(ትንታኔን ፣ ንድፈ ሐሳብን ፣ መስተጋብረን ፣ ቁስአካልን ይመለከቷል ።)

ሥርዓት አልበኝነት
(Anarchism)

ግናቸውንም ዓይነት ሥልጣን ወይም መንግሥት ፣ የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት መንግሥት ጨምሮ ፣ የሚቃወምና የመንግሥትን መጥፋት የሚሻ ንዑስ ከበርቲያዊ ግንባራዊና ፖለቲካዊ አመለካከትና አዝግሚያ ነው ። ፍልስፍናዊ መሠረቱም ግለሰቦችን ፣ ገለፍጣኝነትና በነባራዊ ሁኔታዎች ሕግጋት ላይ ያልተመሠረተ ባዶ ፈቃደኝነት ነው ።

ሥርዓት አልበኝነት አነስተኛ የግል ኅብረት ባለቤትነትን ቢደግፍም በሰፋፊ የምርት ይዘታ ላይ የተመሠረተውን የኅብረተ

ሰብ ዕድገት ሂደት ግን ይቃወማል ። የበዝባኝ መደብ መንግሥት የመጨቆኛ መሣሪያ ቢሆንም የወዝአደሩ መንግሥት ደግሞ ሰገብረተሰቡ ነፃ የመውጫ መሣሪያ መሆኑን አይረዳም። ከዚህም የተነሣ በእመፅ፣ ረብሻ በመፍጠር፣ በምብ በመወርወር ወዘተ... መንግሥትን ለማጥፋት ይጣጣራል ። ይህም ጥረት የጎብረተሰብ ዕድገት ሕግጋትን ነባራዊነት ካለመረዳት የሚመነጭ ነው ።

ግርክሲዝም ሌኒኒዝም የመንግሥትን ክስመት በመቀበሉና በዚህም ሥርዓት አልበኝነት ከግርክሲዝም ጋር የተጣጣመ ስሌት ቢታይም የመንግሥትን ክስመት በሚመለከት ረገድ በሁለቱም መካከል መሠረታዊ ልዩነት አለ ። የወዝአደሩ መንግሥት ታሪካዊ ሚና ብዝበዛንና መደቦችን ግጥፋት ሲሆን መደብ ባለበት ጎብረተሰብ ውስጥ ለመንግሥት ክስመት መቆም ግን ሳይንሳዊነት የሌለውና እንዲያውም የቡርጂውን መንግሥት ዕድሜ የሚያራዝም ይሆናል ። ስለሆነም ሥርዓት አልበኝነት መደብንና የመደብን ትግል የማይቀበል፣ ምዝበራንና የምዝበራን መሠረት የማይረዳ በመሆኑ ፀረ ብዝበዛ የሆኑ መፈክሮችን ከማንሣት ባሻገር ስለማያልፍ የወዝአደሩን የፖለቲካ ትግል ያዳክማል ፤ ኃይላቸውንም ይከፋፍላል ። በዚህም አጭሎ የቡርጂው ሥርዓት አገልጋይ ይሆናል ።

የሥርዓት አልበኝነት ዋነኛ መሥራቾች ጀርመናዊው ካስተር ሽሚት (ግክስ ሾቲርነር)፣ ፈረንሳዊው ጆሴፍ ፕራደንና ፍሲያዊው ሚካኤል ባኩኒን ሲሆኑ በአብዛኛው በላቲን ሀገሮችም ማለትም በኢጣሊያ፣ በስፓኝ፣ በላቲን አሜሪካ ሀገሮች ውስጥ ይታያል ። ሥርዓት አልበኝነት በዛሬውም ወቅት ልዩ ልዩ ገጽታዎችን ይዞ በአያሌ ሀገሮች፣ በወዝአደሩና በተራግጅ ንቅናቄዎች ውስጥ የተከሰተ ሲሆን ፀረ ቦልሼቪዝምነቱ፣ ፀረ ዲሲፕሊንነቱ፣ ፀረ ኮሚኒዝምነቱና ፀረ ስቭዬትነቱ ዓይነተኛ መለያዎቹ ናቸው ።

ሥርወ መንግሥት (Dynasty)

ከአንድ ቤተሰብ የዘር ግንድ በተከታታይ የወጡና አንድን ሀገር በአንድ የፖለቲካ አቅጣጫ የሚገዙ መሪዎች የዘር ሐረግና

የግዛታቸው ዘመን ነው ። ይህም በባሪያ አሳዳሪውና በተሰይም በፊውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ገና የሚታይ ነው ። ለምሳሌ በእንግሊዝ የሰቴዎርት፣ በጀርመን የሆሂንዞሊርን፣ በፍሪያ የሮማናቭ፣ በኢትዮጵያ የዛጉዌና የሰለሞን የሚባሉ ሥርወ መንግሥቶች እንደነበሩ ታሪክ ይናገራል ።

ሥነ ልቡናዊ ዘይቤ

(Psychological make-up)

የአኗኗር ስልት፣ አካባቢያዊና የአብሮ አደግ ልማድ፣ የተለመደ ወግና ሥርዓት፣ እምነትና ፈሊጥ ወዘተ... ሆነው በጎብረተሰቡ አእምሮ ውስጥ የሚፈጥሩት ወይም የሚቀርፁት ስሜት ነው ። እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት የልምድ ጥርቅሞች የሰዎችን አእምሮ በመግራት በአመለካከታቸው ላይ ተፅዕኖ የሚያደርጉ ናቸው ።

ሥነ መለኮት

(Theology)

በመለኮታዊ ፀጋ ተገኝተዋል በተባሉት ሐሳቦች ላይ በመመሥረት የአምላክን ባሕርይና ተግባራት የሚያጠና ሃይማኖታዊ አስተምህሮ ነው ።

የጥናቱም ይዘት የእግዚአብሔርን ባሕርይና በእግዚአብሔርና በሰው መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚመለከት ሲሆን የሰዎችን ጭፍን እምነት በሚጠይቁ ቀናናዎች ላይ የተመሠረተ ነው ። ባጭሩ ሥነ መለኮት በአንድ በተወሰነ ሃይማኖት ውስጥ ያሉ ቀናናዎችን ሥርዓት የሚያሰይዝና የሚገልጽ ነው ። ለምሳሌ የክርስትና ሥነ መለኮት በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረቱ የተሰያዩ ቀናናዎችን፣ ግብረገቦችንና አምላኮችን ወዘተ... ያቀፈ ነው ።

የሥነ መለኮት አስተሳሰቦች ሁለት መነሻዎች አሏቸው ። አንደኛው መነሻ ስለራሱ ታዋቂነት መለኮታዊ ምሥጢርን በተመረጡ ሰዎች አማካይነት በራዕይ የሚገልጥና የሚያስተላልፍ አምላክ አለ የሚል ነው ። ይህም አመለካከት ከሳይንስና ከሳይንሳዊ አመለካከት ጋር የሚገረር ነው ። ሁለተኛ መነሻው

ደግሞ ከሐሳባዊ ፍልስፍና የሚመነጨው ሃይማኖታዊ ፍልስፍና በሚያስገኛቸው አስተሳሰቦች ላይ መመሥረቱ ነው። ሃይማኖታዊ ፍልስፍናም ሥነ መለኮትን ከሳይንስ ጋር ለማዛመድና እንደማይቃረኑ አድርጎ ሰማሳመን ይሞክራል። ሆኖም ሥነ መለኮት መሠረታዊ እውነት ተጨባጭ መሆን አሰበት የሚለውን ሳይንሳዊ መርህ የማይከተልና በማይለወጡ ቀኖናዊ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ከሳይንስ ጋር ጨርሶ ሊጣጣም አይችልም።

(ሃይማኖትን ፣ ሐሳባዊነትን ፣ ቀኖናዊነትን ፣ ለማንነትን ይመለከታል።)

ሥነ ምግባር
(Ethics)

የሰውን ተግባር አስመልክቶ የጥሩና የመጥፎ ፣ መሆን ያለበትና የሌለበት ወዘተ... ሳይንስ ነው። ሥነ ምግባር መሆን የሚገባውን የሚደነግግ ሲሆን የግብረገብነትን ንድፈ ሐሳቦችንም ያጠቃልላል ። የመጀመሪያው የጠቃሚነትን ፣ የጥሩነትንና የመጥፎነትን ጥያቄዎችና የሰዎች ጠባይ የሚመራበትን ግብረገባዊ ደንብ የሚቀርቦ ፣ በዚህም ጊዜ ሰዎች ሊጣጣሩላቸው የሚገባቸውን ፣ ለሕይወት ትርጉም የሚሰጡትንና ጥሩ የሚባሉትን ባሕርያት ለማሳየት የሚሞክር የሥነ ምግባር ክፍል ነው። የግብረገብነት ንድፈ ሐሳብ ደግሞ የግብረገብነቱን ፍሬ ሐሳብ አነሣሥና ዕድገት እንዲሁም የግብረገብነት መለኪያዎችን ፣ ታሪካዊ ባሕርያቸውን የሚወስኑ ሕግ ጋትን የሚመለከት ነው። መሆን የሚገባውን የሚደነግገው ሥነ ምግባርና የግብረገብነት ንድፈ ሐሳቦች በተለያዩ ነጥቦች ላይ ቢያተኩሩም የማይነጣጠሉ ናቸው።

ሥነ ምግባር በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ውስጥ ብቅ ያለና የግብረገብ ባሕርያት አስተምህሮ ሲሆን ግብረገብ ግን በጥንታዊ ጋር የሽሥርዓት ውስጥም የነበረ ነው። ስለሆነም ግብረገብ ከሥነ ምግባር ይቀድማል። ከዚህም የተነሣ ሥነ ምግባር የፍልስፍና አካል የሆነ ንድፈ ሐሳብ ነው። የፍልስፍና ንድፈ ሐሳብ በመሆኑም በቁስአካላዊና በሐሳባዊ የሥነ ምግባር አስተሳሰቦች ይከፈላል። በሁለቱም መሀከል ትግል ይካሄዳል። ቁስአካላዊያን በሥነ

ምግባር ውስጥ የተከሰቱትን ሥነ መለኮታዊ አመለካከቶች በተለይም ሥነ መለኮታዊና ሐሳባዊ የሕይወት ትርጉምን በመታገል የግብረገብ መለኪያዎች “ምድራዊ” መንሥኤ ያላቸው መሆኑን ያሳያሉ።

ለሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦች ዕድገት ከፊውዳሉ ሥርዓት ይልቅ ካፒታሊዝም ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። በፎርሻዚው አብዮታዊ በሆነበት ወቅት የነበሩ የቡርጂሮዎች ተግባራዊያን በተለይም ካንትና ሄግል ሐሳባዊ ቢሆኑም ከፍተኛ ግምት የሚሰጣቸው ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦችን አፍልቀዋል። ተምኔታዊ ሶሻሊስቶችም ቢሆኑ በበኩላቸው በዓለሙት ፍትህ በሰፊነበት ጎብረተሰብ ውስጥ ይከሰታሉ ያሏቸውን ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦችን ቀምረዋል።

ማርክሳዊ ሥነ ምግባር ቀደም ብለው ከተቀመሩት ሥነ ምግባራዊ ንድፈ ሐሳቦች ውስጥ ጠቃሚ የሆኑትን በመውረስ በዚህ ረገድ በሚታየው ዕድገት ውስጥ አዲስ ምዕራፍ ከፍቷል። ከማርክስ በፊት የነበሩት ፈላስፎች ስለ ሥነ ምግባር የነበራቸው አመለካከት ሐሳባዊ ነበር። ስምክንያቱም የሰው ንቃተ ጎሊና ከዳበረ ፣ አስፈላጊው ትምህርት ከተሰጠው ወይም የመንግሥት ቅርፅ ከተለወጠ ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦች በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት ይኖራቸዋል ብለው ያምኑ ነበርና ነው። ማርክስና ኤንግልስ ግን ግብረገብ የሚወሰነው በማኅበራዊ ሥርዓት መሆኑንና የታሪክ ዕድገት ውጤትም እንደሆነ አስተምረዋል። በተጨማሪም ሌኒን ከኮሚኒዝም ግንባታ ጋር ሊዛመድ የሚችለውን ሥነ ምግባር በማዳበር ረገድ አስተዋጽኦ አድርጓል።

የቡርጂ ሥነ ምግባር በዲበአካልና በሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የሰብአዊነትን ፣ የፍትህንና የጥሩነትን ጥያቄዎች ረቂቅ በሆነ መንገድ ከመመልከቱም በላይ ሥነ ምግባራዊ ጠቀሚታዎችን ከእውን የሕይወት ሁኔታዎች ገንጥሎ ያያቸዋል። ግላዊነትንም በመሰበክ የወል ወይም ማኅበራዊ ሥነ ምግባርን ይቃወማል።

(ሰናይና እኩይን ይመለከታል።)

ሥነ ተረት
(Mythology)

ነገሮችን በማጋነን ወይም አስደናቂ ፍጡሮችን በመፍጠር ወይም ደግሞ አስገራሚ ተረቶችን በማውሳት የተፈጥሮና የሳጢክ ተረት ሁኔታ በምሳሌ የሚገለጽበት ዜግ ሥነ ተረት ይባላል ። ሥነ ተረት ከጥንት የመጣ ሲሆን ዋና ምንጩም ምናብ ነው ። ለተፈጥሮና ለገብረተሰብ ኃይሎች ዲቦ ተፈጥሮአዊ መልክና ፍች በመስጠት በሰዎች ወገን ኃይሎች ስሜቶችን (አድናቆትን፣ ፍርሃትን፣ ሐዘንን ወዘተ...) የሚቀሰቅሱ ነው ። ሥነ ተረት በዲቦተፈጥሮአዊ አዝማሚያው የሃይማኖትን ጥንተ ነገሮች ያቀፈ ቢሆንም ሥነ ውበታዊ ፍችም አለው ። ከሚቀሰቅሳቸው ሥነ ውበታዊ ስሜቶችና ከሚጠቀሙበት ምናባዊ ፈጠራ አንፃር ሥነ ተረት ንቁ ያልሆነ የእውነታ ሥነ ጥበባዊ አመለካከት ነው ለግለት ይቻላል ።

(ምናብን ፣ ሥነ ውበትን ይመለከቷል ።)

ሥነ ኑባሬ
(Ontolgy)

የኑባሬን አጠቃላይ መርህ ፣ አወቃቀርና ሕግጋት የሚያጠና ሲሆን መሠረታዊ ሐሳቡም የማናቸውም ነገር የመኖር መሠረት የሚገለጸው በከስተቱ (ቀለሙ ፣ መጠኑ ወዘተ...) ሳይሆን የከስተቶቹ ተሸካሚ በሆነው ባሕርዮት ነው የሚል የፍልስፍና አንድ ክፍል ነው ። ሥነ ኑባሬ በአንድ በተወሰነ ዘመን ውስጥ የሚገኙ የፍልስፍና ፈርጆችን ሥርዓት የሚያስይዝና ስለ እውነታም ብተገኘው ዕውቀት ሳይ በመመሥረት ስለእውነታ አጠቃላይ ግንዛቤ የሚሰጥ ነው ። ከዚህ አንፃር ሲታይ ማናቸውም ፍልስፍናና ባጠቃላይ ይህ ማናቸውም ንድፈ ሐሳባዊ ሥርዓት የሚመሠረተው በሥነ ኑባሬ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ ነው ። ሆኖም ስለእውነታ በየጊዜው የሚቀረፀው የግንዛቤ ደረጃ ሲያድግ የሥነ ኑባሬም ግንዛቤ በዚያው መጠን ይዳብራል ።

በቅድመ ማርከሳዊ ፍልስፍና ውስጥ ሥነ ኑባሬ የሚያጠናው ስለኑባሬ ባጠቃላይ ማለትም ከግሳዊ ክስተቶች ውጭ በመሆኑ የዲቦአካል አቻ ተደርጎ ይወሰድ

ነበር ። በዚህ መልክ ለሥነ ኑባሬ ይህን ፍች የሰጠው አርሰጣጣሊስ ነበር ። ከዚያም በመካከለኛው ዘመን ተምህርአዊ ፈላስፋዎች በአርሰጣጣሊስ ዲቦአካላዊ አስተሳሰብ በመጠቀም የሃይማኖትን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የሚረዳ የሥነ ኑባሬ አስተምህሮ ቀምረዋል ። ከ16ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ግን ሥነ ኑባሬ የዲቦአካል አንዱ ክፍል በመሆን የማናቸውም ህልው ነገር ዲቦ አውሰታዊና ኢቁስኦካላዊ የሆነው መዋቅር አስተምህሮ አንደሆነ ተደርጎ ተወስዷል ።

በሆብስ ፣ በስፒኖሳና በሌክ ከዚያም በ18ኛው ምዕት ዓመት በነበሩ ቁስኦካላውያን አማካይነት ሥነ ኑባሬ የተለየ ግንዛቤ አግኝቷል ። ይህም ተቃራኒ አስተምህሮ በምርመራዊ ሳይንስ ውጤት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ሥነ ኑባሬን ዲቦአውሰት ወይም የነገሮች ኢቁስኦካላዊ መዋቅር ነው የሚለውን የቀድሞ ግንዛቤ አፋልሶታል ።

የጀርመን ብሉይ ሐሳባዊ ፈላስፎችም የሥነ ኑባሬ ፍች በአንድ በኩል ትርጉም የለሽና ከንቱ የሐሳብ ድግግምሽ ነው ሲሉ በሌላ በኩል ግን ከዲቦአካል የተሻለ ትርጉም እንዲያገኝ ሞከረዋል ። በዚህም በሁለተኛው አስተሳሰብ መሠረት የሥነ ኑባሬን ፍች ሄግል ደግሞ በሥነ አመክንዮ ለመተካት ጥርአል ። የሄግል የሥነ አመክንዮ ሥርዓት በሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ ቢሆንም ሥነ ኑባሬን የሥነ አመክንዮ (የዲያሌክቲካል) እና የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ውህደት አድርጎ አቅርቦት ነበር ።

ማርክሲዝም ሥነ ኑባሬን ፣ ሥነ ዕውቀትንና ሥነ አመክንዮን በማዋሃድና በሳይንሳዊ ግኝቶች በመጠቀም ተጨባጭ ማለትም ቁስኦካላዊና ዲያሌክቲካዊ የሆነ የዓለም ግንዛቤ ቀምሯል ።

(ዲቦአካልን ፣ ባሕርዮትን ፣ ሄግልያኒዝምን ይመለከቷል ።)

ሥነ አመክንዮ
(Logic)

አርሰ በርሳቸው የተያያዙና የማይፋለሱ ሐሳቦች ከአንድ መንደርደሪያ ሐሳብ በመመንጨትና ከርሱም ጋር በመያያዝ በተወሰኑ

የአስተሳሰብ ሕግጋት መሠረት ወደ ትክክ ሰኛው መደምደሚያ የሚያመሩበትን ሁኔታና የዚህም ውጤት ሆኖ የሚቀረፀውን የሐሳብ ቅርፅና ሥርዓት የሚያጠና ሳይንስ ነው ።

በቅድመ ማርክሳዊ ፍልስፍና ውስጥ ሥነ አመክንዮ ከሥነ ምግባርና ከውበታ ጋር ተዳምሮ ሌላው የፍልስፍና እንድን እካል በመሆን ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ተብሎ ይጠራ ነበር ። ያጠናም የነበረው የአሳቦትን መዋቅራዊ ክፍሎችና የተወሰኑ መደምደሚያዎች (ብያሜዎች) ከሌሎቹ መደምደሚያዎች የሚመነጨባቸውን ሕግጋት ነበር ። እነዚህም ሕግጋት የሚያሳዩት በእንድ መደምደሚያ ውስጥ ባሉ ሐሳቦች መሀክል ያሉትን መሠረታዊ ግንኙነቶች ነው ።

በሥነ ነባራ ፣ በሥነ ዕውቀትና ፣ በሥነ አመክንዮ መካከል ቀደም ለሉ ፈላስፎች የፈጠሩትን ልዩነት በመሻር በመሀከላቸው ያዘው ግንኙነትና እንድነት ለመጀመሪያ ጊዜ ለማሳየት የሞከረው ሄግል ነበር ። ሆኖም ሄግል ሐሳባዊ በሆነ መንገድ ሐሳብንና ነባራን እንድ እንደሆኑ አድርጎ በመውሰድ የእሳቦት ሕግጋት የእውነታም ሕግጋት ናቸው ብሏል ። ምክንያቱም በእርሱ አስተምህሮ መሠረት ማናቸውም ነገር የሐሳብ ነፃብራቅ ነበርና ነው ። በእርሱ አመለካከት ጠቅላላው የነባራ ዕድገት ሐሳቦችን የመገንዘብ ሂደት በመሆኑ ፍልስፍናን ወደ ሥነ አመክንዮ ለውጦታል ።

ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ የአሳቦት ተግባሮች የማይለወጡና ትክክለኛውም አስተሳሰብ ከቅራኔ የነፃ ነው የሚል ሲሆን ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ግን የተመሠረተው በተቃራኒዎች ውህደት ላይ በመሆኑ የእንቅስቃሴና የለውጥ ግንዛቤ ነው ። ማለትም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በማያቋርጥ ዕድገትና ለውጥ ላይ ያለው ነባራዊ ዓለም እንዴት እንደሚንፀባረቅ የሚያሳይ ሳይንስ ነው ። ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ የአስተሳሰብ ቅርፆችን ዕድገትና የጽንሰ ሐሳቦችን አነጻጽ ፣ እንቅስቃሴና ባሕርያትን የሚያጠና ነው ።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና መሠረት ነባራና ግንዛቤ የማይነጣጠሩና ውህደት ያላቸው ቢሆኑም ፍጹማዊ እንድነት የላቸውም ።

የዚህም ውህደት መሠረት በነባራዊው ዓለምና የርሱም በንቃተ ገሊና ውስጥ በተግባር አማካይነት የመንፀባረቁ ዲያሌክቲክስ ነው ። ለዚህም ነው በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና ውስጥ ዲያሌክቲክስ ፣ ሥነ አመክንዮና የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ እንድ ናቸው የሚባለው ። ምክንያቱም እውነታ በዲያሌክቲክስ ሕግ የሚገዛ በመሆኑ በሐሳብ አማካይነት ሊንፀባረቅ የሚችለው ሐሳብ ራሱ በዲያሌክቲክስ ሕጎች ሊገዛ ነው ። (ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ፣ ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከታል ።)

ሥነ ዕውቀት (Epistemology)

የዕውቀት ጥናት ምርምር ንድፈ ሐሳብ ግለት ነው ። ጥናቱ የሚያተኩረው በዕውቀት ምንነትና መሠረቶች ላይ ሲሆን በተለይም የዕውቀትን ወሰንና ትክክለኛነቱን የሚመዘኑ ነጥቦችን ይመረምራል ። እውነታ ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ምን ግንኙነት አለው? የዕውቀት መነሻና መሠረቶች ምንድናቸው? የዕውቀትስ አመጣጡ እንዴት ነው? የዕውቀት ዳር ድንበሩ እስከየት ነው? እውነትነቱስ በምን ይለካል? የሚሉትን ጥያቄዎች የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ሥነ ዕውቀት ይባላል ።

በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት የዕውቀት ምንጭ ሐሳብ በመሆኑ አስቀድሞ ከሐሳብ ድንጋጌዎች በመነሣት የነባራዊ እውነታ ይዘት በቀጥታ ከነዚህ ድንጋጌዎች እንደሚገኝ ሆኖ ይቀርባል ። ይህም የሚያመለክተው ነባራዊው እውነታ የራሱ ህልውና እንደሌለውና የሚገዛውም በሐሳብ ድንጋጌዎች መሆኑን ነው ። በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት የዕውቀት መሠረቶች የሐሳብ ድንጋጌዎች በመሆናቸው በሐሳባዊ ፍልስፍና የዕውቀት ስፋትና እውነትነት የሚወሰነው በሐሳብ ኃይል ጥራትና ጥበብ ፣ በሥነ አመክንዮአዊ ትክክለኛነት ይሆናል ።

በዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት አመለካከት ግን የዕውቀት ምንጭ ቁስለካል ነው ። ቁስለካል የራሱ ህልውናና የራሱ ሕግጋት ያሉትና ከሰው ስሜትና ሐሳብ ነፃ በመሆኑ የሐሳብ ድንጋጌዎች የሚገዙት ሳይሆን እነዚህ ድንጋጌዎች ከሱ የሚመነጩና የሱ

ነፁብራቅ መሆናቸውን ያስረዳል ። ዕውቀት ተፈጥሮንና አካባቢን ለመቆጣጠር የሚረዳ ነው ። ዕውቀት የሚገኘው በግለሰብ ጥረት ብቻ ሳይሆን ዋናው መሠረቱ የገብረተሰቡ ፍላጎት በመሆኑ ቀጥታ ማገበራዊ ይዘት ያለው ነው ። የዕውቀት ወሰን ይህ ነው የማይባል ። ታዳጊና ታሪካዊ መሆኑን የሚያስረዳን የሰው ልጅ ፍላጎትና ፋሳዊ ኃይል እያደገ ሲሄድ ዕውቀትም አብሮ ስፋትና ጥልቀት ማግኘቱ ነው ። ይህም የሚያመለክተው የእውነት መለኪያ ተግባር መሆኑን ነው ። አንድ ሐሳብ ትክክለኛነቱ የሚረጋገጠው ለተግባር በሚሰጠው አገልግሎት ሲሆን ይህን አገልግሎት ሊሰጥ የሚችለው የነባራዊ እውነት ትክክለኛ ግንዛቤ ሲሆን ብቻ ነው ።

የሰው ልጅ አካባቢውን የማንፀባረቅ ችሎታው በተግባር ግፊት የተነሣ የመንቀሳቀሻው ሜዳ በሰፊ ቁጥር ረቂቅ ሐሳቦችን እስከ መገንዘብ ደርሷል ። ስሜታዊ ሆኑ ረቂቅ ሐሳቦች በአጠቃላይ የነባራዊ ሁኔታ ነፁብራቅ ናቸው ።

(ዕውቀትን ፣ ዳሰሳዊ ዕውቀትን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፣ አንገራዊና ፍጹማዊ እውነትን ይመለከታል ።)

ሥነ ክስተት

(Phenomenology)

በ20ኛው ምዕት ዓመት በጀርመናዊው ፈላስፋ በኤድመንድ ሁሰርል የተመሠረተ ብዙ ተከታዮች ያሉት ሐሳባዊ ፍልስፍና ነው ። የፍልስፍናውም መሠረታዊ ጥያቄ የሰው ህልውናና ምንነት ሲሆን ለዚህ ጥያቄ ትክክለኛውን መልስ የሚያስገኝ አዲስ የአስተሳሰብ ዘዴ አለኝ የሚል ፍልስፍና ነው ።

አንድ ሥነ ክስተት አባባል እስካሁን ፍልስፍና የተጠቀመባቸው ሁለቱ ዘዴዎች ልዩና ተቃራኒ ናቸው ። አንዱ የሰው አስተሳሰብና ሁኔታ የሚወስኑት በውጭ ኃይሎች (በአካባቢው ፣ በማገበራዊ ኑሮ ፣ በኢኮኖሚ ወዘተ...) ነው የሚል ሲሆን ይህ ዘዴ ሰውን ተገብሮትና ተወሳኝ በማድረግ የሰው ዕውቀት ነባራዊ እውነት ላይ ሊደርስ አይችልም ለማለት ተገድዷል ። ሁለተኛው ደግሞ ሰውን ምንም የሚወስነው የውጭ ኃይል የለም የሚል ሲሆን የሰው ተወሳኝ አለመ

ሆን እውነትን ከሐሳባችን ውስጥ ብቻ የምናገኝ በማድረግ ዘዴው የተጨባጩን ነፃ መሆንና የልምድን አሰፈላጊነት መካዱ አልቀረም ።

የነዚህ አስተሳሰቦች ድክመት ዋናው ምንጭ የመነጣጠላቸው ሁኔታ ነው ። በአንገሩ ሁለቱም የእውነትን አንዱን ክፍል የሚገልጹ በመሆናቸው ማዋሃድና ማስማማት ያስፈልጋል ። ክስተት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በሁለቱ መዋሃድ ማለትም የሰው በውጭ መወሰንና የሰውን የውስጥ ነፃ ህልውና አብሮ በማሰብ የሚገኝ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ክስተት ማለት ሰው በሚገኝበት ተጨባጭ ሁኔታ አማካይነት ነገሮች ገሲናዊ ፍች በማግኘት ለዕውቀት የመቅረባቸውን ሁኔታ የሚገልጽ ነው ። ክስተት ፍች ያለው ጭብጥ ማለት ሲሆን ሥነ ክስተት ደግሞ የክስተቶችን ፍሬ ነገርና ፍች የማንበብና የመገንዘብ ዘዴ ነው ።

ለምሳሌ የሰው ኃይለኛ ስሜት የሆነውን ፍርሃትን እንውሰድ ። በፊት በነበረው አስተሳሰብ ለፍርሃት ሁለት የተለያዩ ምክንያቶች ይሰጡታል ። አንዱ ፍርሃት የሚሰማን ሰውነታችን በሚያሳያቸው ሁኔታዎች (መንቀጥቀጥ ፣ የልብ በፍጥነት መምታት ወዘተ...) የመረበሽ ስሜት ይፈጠርብናል ሲል ተቃራኒው ደግሞ እነዚህ የሰውነት ሁኔታዎች ከማሰብ ግንዛቤ የሚመነጨ ማለትም ሁኔታው አደገኛ መሆኑ በመታመኑ የሚፈጠሩ ሥጋዊ ክስተቶች ናቸው ይላል ። አንድ ሥነ ክስተት አባባል በመጀመሪያ ደረጃ የፍርሃት ፍች ምን እንደሆነ ሳይታወቅ ሐሳባዊ ወይም ሥጋዊ ምክንያት አለው ብሎ ከርከር መፍጠሩ ትክክል አይደለም ። በእርግጥ ከተጨባጭ ሁኔታው ሰው የፍርሃት ስሜት ሊኖረው አይችልም ፤ ሁኔታው ብቻውን በራሱ የአስፈሪነት ስሜት ሊፈጥር አይችልም ፤ የአስፈሪነት ፍች ከሰው ገሲና ማግኘት አለበት ። ይህም ፍች የሚሆንበት ምክንያት ዕቅድ አዘል በመሆኑ ነው ። ለምሳሌ አንድ ሰው አደገኛ አውሬ ቢያጋጥመው ከፍርሃት የተነሣ ገሲናውን ሊስት ይችላል ። በእርግጥ ገሲናውን መሳቱ ከአደጋው አያድነውም ፤ ሆኖም አደጋው እንዳይሰማው እንዳያውቀው ለማድረግ ችሏል ። መረበሽ ከመወሰን ወይም ከመፍረድ ብቻ የሚመጣ ሳይሆን በራሱ ፍች ያለውን ተግባርና ዕቅድ የሚገልጽ ክስተት ነው ። ይህን ዕቅድ ማግኘትና ማወቅ የሥነ ክስተት ዋና ዓላማ ነው ።

ማንኛውም የሰው እንቅስቃሴና ተግባር (ዕውቀት ፣ ሐዘን ፣ ደስታ ፣ ፍቅር ፣ ቋንቋ ፣ ኅብረተሰብ ወዘተ...) ዕቅድ ያዘለ በመሆኑ ሥነ ክስተት የሰው ሳይንስ መሠረታዊ ፍልስፍና ነው ። ነገሮች በራሳቸው ታዋቂ ፣ አሳዛኝ ፣ አስደሳች ወዘተ... አይደሉም ፤ እነዚህ ጠባዮች ፍች የሚኖራቸው ከኛ ጋር የዕቅድ ግንኙነት ሲኖራቸው ብቻ ነው ።

እንደምንመለከተው ሥነ ክስተት ሐሳባዊና ቁስአካላዊ ፍልስፍናን ለማስታረቅ የሚጥር ወይም ሦስተኛ መንገድ አለ የሚል ፍልስፍና ነው ። የቁስአካልነት አመለካከት ላሰገኘው የሰው በውጭ ኃይል መወሰን ጉዳይ ቦታ በመስጠት ነገር ግን የሐሳባዊነት ረቂቅ አዝማሚያን በማረምና ሁኔታዎችን የሐሳብ ዕቅድ ተገኝ በማድረግ የሐሳባዊ ፍልስፍናን መሠረታዊ እምነት ለማቆየት የታቀደ ፍልስፍና መሆኑ ግልጽ ነው ።

በእርግጥ ሥነ ክስተት የሚለው ሙሉ በሙሉ ተቀባይነት የለውም ማለት አይደለም ። ለምሳሌ ቦታ ስንል በአውነትም ፍች አዘል ነው ፤ ምክንያቱም ቦታ ስንል ለኛ ርቀት ፣ ቅርበት ፣ ሰፋት ወዘተ... ያለው ማለት ነው ። ዋናው ጥያቄ ከፍችው ላይ ሳይሆን ከፍችው ምንጭ ላይ ነው ። ምክንያቱም ሐሳብ ነፀብራቅ መሆኑ ቀርቶ የፍች ለጭነት ፍጹም ሥልጣን ካለው የሚሰጠው ፍች እንዴት ቁስአካላዊ ወይም ወሳኝ ሊሆን ይችላል? ማንኛውም ሁኔታ አስፈሪ ሊሆን የሚችለው በዘፈቀደ አለመሆኑ ከታወቀ ሐሳብ ስለ አስፈሪው ሁኔታ መረጃ ይሰጣል እንጂ ዕቅዱን አያወጣም ። ማለትም ችሎታ የሚሰጠን የምንገኝበት ሁኔታ ዕቅድም ይሰጠናል ። መወሰን ማለት ይህ ሲሆን ሐሳብ ደግሞ ይህን በትክክል ሲገልጽ ነው እውነተኛና ተግባራዊ ዕውቀት ሊሰጥ የሚችለው ።

ለቡርጂዚው ዕቅድ የሚሰጠው ሐሳብ ነው ወይስ ያለው ቁስአካላዊና ማኅበራዊ ኃይል? የወዛደሩ ዕቅድ ውሱን መሆን የሚመነጨው ከመጨቆን አይደለምን? በአንጻሩም ለወዛደሩ አብዮታዊ ዕቅድ የሚሰጠው በሚገኝባቸው የምርት ኃይሎች ውስጥ በሚጫወተው ግንባር ቀደም ሚና አይደለምን? የሁኔታን አሰገዳጅነት ስንረዳ ነው ስለሰዎች እንቅስቃሴ ፣ ተግባርና አስተሳሰብ ትክክለኛውን ፍች ልንገነዘብ የምንችለው ። ከሕግ

ጋት የማፈንገጥ አዝማሚያ በግልጽ ስለሚታይበት የሥነ ክስተት ሐሳባዊነት አያጠራጥርም ። በዚህ በሐሳባዊነቱ ተጨባጭነት ነባራዊ ዕውቀት በማድበስበስ ኅሊናዊ ትርጉም ለመስጠት መሞከሩ የገኘው መደብ ተርጓሚነቱን ራሱ ያረጋግጣል ።

ሥነ ውበት
(Aesthetics)

ስለ ውበት ምንነትና ፣ አመጣጥ ፣ የዕድገትን ሕግና ሚና ዘርዘር በማጥናት ስለኪነጥበብ አጠቃላይ ግንዛቤ የሚሰጥ የፍልስፍና ክፍል ነው ። ሥነውበት እንደማንኛውም ፍልስፍናዊ ጥያቄ በቁስአካላዊና በሐሳባዊ አቀራረብ የተከፈለ ነው ፤ የንድፈ ሐሳብ ታሪኩም የሚገልጸው የሁለቱን ትግል ነው ።

ስለውበት ምንነትና ነባራዊነት ሐሳባዊውን ሁለት የማይጣጣሙ አመለካከቶችን ስንዝረዋል ። እንደነባራዊ ሐሳባዊውን ውበት ነባራዊ ሲሆን የሚገልጸውም የሐሳብን ጠባዮችና ችሎታዎች ነው ። በነሱ አመለካከት ቁስአካል ውበትን ለመግለጽ እንደ ጥሬ ዕቃ ያገልግል እንጂ በራሱ የውበት ፍች የለውም ። በኅሊናዊ ሐሳባዊውን አስተሳሰብ ውበት ኅሊናዊ ነው ፤ ማለትም ውበት የነገሮች ነባራዊ ጠባይ አይደለም ። ውበት የምንለው ለሚት እስከሆነ ድረስ የኅሊናን ውስጣዊ ሁኔታ እንጂ የነገሮችን ነባራዊ ሁኔታ የሚገልጽ አይደለም ይላሉ ። ወጣም ወረደ በሁለቱ የሐሳባዊነት አዝማሚያዎች የተሰጠው የውበት ፍች መንፈሳዊ ብቻ ነው ። በዚህም አቋማቸው ውበት ከቁስአካላዊ ኑርጋር ያለውን ግንኙነትና የሚጫወተውን ትክክለኛ ሚና ሊገነዘቡ አልቻሉም ። ውበት የደሰታ ምንጭ መሆኑን እንጂ የእውነታን ግንዛቤ ማቀፉን አልተረዱም ። በመሆኑም በነሱ ዘንድ ኪነጥበብ ምናባዊና አዝናኝ ከመሆን በስተቀር ቁም ነገር አዘል አይደለም ።

ሥነ ውበት የሚቀሰቅሳቸው ስሚቶች (ደስታ ፣ ሐዘን ፣ ሣቅ ፣ ንዴት ወዘተ...) ከሰው ተጨባጭ ኑርጋር ባይያያዙ ናር ለሰዎች ፍች ባልሰጡ ነበር ። እነዚህ ስሚቶች የሚመነጨት ከቀሳዊ ኑር ሁኔታ በመሆኑ የሥነ ውበት ግንዛቤያዊ ተልዕኮ ሊካድ አይችልም ። በሌላ በኩል የኪነ

ጥበብ ሥራዎች የሚቀርቡት ለጎብረተሰቡ በመሆኑ የማገናኘትና የመግለጽ ማለትም ማገበራዊ ፍች አላቸው ። በዚህ ጥበባዊ ምስል ውስጥ የሚንፀባረቁት ሐሳቦችና ሰሜቶች የማገበራዊ ኑሮ ሁኔታን የሚገልጹ በመሆናቸው ሥነ ውበት የመደብ ትግልን የሚያገዛለት ነው ። ብዙውን ጊዜ ዚንጥብ ለጣቂ፣ ለሳዛኝ፣ ለሰደሳች ወዘተ... አድርጎ የሚያቀርባቸው ሁኔታዎች የሚገልጹት የገዢውን መደብ አመለካከቶች ከመሆኑም በላይ በዚህ ጥበባዊ ዘዴ በመጠቀም ገዢው መደብ ራሱን በማሞገስ ለራሱ ፋይዳ ይሰጣል፤ በዚህም ከሕዝብ ጎሊናዊ ተቀባይነትን ለማግኘት ይጥራል ።

ይህ የዚህ ጥበብ ማገበራዊ ሚና የሚገልጸው ሥነ ውበት ከእውነታ ጋር ያለውን የትርብ ግንኙነት ነው ። ማርክሲዝም ሥነ ውበትን የላዕላይ መዋቅር ከፍል በማድረግ በኑሮ ሁኔታ የሚወሰንና እሱን የሚያንፀባርቅ ለመሆኑ አጠቃላይ ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያ ቀምሯል ። ውበት ከዚህ ጥበብ ሥራዎች የምናገኘው ሰሜት በመሆኑና እነዚህም ሥራዎች የሰው የሥራ ውጤት በመሆናቸው ውበት ነባራዊ ፍች እለው ፣ የሰዎችን ሕይወታዊ ግፊት ፣ ጥቅምና ከብር ፣ አሰደናቂ፣ ለሳዛኝ ወዘተ ... በሆነ መልክ የሚያቀርቡ በመሆናቸው ሥነ ውበታዊ ሰሜቶች የሰውን ንቃተ ጎሊና ያዳብራሉ፤ ለተሻለ ሁኔታ ፍላጎትን ይፈጥራሉ ። በመሆኑም የውበት ርዕዮተኛ ለማወቅና ትምህርታዊ ሚና ከፍተኛ ነው ። የውበት መጨረሻ ፍች የሚገልጸው የሰው ደስታው ራሱ ሰው መሆኑን ነው ። ምክንያቱም ውበት ሰው ሰው የሚሰጠው ደስታ በመሆኑ የሰውን የውስጥ አንድነትና መተሳሰርን ስሜታዊ በሆነ መንገድ ቀርቦ የሚያቀርብ ነው ።

ሥነ ውበት ግንዛቤ ያዘለ ነው ሲባል ከሳይንሳዊ ግንዛቤ የሚለይበት ነጥብም አለው ። ውበት የሚቀርበው በዚህ ጥበባዊ ሥራዎች በመሆኑ የነገሮች ንድፈ ሐሳባዊ ነፃብራቅ ብቻ ሳይሆን በቀጥታ ፈጠራ በሆነ ተግባርና የቴክኒክ ክንውኖች ላይ የተመሠረተ ነው ። ቁስለካላዊ ነገሮችን (ድምፅ ፣ ቀለም ፣ ድንጋይ ወዘተ...) በመቅረብ የተለየና የተደራጀ መልክ እንዲኖራቸው ማድረግን ይጠይቃል ። በሌላ በኩል ውበት ንድፈ ሐሳቦችን ፣ ጽንሰ ሐሳቦችን

የሚያንፀባርቅ ቢሆንም ስለነገሮች የሚሰጠው ዕውቀት ንድፈ ሐሳባዊ አይደለም ። ከሥነ ውበታዊ ቅርፆች የሚመነጭ ጎሊናዊ ሁኔታ በመሆኑ ውበት ስሜታዊ ነው ። የነገሮችን ለሳዛኝ፣ ለጣቂ፣ ለሰደሳች ወዘተ... የመሆን ምክንያት የማይገልጽ ቢሆንም ለሳዛኝ፣ ለሰደሳች ፣ ለጣቂ ወዘተ... ሰሜት በመፍጠር ስለነገሮች አቋም አመለካከት እንዲኖረን ያደርጋል ። በእነዚህ በሚቀሰቅሳቸውና በሚፈጥራቸው ኃይላኛ ሰሜቶች ሥነ ውበት ግንዛቤያዊ ተልዕኮ እንዳለው ለመረዳት ይቻላል ።

(ዚህ ጥበብን ይመለከቷል ።)

ሥነ ግብ
(Teleology)

ማንኛውም ተፈጥሮአዊ ፣ ማገበራዊና ጎሊናዊ ነገር ያለውና የሚኖረው ፣ አመጣጡና ምንነቱ የሚወሰነው በሚያከናውነው ግብ ነው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍናን አጠቃላይ አመለካከት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ግብን ቀዳሚ ስለሚያደርግ ተፈጥሮን በአጠቃላይ ለግብ አገልጋይ መሣሪያ አድርጎ የሚመለከት ነው ። በዚህ አመለካከት መሠረት ግብን የሚፈጥረው መሣሪያው አይደለም ፤ ይልቅም የግብ በቅድሚያ መኖር ለመሣሪያው ምክንያት ነው ።

ይህ አመለካከት ጠንካራ መሠረት አለኝ የሚለው በተለይ የእንሰሳትና የሰው ክንዋኔዎች በግብ መመራታቸውን በማስመልከት ነው ። ሕይወት ያለው ነገር ሁሉ ፍላጎቱን ለማርካት አመቺ የሆኑ የአፈጻጸም መሣሪያዎች አሉት ። ለምሳሌ፣ ግዳን ለማየት ይጠቅማል ፤ የግዳንን አመጣጥ ፣ ጠባይና አሠራር ሲያሰረዳን የሚችለው የሱፈጣሪ የሆነው የማየት ግብ ነው ። ግዳን ገምብሎ ከጥፍን ከንዋኔ ወይም ከዕድል የተገኘ አይደለም ። የሚያስፈልገውን ሁኔታ ሁሉ እሰባስቦና ተሰማሚ መሣሪያ አድርጎ የቀረፀው የማየት ግብ ነው ።

ሥነ ግብ የሚቃወመው በተለይ ትናክላታዊ ቁስለካልነትን ነው ። በሥነ ግብ አመለካከት ተናክላታዊ ቁስለካልነት ሕይወት ያላቸውን ውስብስብ ክስተቶች በተናክላታዊ መንገድ ብቻ ለማስረዳት ያደረገው ጥረት

ከንቱ ነው። ቃላት በዕድል ተሰብስበው መጽሐፍ መሆን እንደማይችሉ ሁሉ በሥነ ግብ እመለካከትም ቁሳዊ ብናኞች በጭፍን ሁኔታ ተገጣጥመው ሕይወት ያለው ነገር ሲፈጥሩ ጨርሶ አይችሉም። በተለይ የውስብስብ ነገሮችን ውስብስብነት ልንረዳ የምንችለው በግብ የሚመራ የሂደት ውጤት መሆናቸውን በመቀበል ነው።

ሥነ ግብ አዘውትሮ የሚቃወመው የተናከሉ አታዊ ቁስአካልነትን ድክመት ነው። ተናክ አታዊ ቁስአካልነት ሁሉን ነገር ውስብስብ ክስተቶችንም ጭምር በተናክሎታዊ አሠራር አስረዳለሁ ማለቱ ስህተት ነው። ይህ ማለት ደግሞ ሥነ ግብ ትክክል ነው ማለት አይደለም። ሥነ ግብ የሐሳባዊ ፍልሰፍናን ድክመትና መሠረታዊ ስህተት የሚያንጸባርቅ ነው። በቁስአካል የዕድገት ሂደት ውስጥ የተገኙት መሣሪያዎች ግብን ማምጣታቸው ተክዶ በተገላበጠ ማለትም ተገብሮት ወደ መን ሥኬ በመቀየር የግብ ተገብሮት ማድረግ የሐሳባውን የተሰመደ አስተሳሰብ ነው። የተፈጥሮ ዕድገት በሳይንሳዊ መረጃ መረጋገጥ ሥነ ግብን መሠረት አሳጥቶታል። በመሆኑም የቅራኔ ሕጎች ተፈጥሮን ወደ ውስብስብ ደረጃ በመውሰድ ሕይወት ያላቸውና በግብ የሚመሩ ነገሮች ሊከሰቱ ችለዋል የሚለው የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ትክክል ሆኖ ይገኛል።

(ተናክሎታዊ ቁስአካልነትን ፣ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ሥነ ፋይዳ (Axiology)

የፋይዳዎችን አመጣጥ ፣ ይዘት ፣ ፍች ፣ ተፅዕኖ ወዘተ... የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ሲሆን በሐሳባዊና በቁስአካላዊ አቀራረብ የተክፈለ ነው። ገሊናዊ ሐሳባውን የፋይዳዎችን ነባራዊነት በመካድ ጥሩ ፣ መጥሮ ፣ ውብ ወዘተ... ስንል የምንገልጸው የነገሮችን ነባራዊ ጠባይ ሳይሆን የራሳችንን ውስጣዊና ገሊናዊ ስሜትና ብያኔ ነው ይላሉ። ነባራዊ ሐሳባውን ግን ፋይዳዎችን በማዕረግ ከተፈጥሮ አጅግ የላቁ በማድረግ ምግጫቸው መንፈሳዊው ዓለም ነው ይላሉ። ራሳቸውን ችለው በነባራዊነትም የሚኖሩ አድርገው ይመለከቷቸዋል።

ግርክሲዝም ሴኒኒዝም ሰለፋይዳ የሚሰጠው ግንዛቤ የተመሠረተው በፋይዳዎች ማንበራዊና ታሪካዊ ጠባይ ላይ ነው። ፋይዳ ገሊናዊ ብቻ አይደለም ፣ ምክንያቱም የሚገኘው ከሰው ድካምና የሥራ ውጤት በመሆኑ ነው። ፋይዳ ሰዎች በግብረት የሚያገኙትና በግብረት የሚቀበሉት ክስተት ነው። ሰው በታሪክ ሂደት ውስጥ የሚያፈልቃቸው በመሆኑ ነባራዊ ሐሳባውን እንደሚሉት ፋይዳዎች ከሰዎች በፊት የሚኖሩ አይደሉም። የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ለሰው ደስታንና ነፃነትን የሚሰጥ በመሆኑ ከፋይዳዎች ሁሉ ክፍተኛው ነው።

(ፋይዳን ይመለከታል።)

ሦስተኛው ኢንተርናሽናል (Third International 1919-1943)

እንደ አንደኛውና እንደ ሁለተኛው ኢንተርናሽናሎች ይህም ኢንተርናሽናል የወዘአደሩ ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት ሲሆን ብዙውን ጊዜ በአጭር አጠራር ሹኚንተርን በመባል ይታወቃል።

ሦስተኛው ኢንተርናሽናል ይፋ በሆነ መንገድ መጋቢት 1919 በሞስኮ ከሃያ አንድ ህገሮች በመጡ ሠላሳ አምስት የወዘአደሩ የፖለቲካ ድርጅቶች ተመሥርቶ ሥራውን ይጀምሮ እንጂ ሐሰቡና ዝግጅቱ ቀደም ካለ ጊዜ ጀምሮ ሲብላላና ሲካሄድ ቆይቷል። ከዚህ በላይ በሌላ ስፍራ እንደተመለከተው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል አንደካውትስኪ ፣ እንደሻይደማን ፣ እንደ ሎንዳን ወዘተ... በመሳሰሉ አድርባዮችና ከላሾች አመራር ሥር በመዋሉ እነሌኒን አብዮታውን ማርክሳውያንን የሚያሰባሰብ አዲስ ኢንተርናሽናል እንደሚያስፈልግ አስቀድመው ተገንዝበውት ነበር። በኢምፔሪያሊስቶች የተቀሰቀሰው አንደኛው የዓለም ጦርነት በ1914 ሲጀመር ከሁለተኛው ኢንተርናሽናል መሪዎችና አባል ፓርቲዎች አብዛኞቹ ጦርነቱን በመደገፋቸው ዓለም አቀፋዊው የወዘአደሩ አንድነት ህልውናውን አጣ። በልጅቤኮችና ከሌሎችም ሀገሮች የወዘአደር ፓርቲዎች ሐቀኞችና አብዮተኞቹ ከአድርባዮች በመለየት ቀስ በቀስ መሰባሰብ ጀመሩ። በ1915ና በ1916

ሁለት ስብሰባዎችን በዚህ መርሻልጽና በኬን ታል (በሰዊስ) አድርገው ለአዲሱ ኢንተርናሽናል ዝግጅት ሲያደርጉ ቆዩ ። በልጅቤ ኮች በጥቅምት 1917 ሶሻሊስት አብዮት አካሂደው በጥር 1918 በርከት ያሉ ኮሚኒስቶችን ጭጥርግራድ ስብሰባው ስለአዲሱ ኢንተርናሽናል ምሥረታ ተወያዩ ። ከላይ እንደ ተመለከተው የኮሚኒስት ፓርቲዎች ተወካዮች በመጋቢት 1919 ሞስኮ ላይ ተሰብስበው ሦስተኛውን ኢንተርናሽናል መሠረቱ ። ከሐቀኛ ግርክሳውያን ውስጥ ካርል ሊብክኔ ሽትንና ፣ ርዛ ሉክሰምበርግን የመሳሰሉት ይገኙባቸዋል ። ሦስተኛው ኢንተርናሽናል ከበሬቶቹ ሁለት ኢንተርናሽናሎች ልዩ የሚሆንበት ወዝአደሩ ሥልጣን በጫበጠበት ወቅት የተካሄደ መሆኑ ነው ። ኮሚንተርን ጻደረጋቸው ጉባኤዎቹ የሚከተሉትን ዋና ዋና ተግባራት አከናውኗል ።

የመጀመሪያው የኮሚንተርን ጉባኤ

ኮሚንተርን በመጀመሪያው ጉባኤው ከታላቁ የጥቅምት 1917 የሶሻሊስት አብዮት በኋላ የነበረው ወቅት የካፒታሊስት ሥርዓት የሚወድቅበት ፣ የወዝአደሩ አብዮት የሚያብብበትና ድል የሚቀዳጅበት በመሆኑ ፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ምን እንደሆነና አስፈላጊነቱ በሚገለጽበት ፣ ወዝአደሩ ከከፊል ወዝአደርና ከደሃ ገበሬ ጋር የጠበቀ ትብብር በሚፈጥርበት ፣ የካፒታሊስት ሀገር የወዝአደር የትግል ድርጅቶችን ከጭቁን ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት የትግል ንቅናቄዎች እንደዚሁም ሶሻሊስት ሀገሮች እርስ በርሳቸውና ከወዝአደሩና ከጭቁን ሕዝቦች የትግል ድርጅቶች ጋር የትግል እንድንታቸውን በሚመራቱበትና በሚያጠናክሩበት የሶሻሊስት ዓይነት ሥርዓት በየሀገሩ በሚቋቋምበት ሁኔታ ላይ ተወያይቶ ውሳኔ አሳልፏል ።

ከያንዳንዱ አባል ፓርቲ እንዳንድ ተወካይ ፣ ከተወካዮች አምስት አባላት ያሉበት ቢር አቋቁሟል ፤ ግሪጎሪ ዜኖቭ-ቭ የመጀመሪያው ፕሬዚዳንት ፣ አንጂሊካ ብላቫኖቭ የመጀመሪያው ፀሐፊ ሆነው ተመርጠዋል ። ፕሮግራሙንም አጽድቋል ።

ሁለተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

በ1920 (ነሐሴ) የተደረገው 2ኛው የኮሚንተርን ጉባኤ ደንቡን ፣ በዲሞክራሲያዊ

ግዕዝላዊነት ላይ የተመሠረተውን ድርጅታዊ መዋቅሩንና አባል ለመሆን መሟላት ያለባቸውን 21 ነጥቦች አፀደቀ ። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው ፡—

- የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት መቀበል
- ከመሐል ስፋሪዎችና ከጠጋኞች ጋር የነበረውን ግንኙነት ሙሉ በሙሉ ግዳረጥ ፤
- ሕጋዊና ሕጋዊ ባልሆነ የትግል ስልት መጠቀም ፤
- በገጠር ፣ በጦር ኃይል ፣ በሙያ ግንባር ጥናት ፣ በፓርላማ ውስጥ ያላሰለሰ ትግል ግድረግ ፤
- ዲሞክራሲያዊ ግዕዝላዊነትን መቀበልና ሥራ ላይ ግዋል ፤
- የኮሚንተርንን ውሳኔዎች ማከበርና ሥራ ላይ ግዋል ፤
- ለሶሻሊስት ሀገሮች ተገቢውን ድጋፍ መስጠት ፤

ከነዚህም ሌላ ሁለተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ በብሔራዊ ቅኝ ግዛታዊ ጥያቄ ላይ የሌኒንን በኩረ ሐሳብ አጽድቋል ።

ሦስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ከሐምሌ 22 — ነሐሴ 12 ፣ 1921 የተካሄደው ሦስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ ዓለም አቀፍ የወጣት ኮሚኒስት ሊግንና ቀዩን ዓለም አቀፍ የሠራተኛ ግኅበር አጸደቀ ። የቡርጂዚውን ኅብረትና ፋሺስታዊ ድርጊት ለመቋቋም የሠራተኞች ግንባር መፈጠር እንዳለበት አሳሰበ ።

አራተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ከገዳር 9 እስከ ታኅሣሥ 5 ፣ 1922 የተካሄደው አራተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ በሁንጋሪና በኢጣልያ የተከሰተው ፋሺስታዊ አምባገነንነት ሊያስከትል በሚችለው አደጋ ላይ ከፍተኛ ትኩረት በማድረግ ፋሺዝምን ለመቋቋም የሠራተኞች ኅብረት ግንባር እንዲፈጠር ጥሪ አደረገ ።

አምስተኛ የኮሚንተርን ጉባኤ

አምስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ (1924) በግንሠራራት ላይ የነበረውን ፋሺዝም ለመቋቋምና ድል ለመምታት በየሀገሩ የኮሚኒስት ፓርቲዎች እንዲቋቋሙና በርዕዮተኛነትና በድርጅት የበልሹሽኮችን አርአያ እንዲከተሉ መመሪያ አወጣ ። በመከሰት ላይ የነበረውን ትርጉሰኪዝምንም መዋጋት ጀመረ ።

ስድስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ስድስተኛው ጉባኤ (1928) መደብ ለመደብ ፍልጫ (ክላስ ቨርሰስ ክላስ) የሚለውን አዲስ የትግል ታክቲክ በመቀየስ ወዝአደሩ አጋርቹን አሰባሰቦና አሰልፎ የቡርጂዊዊውን ጭቆናና ብዝበዛ እንዲቋቋም መመሪያ አወጣ ።

ሰባተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ሰባተኛው ጉባኤ የፋሺዝምን መሰፋፋት ለመቋቋም የሚያስችል የሕዝባዊ ኃይሎች ግንባር የሚቋቋምበትን ዘዴ ቀይሶ በብዙ የአውሮፓ ሀገሮች እስከ 1939 ድረስ ፋሺስቶችን ለመቋቋም ተችሏል ።

በ1943 (ሰኔ) በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ፀረ ፋሺስት ግንባሩን በማጠናከር ድልን ለመቀዳጀትና የኮሚንተርን አባላት የሶቪዬት መሣሪያዎች ናቸው ተብለው ይወነጀሉና ችግር ይደርስባቸው ስለነበር እነዚህን ኮሚኒስት ፓርቲዎች ቡርጂዊዎች ከሚያደርሱት ጥቃት ለማዳንና በሁለተኛው

የዓለም ጦርነት ወቅት የተፈጠረውን ፀረ ፋሺስት ግንባር ለማጠናከር ሲባል በሰኔ ወር 1943 ሦስተኛው ኢንተርናሽናል እንዲፈረስ ተደረገ ።

በሦስተኛው ኢንተርናሽናል አመራራትና አመራር ግንባር ቀደም ሚና ከተጫወቱት መካከል ፡— ሌኒን ፣ ስታሊን ፣ ዲሚትሮቭ ፣ ሊብክኔኸትና ሮዛ ሉክሰምበርግ ይገኙባቸዋል ።

ሦስቱ ጣምራ ጠላቶች (The Triad Enemies)

የሠርቶአደሩ ሕዝብ ቀንደኛ ጠላቶች የሆኑት ፊውዳሊዝም ፣ ኢምፐሪያሊዝምና የነዚህ የሁለቱ ውላጅ የሆነው ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ናቸው ። በተለይ ገና በግደግ ላይ ያሉት ሀገሮች ያሉበት የገብረተሰብ የዕድገት እርከን በአመዛኙ ከፊል ፊውዳልና ከፊል ካፒታሊስት ነው ። በነዚህ ሀገሮች ያሉ ሠርቶ አደር ሕዝቦች ከሚደርሰባቸው ጭቆናና ብዝበዛ ነፃ ለመውጣትና የዕድገት አቅጣጫቸውን በሰሻሊስት ፈር ለመቀየስ ትግል በሚያደርጉበት ጊዜ እነዚህ ሦስት ጠላቶች በአንድ ወገን በመሰለፍ ይዋጋቸዋል ። ስለዚህ ሠርቶ አደሮች ይህን ፀረ ሦስት ግለትም ፀረ ፊውዳል ፣ ፀረ ኢምፐሪያሊስትና ፀረ ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊስት አቋም በመያዝና እነዚህን የጋራ ጠላቶቻቸውን በአንድነት ሆነው በመታገል ምዝብራና ጭቆና የሌለበትን ሰሻሊስት ገብረተሰብ ለመመሥረት በቱርጠኝነትና በመሥዋዕትነት ይታገላሉ ።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመልከቱ ።)

ሰላማዊ ስልፍ (Demonstration)

ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ጉዳዮችን አስመልክቶ በአደባባይና በይፋ የሚደረግ ትዕይንት ሕዝብ ነው ። ሰዎች ደስታቸውንም ሆነ ትሬታቸውን ለማሳወቅ በጉልህ የተጻፉ መፈክሮችን በመያዝና በቃልም በማለግት በርካታ ሰዎች በሚገኙባቸው እደባባዮችና ዋና ዋና መንገዶች እየተዘዋወሩ ድጋፍ የሚሰጡበት ወይም ተቃዋሚ የሚያሰሙበት ስልት ነው ።

ለምሳሌ በቅድመ አብዮትና በአብዮቱ የሚመሪያ ወቅት የኢትዮጵያ ተማሪዎችና ልሎችም የኅብረተሰብ ክፍሎች አድጋሪውን መንግሥትና ሥርዓት በመቃወም ያደረጓቸው ሰላማዊ ስልፎች የተቃዋሚ ሲሆኑ መሬትን ለሰፊው የገጠር ሕዝብ ያደረገውንና የከተማ ቦታና ትርፍ ቤት አዋጆችን በመደገፍ በየቦታው የተደረጉት ሰላማዊ ስልፎች ሰፊው ሕዝብ ከልብ የተሰማውን ደስታ የገለጸባቸውና ሙሉ ድጋፍን ለአብዮቱ የሰጠባቸው ነበሩ ።

ሰላማዊ ሽግግር (Peaceful Transition)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም (ከሚኒዥም) ለመሸጋገር በሚደረገው ሕዝባዊ ትግል የወቅቱ ተጨባጭ ሁኔታ ሲፈቅድ ከፍተኛ አመፅ ፣ የርሰ በርሰ ጦርነትና ጥፋት ሳያስከትል ሊደረግ የሚችል አንዱ የአብዮታዊ ሽግግር ቅርፅ ነው ። በታሪክ እስከ ዛሬ የዚህ ዓይነቱ አብዮታዊ ሽግግር ዜዶ ብዙም የታየ ባይሆንም ሊኖር አንድም ችሏል ግን አይካድም ። ይህም የሚሆነው የወዝ አደሩ የኃይል ሚዛን አይሉ ሲገኝ ፣ የገዥው መደብም በኃይል ሲዳከም ፣ በሌሎችም የወቅቱ ተጨባጭ ምክንያቶች በወዘደሩ ላይ ግልጽ የሆነ የማጥቃትና የአፈና ርምጃ ለመውሰድ ሲሳነው ነው ። ይህም ቡርጂዚው አቋሙን

አሰዘበ ሲገኝ ትግሉ ለተራማጅና ለአብዮታዊ ኃይሎች ምቹ ይሆናል ። ነገር ግን በነዚህ መለስተኛ ድሎች በመጠቀም ትግሉን ይበልጥ በማፋፋም አድጋሪውን ገዥ መደብ ይበልጥ ለማዳከም ካልተቻለ ሰላማዊ አብዮታዊ ሽግግር ሊከናወን አይችልም ። ሁኔታው ከተቀየረ ትግሉ የመረረና ሕዝባዊ አመፅን የሚያስከትል ሊሆን ይችላል ።

ሰላማዊ ሽግግር ፋብሪካዎችን ፣ ባንኮችንና መሰል የኢኮኖሚ ዘርፎችን ቀስ በቀስ የሕዝብ በማድረግ ፣ የሀገሪቱን የኢኮኖሚ ፖሊሲ በዲሞክራሲያዊ መንገድ በመቀየስ ፣ በመምራትና በመቆጣጠር ፣ በምርት ዕቅድና አፈጻጸም የሠራተኛውና የመላው ሠርቶ አደር ሕዝብ ተሳትፎ እንዲኖር በማድረግ ፣ በአጠቃላይ የኅብረተሰቡን ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ጉዳዮች በዲሞክራሲያዊ መንገድ በመምራት ሊከናወን የሚችል የሥርዓት ለውጥ ነው ። ባለንበት ዘመን የሶሻሊስት ሥርዓት መጠናከር ፣ የቅኝ አገዛዝ መንኮታኮት ፣ በትላልቅ ካፒታሊስት ሀገሮች የተራማጅ ኃይሎች መጠናከርና የአብዮታዊ ንቅናቄው ማኅበራዊ መሠረት እየሰፋ መሄድ ፣ ከዚህ ጋርም ከሚኒስቴሮችና ተራማጅ ኃይሎች በቡርኻው ፓርላማ ውስጥ ገብቶ በመሳተፍና በዲሞክራሲያዊ ተቋሞች በመጠቀም ተደማጭነታቸውን እያሰደጉ መሄድ ለሰላማዊ አብዮታዊ ሽግግር መኖር ሁኔታዎችን የሚያመቻቹ ናቸው ። ይህም ሆኖ ግን በአንድ አብዮት ሂደት ውስጥ በአንድ ደረጃ ላይ አድጋሪ ገዥ መደቦች አብዮታዊውን ንቅናቄ በኃይል ለመምታት ሊነሡ ስለሚችሉ የአብዮቱ ወገኖች አብዮታዊ የትጥቅ ትግል ዜዴን ለመከተል የሚገደዱበት ሁኔታ ሊኖር መቻሉ መዘን ጋት የለበትም ።

ሰላማዊ ሽግግር በአዝጋሚ ሂደት ካፒታሊዝምን መለወጥ ይቻላል ከሚለው የማኅበራዊ ዲሞክራቶች አድርባይ አቋም የተሰየ ነው ። ሰላማዊ ሽግግር ሂደቱ ዝግ ያለና ሰላማዊ ይምሰል እንጂ አድጋሪው መደብ ሥልጣኑን ካለበት ተቀዋይ አመጣጥ አብዮታዊ ሽግግር የሚያመራ ይሆናል ። የዚህም ሽግግር ዓላማ ወዛደሩን

ሙሉ ሥልጣን ለማሰጠት ስለሆነ ከተወሰነ ሂደት በኋላ የገዥውን መደብ ዓቅም አሳጥቶ ወዳደሩን ሥልጣን ለመረከብ ወደሚችል በት ደረጃ ያደርሳል ።

(አብዮታዊ ሽግግርን ይመለከታል ።)

ሰላም አብሮ የመኖር መርህ (በ—) (Peaceful Co-existence)

የተለያዩ ርዕዮተዓለም የሚከተሉ ሀገሮች በመግባዳትና በመተባበር በሰላም ለመኖር የሚፈጥሩት ግንኙነት በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ይባላል ።

በሰላም አብሮ የመኖር መርህን መቀየስ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘበት ዋና ምክንያት የሶሻሊስት አብዮት እንቅስቃሴ በዓለም ላይ በተመባላይ ፍጥነት አለማደጉ ነው ። በሩሲያው የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በሶቭዬት ኅብረት የሶሻሊስት መንግሥት ሲመሠረት በዙሪያው የሚገኙ ሀገሮች የካፒታሊስቲን ሥርዓት የሚከተሉ ነበሩ ። ስለዚህ ቅራኔዎች ተካርረው የመጋፈጥ ሁኔታ ቢፈጠርና ብዙዎች ካፒታሊስት ሀገሮች ቢረባረቡበት ለጋው አብዮት አደጋ ላይ እንደሚወድቅ በመንዘብ ሌኒን የሶሻሊስት ሶቭዬት ኅብረትን ህልውና ለመጠበቅና ለሶሻሊስት ግንባታ አመች ሁኔታን ለመፍጠር በሰላም አብሮ የመኖርን መርህ መቀየስ ነበረበት ።

በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ሦስት የተሳሳቱ ትርጉሞች ተሰጥተውታል ። የመጀመሪያው የተሰነዘረው ከቀኝ ከንፍ ቡርሻዎች ሲሆን ፍሬ ሐሳቡም በሰላም አብሮ የመኖር መርህ አብዮትን በሰው ለማዛመድ እንዲያመች ከሚኒስቶች የፈጠሩት ታክቲክ ወይም ወጥመድ ነው የሚል ነው ። ይሁን እንጂ ከሚኒስቶች አብዮት የአንድ ሀገር ውስጣዊ ሁኔታ የሚወልደው ነው ብለው ስለሚያምኑ የአብዮትን ከሀገር ሀገር መዛመድ ጨርሶ አይቀበሉም ። ሁለተኛው የተሳሳተ ትርጉም ከተራማጅ መሰል (ሊበራል) ቡርጋዥዎች የመነጨው ሲሆን በነዚህ አመለካከት በሰላም አብሮ የመኖር መርህ በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም መካከል የሚካሄደውን የተጠቃሚ ፖለቲካዊና ርዕዮተ

ዓለማዊ ትግል ለማዳከምና ለማጥፋት ፣ ብሎም ሁለቱን ሥርዓቶች ለማቀራረብና በመካከላቸው ያለውን ልዩነት አቻችለው እንዲሞሉ ለማድረግ የታቀደ ዘዴ ነው የሚል ነው ። ይሁን እንጂ ካፒታሊዝምና ሶሻሊዝም ተግራሪ ሥርዓተ ማኅበሮች በመሆናቸው በመካከላቸው ያለው ልዩነት ተወግዶ ውህደት ይፈጥራል የሚለው አባባል ተቀባይነት አይኖረውም ። ሌላው ሦስተኛው ትርጉም በተለያዩ “የግራ” ክንፍ ቡድኖች የተሰነዘረ ሲሆን ዋናው አቋሙም ይህ መርህ ሶሻሊስት ሀገሮች በዓለም ላይ የሚካሄደውን አብዮታዊ ትግል እንዳይደግፉ ስለሚያደርግ የወዝአደራዊ ዓለምአቀፋዊነትን ዓላማ ከመቃወሙም በላይ ፀረ ኢምፔሪያሊዝም እንቅስቃሴ በሰፊው እንዳይካሄድ ዕንቅፋት ይሆናል የሚል ነው ። እነዚህ ግራ አክራሪ ቡድኖች በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ፈንታ ውጥረትን ፣ በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም መካከል በየአቅጣጫው የፊት ለፊት ግጭት መፍጠርንና አብዮትን በኃይል ማዛመድን ይመርጣሉ ።

በታሪክ ተደጋግሞ እንደታየው ግን በሰላም አብሮ የመኖር መርህ የዓለምን ሶሻሊስት አብዮት ሂደት ለማፋፋም የሚረዳ እንጂ የሚያዳክም አይደለም ። ሰላም ለሶሻሊስት ኅብረተሰብ ግንባታና ለተፋጠነ ዕድገት አመች ሁኔታን ይፈጥራል ። የተፋጠነ ዕድገት የተጠናከረ ሶሻሊስታዊ ሥርዓትን ለመፍጠር ያስችላል ። የተጠናከረ የሶሻሊስት ሥርዓት ደግሞ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሶሻሊስት አብዮትን ሂደት የማጠናከር ዕድሉ ወይም ችሎታው የበለጠ ይሆናል ።

(ደታገትን ይመለከታል ።)

ሰላም አክራሪነት (Pacifism)

በማንኛውም ዓይነት ጦርነት መካፈልንና መሥዋዕት መሆንን የሚቃወም ፣ በደፈናው የሰላምን ፍላጎት የሚገልጽ የቡርሻ አሳሳችና ለዘብተኛ አዝማሚያ ነው ። ሰላም አክራሪነት ስለጦርነት ባለው ሐሳባዊ ግንዛቤ ትክክለኛ ጦርነትን ትክክለኛ ካልሆነ ጦርነት መሰየት ስለሚሳነው በተባበረ የሰፊው ሕዝብ ትግል

ኢምፔሪያሊዝምን መደምሰስና ሰሻሊዝምን መሥረት የሰላም ብቸኛ ዋስትና መሆኑን አይቀበልም ። ቡርጂዎች የራሳቸውን የጦር ነት ፖሊሲና ዝግጅት በመሸፈን ጭቁን ሕዝቦች ለሰላም ፣ ለዲሞክራሲ ፣ ለብሔራዊ ነፃነትና ለሰሻሊዝም የሚያደርጉትን ትግል ለግጩናገፍ ሕዝቦችን የሚያወናብዱት በዚህ ሰላማዊነት በሚል ውዥንብር ነው ። ይህ የተሳሳተ የሰላም ስሜትና ግንዛቤ በተለይ በአንደኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ የ“ጎሊና ተቃውሞ” ፣ በጦርነቱ ውስጥ “አለመሰጠት” በሚሉ ግንኛውንም ጦርነት እንደ “ጋጢ አት” በሚቆጥሩ አስተሳሰቦች ሰፊው ሕዝብ ትክክለኛ አጭም ይዞ በፀረ ኢምፔሪያሊስቱ ጦርነት ውስጥ ንቁ ተሳትፎ አንዳያደርግ ተፅዕኖ አድርጎል ። ስለዚህ ሰላም አከራሪ ነት የጦርነትን ቁሳዊ መሠረትና መደባዊ ይዘት ካለመረዳቱም በላይ የተሟላ ሰላም ከሰሻሊዝም ተነጥሎ ሊታይ የማይችል መሆኑን ባለመገንዘብ በሰላም ስም በጦር ነት ላይ ያለው አጭም በእርግጥም ሰላምን የሚያጠናክር ሳይሆን ጭቁን ሕዝቦች በኢምፔሪያሊዝም ላይ የሚያካሂዱትን ጦርነት በማዳከም የኢምፔሪያሊስቶችን የጦርነት ፖሊሲ የሚያጠናክር አዝማሚያ ነው ።

ሰላም ውል (የ—)

(Non Aggression Pact or Peace Treaty)

በጦርነት ላለመፈላለግ ፣ አንዱ በሌላው ላይ በኃይል ከመጠቀም ለመቆጠብና ልዩነቶችን በውይይትና በዕርቅ ለመፍታት በመንግሥታት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው። የዚህ ዓይነቱ ስምምነት በሚመለከታቸው መንግሥታት መካከል አንደተነሣው ችግር ዓይነትና ጥንካሬ እያንዳንዱ ሀገር (ወይም ከሁለቱ አንዱ) የወቅቱን የኃይል አሰላለፍና የራሱንም ዐቅም ገምቶ በጊዜያዊነት የሚያደርገው ወይም ችግሩን ለዘለቄታው ለመፍታት የሚያስችል ሊሆን ይችላል ።

ለምሳሌ በመጋቢት 1918 አዲሱ የሶቭየት መንግሥት ገና ባልተጠናከረበት ፣ ወታደራዊ ይዘታው በጣም በተዳከመበት ወቅት በጀርመን ተፅዕኖ በሁለቱ ሀገሮች መካከል የተደረገው የብሬስት ሊቲቭስክ የሰላም

ውል ለጊዜው ሩሲያ ከግዛቷ የተወሰኑትን ክፍሎች ለጀርመን ለመልቀቅ የተገደደ ችበት ነበር ። ይህ ስምምነት ለሶቭየት መንግሥት ጊዜና ፋታ በመስጠቱ የሶቭየት መንግሥት አጭሙን ካጠናከረ በኋላ ውሉን ውድቅ ሊያደርገውና የተወሰዱበትንም ግዛቶች ሊያስመልስ ችሏል ።

ሰላም ፕሮግራም (የ—)
(Peace Programme)

በ1971 በሶቭየት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ 24ኛ ጉባኤ ለሰላምና ለዓለም አቀፍ ኅብረት ፣ ለሕዝቦች ብሔራዊ ነፃነትና ግንብራዊ ዕድገት የተነደፈ የትግል ፕሮግራም ነው ። በዚህ መሠረት የሰላም ፕሮግራም የሚከተሉት ዓላማዎች አሉት ፡

— በደቡብ ምሥራቅ እስያ ጦርነቶች ሊቀሰቀሱ የሚችሉባቸውን ሁኔታዎች ማስወገድ ፣ በዚህም ረገድ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በሚፈጥራቸው አመች ሁኔታዎች ሁሉ በሚገባ በመጠቀም ግንኛውንም የወረራ እርምጃ በአፋጣኝ መግታት ፣ በዓለም አቀፍ ሕግ መሠረትም ችግሮችን በሰላማዊ መንገድ በመፍታት ፈንታ በኃይል መጠቀምን ግውዝ ፣ — ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት (1939—45) በኋላ በአውሮፓ የተደረገውን የሀገሮች ድንበር ለውጥ በሙሉ ልብ መቀበልና በአውሮፓ የጋራ ደኅንነትን ማረጋገጥ ፣

— የኮከሊያር ፣ የኬሚካልና የባክቲሪየሎጂካል የጦር መሣሪያዎች በሥራ ላይ እንዳይውሉ ማድረግ ፣ የኮከሊያር ጦር መሣሪያዎች ሙከራ ማንም በየትም ቦታ እንዳያደርግ ለግቆም መቻል ፣ ከኮከሊያር ጦር መሣሪያ ነፃ የሆኑ አካባቢዎች እንዲመሠረቱ መታገልና የኮከሊያር ጦር መሣሪያ ባለቤት የሆኑ መንግሥታት ሁሉ ይህን ትጥቃቸውን እንዲፈቱ ጥረት ማድረግ ፣

— የጦር መሣሪያን እሽቅድምድም ለግቆም በየሀገሩ የሚገኙት የውጭ የጦር

ሰፈሮች አንዲነሡ ማድረግና በተለይ እንደ መካከለኛው አውሮፓ በመሳሰሉ ወታደራዊ ግጭት ሊነሣ በሚችል ባቸው አካባቢዎች ለጦር ኃይሎችና ለመሣሪያዎች ቅነሳ የሚደረገውን ትግል ማጠናከር ፣ በአጋጣሚና ሆን ተብሎ በሚፈጸም ወታደራዊ ትንኮሳ ጦርነት እንዳይቀስቀስ የሚያስችል ዘዴና መንገድ መፈለግ ፤

— በተባበሩት መንግሥታት ውስጫዎች መሠረት የቅኝ አገዛዝ ቅሪቶችን ጨርሶ ማጥፋትና ዘረኝነትንና አፓር ታይድን መታገል ፤

— በጋራ ትብብርና ጥቅም አካባቢን ስሕይወት በሚሰግማ ሁኔታ በመጠ በቅ የተፈጥሮ ሀብቶችን መጠቀም ፣ የመጓጓዣና የማገናኛ አገልግሎቶችን ማስፋፋትና ማዳበር ፣ እጅግ አሳሳቢ የሆኑትን በሽታዎች ማጥፋት ፣ ወደ ሕዋውና ወደ ውቅያኖሶች በሚደረገው ጉዞ ፣ በጥናት ፣ በምርምርና በሌሎችም መስኮች ለጋራ ደኅንነትና ጥቅም መንግሥታት ተብብረው የሚሠሩበትን ሁኔታ መፍጠር ።

ይህ የሰላም ፕሮግራም በ1976 እና በ1981 በሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ 25ኛና 26ኛ ጉባኤዎች ተሻሽሎና ዳብሮ ቀርቧል ።

ሰሜን አትላንቲክ ቃል ኪዳን ድርጅት

(North Atlantic Treaty Organization, NATO)

ሶቫሊስት ሀገሮችን ስመግረርና ብሔራዊ የአርነት ንቅናቄዎችን ለማፈን የሰሜን አትላንቲክ ካፒታሊስት መንግሥታት ያቋቋሙት ወታደራዊና ፖለቲካዊ ኅብረት ነው ። ኔቶ በአሜሪካ ግፊትና ጉት ጎታ በሚያዝያ 1949 በአሜሪካ ፣ በእንግሊዝ ፣ በፈረንሳይ ፣ በቤልጅግ ፣ በሆላንድ ፣ በሉክሰምበርግ ፣ በካናዳ ፣ በኢጣሊያ ፣ በፖርቱጋል ፣ በፍሮዌይ ፣ በዴንማርክና በአይስላንድ ዋሽንግተን ውስጥ ተመሠረተ ። በ1952 ግሪክና ቱርክ የኔቶ አባል ሀገሮች

ሲሆኑ በ1954 ጀርመን ፈዴራል ሪፐብሊክም የዚህ ድርጅት አባል ሆናለች ። በታኅሣሥ 1981 የኔቶ አባል ሀገሮች ተወካዮች ስፓኝ የኔቶ አባል ሀገር እንድትሆን የሚያስችላትን ውሳኔ በፈርማቸው አጽድቅዋል ።

በዚህ ወቅት አሜሪካ በሶቭዬት ኅብረትና በዋርሶ ቃል ኪዳን ሶቫሊስት ሀገሮች ላይ የሚሳይሎችና የኑክሊየር ጦር መሣሪያዎች ለማጥመድ የሚያስችላትን ውሳኔ አሳልፏል ። የዚህ ውሳኔ ዓላማ ኔቶ በዋርሶ ቃል ኪዳን ድርጅት ላይ ወታደራዊ የበላይነት እንዲኖረው ማድረግ ነው ። ይሁን እንጂ ይህ ድርጊት የጦር መሣሪያ እሸቅድድምን በማባባስ ዓለምን በሰጋት ላይ እየጣለ ነው ።

ከኔቶ አባል ሀገሮች መካከል ፈረንሳይ ከድርጅቱ ወታደራዊ ኅብረት በ1966 ስትወጣ ግሪክም የፈረንሳይን ፈለግ በመከተል በ1974 ከወታደራዊ ኅብረቱ ራሷን አግልላለች ።

የኔቶ ከፍተኛ ውሳኔ አውጪ አካል የሰሜን አትላንቲክ ምክር ቤት ሲሆን የምክር ቤቱ የዕለት ተዕለት ሥራ የሚከናወነው በአባል ሀገሮች ቋሚ ልዑካን ነው ። የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት የሚገኘውም በብራሰልስ ነው ።

ሰርገብ (Infiltrator)

በወታደራዊ ላይንስ በጠላት ሠራዊት መሥመር ውስጥ ሸምቆ በማለፍ በሰተጀርባ አደጋ እየጣሰ የጠላትን ኃይል አሰላለፍ የሚበታትን ልዩ ሥልጠና ያሰው የሠራዊት አባል ወይም አካል ነው ። በሀገርም ሆነ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሰላምንና የመረጋጋትን መጠናከር የማይፈልጉ አያሌ ኃይሎች በአሁኑ ወቅት እየተበራከቱ በመምጣታቸው ቃሉ የነሱ ምግባር መግለጫ ጭምር ሆኗል ። በዚህ ትርጉሙ ሰርገብ ያንድን ሀገር ፀጥታና መረጋጋት ለማደፍረስ አንድ አድጋሪ መንግሥት ወይም ድርጅት እያስታጠቀ ወደ ሌላ ሀገር የሚያስማራውና ሸምቆ እየገባ በሕዝብ ላይ የውንብድና ተግባር የሚፈጸም የጥፋት መልክተኛ ነው ።

በአሁኑ ጊዜ ሰርገብነት የኢምፔሪያሊዝም ግፊት ዓይነትና መሣሪያ ነው ። በመንግሥታት መካከል በሰላም አብሮ የመኖር ጭርቅ እንዲሰፍን ሉዓላዊነትና ብሔራዊ ዳርድን በር እንዲከበር ፣ በመካከላቸው የሚነሡ ግጭቶችና አለመግባባቶች በሰላማዊ መንገድ እንዲፈቱ የሚያዙት ዓለም አቀፍ ሕጋዊ መሪዎች ተፈጻሚነት እንዳያገኙ ኢምፔሪያሊዝም ከሚጠቀምባቸው የጠብ አጫሪነት ዘዴዎች አንዱ ሰርገብነት ነው ። ከዚህም በላይ ሰርገብነት ሀገርንና አብዮትን ለመብታትን በትጥቅ መስክ የሚሰለፍ ብቻ ሳይሆን በረቀቀ ዘዴ በሕዝብ መካከልና በአጭቱ ሰፈር ዝብቅ በፖለቲካ ውዥንብር ሕዝብን የሚያሸብር ፣ የኢኮኖሚ አሻጥር የሚፈጽምና የሀገርን ነፃነትና አንድነት በከፍተኛ አደጋ ላይ የሚጥል አድጋሪ ተልዕኮ ጭጥር ያለው ነው ። በዚህ መልኩ ሰርገብነት ለሕዝብ ተቆርቋሪና አብዮተኛ መሰሎ በረቀቀ ዘዴ በመግባት ከውስጥ አብዮትን የሚደርሱ አሰመሳይ ነው ።

(አሰመሳይ ተራማጅን ይመለከታል ።)

ሰብነት
(Personalism)

ሰብአ — ነፍስና ሥጋ ያለው ፣ ነፍሱ ከሥጋው አንድ የሆነ ፣ ሥጋ ብቻ ወይም ነፍስ ብቻ ያልሆነ

ሰብ ማለት ተፈጥሮ ካሰገኛቸው እውነታዎች ሁሉ የተሰየ ሰታ ፣ ሚና ፣ ችሎታና ክብር ያለው ፍጡር ነው የሚል በ20ኛው ዎይት ዓመት አጋማሽ የተሰፋፋ ሃይማኖታዊና ሐላባዊ ፍልሰፍና ነው ። ይህ የሰብ ልዩ ባሕርይ የፍልሰፍና አስተሳሰብ ዋና መመሪያ መሆን አለበት ስለሚል ሰብን የተፈጥሮ ግዕዘልና መድረሻ አድርጎ ይወሰዳል ። መላው ተፈጥሮ እርስ በርሱ የተሳሰረና የተዋቀረ ሲሆን ሰብ ግን አንድ ነፃና ግዕዘላዊ የሆነ የእንቅስቃሴ ፣ የአስተሳሰብ ፣ የፍላጎት ፣ የሰሜት ምንጭ አለው ። ሌሎች ነገሮች የሚሰጡት ፣ አንዱ በሌላው የሚተካ ሲሆን ሌብ ግን ባለው ግላዊ ባሕርይ የተነሣ በሌላ የማይተካ ነው ።

በሰብነት ፍልሰፍና መሠረት የሰውን መንፈሳዊና ሥጋዊ ባሕርያት በአንድነታቸው ግዥት ስለሚያስፈልግ ሰው በቁስ አካል ወይም በሕሳብ ብቻ የማይገለጽ ስለሆነ ሰብ የሚያ

ደርገው የሁለቱ ውህደት ነው ። ቁስአካል የሐሳብ ተገዥና ምሰል ብቻ ሳይሆን ሰብ እራሱን የሚገልጸውና ችሎታውን ነባራዊ የሚያደርገው በቁስአካል አማካይነት ነው ስለሚል ሰብነት የሐላባዊ ፍልሰፍና ተቃዋሚነቱን ይገልጻል ። በሌላ በኩልም ቁስአካል ውያን እንደሚሉት ገሊጻ የቁስአካል ነፀብ ራቅ ሳይሆን የእንቅስቃሴ ምንጭ በመሆኑ የቁስአካል ውጤት ሆኖ ሊቆጠር አይገባም ይላል ። እንደ ሰብነት አባባል ሰብ የቁስ አካል ወይም የሐሳብ ተገዥ ሳይሆን የነፃነቱ መሠረት ሰብ በሥጋዊ እካሉ ከነባራዊ እውነታ ጋር ተግባራዊ ግንኙነት መፍጠሩና በዚህም ጊዜ የሚያሳየው የእንቅስቃሴ ምክንያት ደግሞ ከመንፈሳዊነቱ መመንጨቱ ነው ።

ሰብነት ሰው ሰብ ነው በማለት ለሰው ነፃነትና ክብር የሚከራከር ቢመስልም የሰውን ነፃነትና ክብር ከሰማይ እንደወረደ እንጂ የታሪክ ዕድገትና የሰው የሥራ ችሎታ ውጤት አድርጎ ስለማይቀበል ዓላማውን መልሶ ይሸራል ። የሰብ ክብርና ነፃነት የሚመሠረት በትንና የሚወሰንበትን ማኅበራዊ ግንኙነት መዘንጋቱ የፍልሰፍናውን ሐላባዊነት ያሳያል ። የመብትና የግዴታ ዓይነትም ሆነ ሰፋት በምርት ግንኙነቶቹ ዓይነት የሚወሰን በመሆኑ ታሪካዊና ማኅበራዊ ነው ። ሰብ የተፈጥሮ ፀጋ ሳይሆን ማኅበራዊ ፋይዳ በመሆኑ ከመደብ ትግል ሂደት ውጭ የሚታይ አይደለም ።

ሰው በተፈጥሮው ሰብ ነው ማለት ሰው ከማኅበራዊ ሕይወት ሁኔታው ውጭ ነፃነትና ክብር አለው ማለት በመሆኑ ጨቋኝ ሥርዓትን ማድበስበስ የሰብነት ሰውር የመደብ ተልዕኮ መሆኑን ይጠቁማል ። በመደብ በተከፋፈሉ ሥርዓቶች ውስጥ የአምራቹ ዜጋ መብትና ክብር መገፈፍና የዚህም ምክንያት የምርት ግንኙነቶቹ ዓይነት መሆኑን ካለመግለጽ አልፎ አንዲያውም የሰውን ሰብ መሆን በረቂቅ አመለካከት ላይ መመሥረት ማለት የገዥው መደብ ተባባሪ መሆን ማለት ነው ።

ሰብአዊ መብት
(Human Rights)

ሰዎች መሠረታዊ ፍላጎታቸውንና ጥቅ ግቸውን ለማስከበር በሕግ የሚኖሯቸውን መብቶች ሁሉ የሚያጠቃልል ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። የመደብ ኅብረተሰብ ታሪክ

አንደኛው መብት ለህዝብ መብቶች መሪ ጋገጥ ለዘመናት ከፍተኛ መሥዋዕትነት የተከ ፈለበት ትግል ሲካሄድ ቆይቶአል ። አያሌ ምሁራንና የፖለቲካ መሪዎችም ስለ ሰብአዊ መብቶች በየበኩላቸው ያሏቸውን እስተሳ ሰቦች በየወቅቱ ገልጸዋል፤ እየገለጹም ናቸው።

በታኅሣሥ 10 ፣ 1948 የተባበሩት መን ግሥታት ድርጅት ጠቅላላ ጉባኤ መሠረታዊ የሰው ልጅ መብቶች የሚሉ ሰነድ አውጥ ጽፏል ። በዚህ ታሪካዊ ሰነድ ውስጥ የሰፈሩት መርሆች ሁሉ ሕዝቦችና መንግሥታት ሊታ ገሉላቸው የሚገቡ ናቸው ። በዚህም መሠረት ሰዎች ያላንዳች ተፅዕኖ በአኩልነት ለመኖር ለማግበራዊ ደኅንነት ፣ ለሰብአዊ ክብርና ለፍትህ ያሏቸው መብቶች ተጠቅሰዋል ። ከዚህም በተጨማሪ ሰዎች ሠርቶ ለመኖር ፣ ለአኩል ሥራ እኩል ክፍያ ለማግኘት ፣ ሐሳባቸውን በንግግርና በጽሑፍ ለመግለጽ ፣ ለመሰብሰብ ለመደሰት ፣ ለመማርና በኅብረተሰቡ ማኅ በራዊ ስይወት ውስጥ ለመሳተፍ ሊኖሯቸው የሚገቡትን ማግበራዊና ኢኮኖሚያዊ መብ ቶች ይዘረዝራል ። በአጠቃላይ በሰው ልጅ ላይ የሚካሄዱት የቀሰም ፣ የዘር ፣ የሃይማኖት ፣ የፆታ ፣ የሀገር ልዩነትና ኢሰብአዊ ድርጊቶች መሠ ረታዊ መብቱን ስለሚገቡት መወገድ ያስ ባቸው ናቸው ።

ሰብአዊ መብቶችን ተግባራዊ የማድረግ ሁኔታ አንደኛው የኅብረተሰቡ ተጨባጭ ሁኔታ ፣ ግለትም አንደኛ ማግበራዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ሥርዓቱ ይለያያል ። በዚህ መሠ ረት በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ሰብአዊ መብቶች በሕግ የሚታወቁ ብቻ ሳይሆኑ በተግባርም የተረጋገጡ ናቸው ። ለዚህም የሠርቶ አደሩ ሕዝብ መንግሥት ዋስትና ይሰጣል ። በመ ሆኑም በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ መሠረት ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በመንግሥታዊ አስተዳደርና በማግበራዊ ጉዳዮች ስፊ ተሳ ትር የሚያደርግበትን ሁኔታ ይፈጥራል ። የዜጎች ኢኮኖሚያዊ ዋስትናም ብሔራዊ ኢኮኖሚው በሕዝባዊ ይዞታ ሥር መሆኑና የሕዝቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎቶች ለማ ርካት በማዕከላዊ ዕቅድ አየተመራ ማደጉ ነው ።

በካፒታሊስት ሀገሮች መብታቸው በተ ግሏ ሁኔታ የሚከበርላቸው ሀብታሞች ብቻ ናቸው ። ምንም እንኳ የቡርጂ መንግሥታት

ለዜጎቻቸው የይሰሙላ እኩልነትና ነፃነት ቢሰፍሩም አንደኛው ከሆነ ግን መደባዊ አቋማቸው ዛሬ በሀገሮቻቸው ውስጥ የሚታ ዩትን ሥራ አጥነት ፣ ዘረኝነትና የዘር መድ ልም የመሳሰሉትን አስከራ ማግበራዊ ችግሮች ለመፍታት የሚያስችሏቸው እይደሉም ። ይህ አየታወቀ ኢምፔሪያሊስቶች ሕዝቦችን ለማ ሳመን በየዕለቱ በሚያደርጉት የሀሰት ፕሮፓ ጋንዳ የሰሻሊስት ሀገሮችን እውነታ በማዛባት በነዚህና በተራማጅ ሀገሮች ሰብአዊ መብት ጩራ እንደሌለና በካፒታሊስት ሀገሮች ግን ይበልጥ እያበበ በመሄድ ላይ አንደኛዎች ይሰብካሉ ። ይህም ሆን ብለው ሕዝቦች ከጭ ቆናና ከብዝበዛ ለመላቀት ከኢምፔሪያሊዝምና ከአድገርት ጋር የሚያደርጉትን ትግል ለማ ለዘብና ከትክክለኛው የትግል ፈር ለማዛነፍ የሚያካሂዱት የርዕዮተዓለም ትግል ነው ። በዚህም ሕዝቦች ለብሔራዊና ለማግበራዊ ነፃ ነት የሚያደርጉትን ትግል “አንደኛው” በመቁጠር ሲውሰድሉ ይገኛሉ ። ሐቁ ግን በሶሻሊስት ሀገሮች ዜጎች ሁሉ የመማር ፣ የመሥራት ፣ የማረፍና የመደሰት መብታቸው ተረጋግጧል ። የዕድገት ጉዳዮቸውን በሶ ሻሊስት የዕድገት ፈር የቀየሱት ሀገሮችም ዓላማ ሕዝቦቻቸውን ከኢምፔሪያሊዝም ብዝ በዛና ተፅዕኖ ጩራ ነፃ በማውጣት ሰብአዊ መብቶቻቸውን በተጨባጭ ማረጋገጥ ነው ።

(ሰብአዊነት ፣ ዲሞክራሲን ፣ ነፃነትን ይመለከታል ።)

ሰብአዊነት

(Humanism)

የሰውን ህልውናና ክብር በማሰመል ከት ሰው ራሱን ለመግዛትና እሱነቱን በራሱ ኃይል የበለጠ እውን ለማድረግ የሚ ችል ፍጡር ነው የሚሉ ለዚህም የሰው መብት መከበር እቆማለሁ የሚሉ የሐሳ ባዊ ፍልሰናና ዘርፍ ነው ።

ከዘመን ተሃድሶ ጀምሮ የፍልስፍናን ጥያቄ ከእግዚአብሔር የበላይነት ይልቅ በሰው ህልውና ምርምር ላይ አንዲያተኩር በማድ ረገት ሰብአዊነት ለቡርጂው ሥርዓት መጠ ናከር ያገለገለ ንድፈ ሐሳብ ነው ። በፈውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ፍልሰናና የሃይማኖት እገል ጋይ ሆኖ ሥነ መለኮት በበላይነት ይገዛ ስለነ በር ዋናው ጥያቄ በእግዚአብሔር ጉዳይ ላይ

ያተኮረ በመሆኑ ለሰው የተሰጠው ቦታና ግድ በጣም ዝቅተኛ ነበር ። በመሆኑም የፊውዳሉ ሥርዓት መውደቅ ፍልስፍናን ከሃይግናት ቀጥተኛ ተፅዕኖ በማላቀቁ ሰው ከፊውዳሉ ጨለማ ሥርዓት መውጣቱና የራሱን ሕይወት የመወሰን መብት መጨበጡ የሚገለጽበት ዓይነተኛው አስተሳሰብ የሰብአዊነት ፍልስፍና በመሆን ብቅ ለማለት ቻለ ። ሰብአዊነት ሰውን ለሚመለከቱ ጥያቄዎች ቅድሚያ በመስጠት የሰውን ክብር ፣ መብትና ጥቅም በይፋ እያሰታወቀ ለሰው ተከራካሪ ሆኖ የተነሣ ፍልስፍና ነው ። በመሆኑም ይህ ፍልስፍና ሃይግናትን የሚቃወም ባይሆንም በኅብረተሰብ ውስጥ ሰው የሚገባውን ክብርና ቦታ መያዝ እንዳለበት በተለይም የራሱን ኑሮ ያለምንም የውጭ ተፅዕኖ ለመወሰን እንደሚችል በማስተጋባት ሰው የግንኙ መሣሪያ ሳይሆን ተፈጥሮና ግንባራዊ ሕይወት የርሱ አገልጋይ መሆን እንዳለባቸው ይሟገታል ።

ይህ ፍልስፍና በእርግጥም ተራግጆ የሆነ አመለካከት ቢታይበትም በውስጡ ግን የሚፋላሉ ሐሳቦችን ያዘለ ነው ። ለምሳሌ ግንባራው ሰው ለግንኙ መሣሪያ መሆን የለበትም ቢልም ፍልስፍናው የተሰፋፋበት የካፒታሊስት ሥርዓት ግን ሰው የካፒታሊስት አገልጋይና መሣሪያ ሆኖ የሚቆጠርበት ሥርዓት በመሆኑ ነው ። ይህም ሰብአዊነት ስለሰው የሚናገረው በረቂቅ አስተሳሰቦች ክልል ውስጥ ብቻ ተወስኖ እንጂ ከሥርዓቱ ተጨባጭ ሁኔታ በመነሣት እንዳልሆነ ያሳያል ። ሰብአዊነት ሰው የሚለው ግንባራዊ ሰውን ሳይሆን ግለሰቡን ብቻ ነው ። ስለሆነም በሰብአዊነት አስተሳሰብ የሰው ክብርና መብት በግል ይዘታ ላይ የተመሠረቱ መሆናቸው ግልጽ ይሆናል ። ካፒታሊዝም ቡርጂዩዊውን የምርት መሣሪያዎች ባለቤትና የወሳኝ ጉልበት ደግሞ የግል ሸቀጥ በማድረጉና ይህንን ሁኔታ ሕጋዊ እንዲሆን የግለሰቦች ክብርና መብት የሚለውን አስተያየት መመሪያ አድርጉ መውሰድ በማስፈለጉ ሰብአዊነት ለዚህ ግላዊ አመለካከት አመች መሠረት ሊሆን ችሏል ። በግል ስለሰው እኩልነት ፣ ነፃነትና መብት ግውሳት የካፒታሊስት ግላዊ ባሕርይ የሰው ልጅ መብት አስከባሪ አድርጎ ግቅረብ መሆኑ ግልጽ ነው ። እዚህ ላይ የተረሳው መሠረታዊ ነጥብ ግን ሰው ግንባራዊ መሆኑ ነው ።

ኑሮ የሰው መብትም የሚመነጨው ከግንባራዊ ሥርዓቱ መሆኑ ነው ። ስለዚህም የሰውን መብትና ክብር ግለሰብ የሚቻለው ግላዊነት የሰፈነበትን የካፒታሊስት ሥርዓት በማፍረስ የሰጥሎበት ሥርዓትን በመገንባት ይሆናል ። አንዳንድ ቡርጂዩዊ ሌላውን ደግሞ ወዛደር የሚያደርገው ሥርዓት ግለሰቦችን በመደብ የሚከፋፍል በመሆኑ በዚህ ሁኔታም ግለሰቦች እኩል ክብርና መብት ሊኖራቸው ስለማይችል በዚህ ሥርዓት ውስጥ የሰውን ክብርና መብት ለማስከበር የሚደረገው ጥረት ከንጉሱ አሳሳቅ መሆኑን መገንባብ እያዳግትም ።

(ሰጥሎበት ሰብአዊነትን ይመለከታል ።)

ሰናይና እኩይ

(The Good and the Evil)

ሰናይ = መልካም ፣ ውብ ፣ ደግ ፣ በጎ ፣ በመልካም ሆነ በጠባይ ደስ የሚያሰኝ
እኩይ = የክፉ ክፉ ፣ መጥር

ሰናይና እኩይ የግንባራዊ ከሰተተኝና የሰውን ተግባር ገብረገባዊ ብያሌ የሚገልጹ የሥነ ምግባር ፈርጆች ናቸው ። ገብረተሰቡ ወይም ተራግጆ መደብ ገብረገባዊ አድርጎ በመውሰድ ሰዎች መከተልና ግንክር አለባቸው የሚላቸው ሕጎች ፣ ልምዶች ፣ አስተሳሰቦች ፣ ደንቦች ወዘተ... ሰናይ ሲባሉ ጎጂ በመሆናቸው የተነቀፉና ሰዎች ሊርጁቸው የሚገባቸው ነገሮች እኩይ በመባል ይታወቃሉ ።

በዝባኙ መደቦች በአምላካዊ ትዕዛዝ ወይም በጂቦአካላዊ መርሆች ላይ በመመሥረት ሰናይና እኩይ ዘላለግዊና ሁለንታዊ ባሕርይ እንዳላቸው ይናገራሉ ። ይህ አመለካከት የብዝሃው ሥርዓት ኃላፊ ሆኖ እንዳይታይና ተጠያቂ እንዳይሆን የሚረዳ መሆኑ ግልጽ ነው ።

ሐሳባዊ ፍልስፍና ለሰናይና ለእኩይ የሚሰጠው ፍቅር መንፈሳዊ ነው ። ገብረ ገብን ከቆሳዊ ሁኔታና ከሰዎች ቆሳዊ ኑሮ በመነጠል ሰናይና እኩይ የሚለዩት ከሚሰጡት ሐሳብ ጥራትና የሐሳብ የበላይነትን ለማስፈጸም ከሚኖራቸው ግድ እንግር መሆኑን ይናገራል ። ሰናይ ግለት የሐሳብ የበላይነትን

የሚያገኘ ፡ የሚያረጋግጥ ግለት ሲሆን እኩይ ደግሞ ሐሳብን ተገኝ የሚያደርግ ነው ። ለምሳሌ ነፍስ ሥጋን መቆጣጠር ሲችል ነው ሰው ግብረገባዊ ኑሮ የሚኖረው ። በአንገሩም ቁስልካላዊ ፍልስፍና ሰበ ናይና ለእኩይ ምድራዊ ፍች በመስጠት ከደስታ አኳያ መደንገግ እንዳለባቸው ይገልጻል ። ሰናይ ግለት ደስታን የሚያስገኝ ፡ እኩይ ስደስታ ዕንቅፋት የሆነ ነው የሚል ትርጉም ሰጥቷል ።

በማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሠረት ሰናይና እኩይ ዘላለማዊና ገላዊ ሳይሆኑ የታሪክ ሂደት ውጤቶች ናቸው ። የአንድ ኅብረተሰብ ግብረገባዊ አመለካከት የሚመሠረተው ካለው የምርት ግንኙነቶች ሁኔታ በመሆኑ የሰናይና የእኩይ ፍች ታሪካዊና ግንብራዊ ነው ። ደስታ የሚመነጨው ሰው ከሰው ጋር ባለው ግንኙነት በመሆኑ መሠረቱ ግንብራዊ ነው ። ኅብረተሰቡን ወደፊት የሚያራምድና የሰዎችን ፍላጎት የሚያሟላ ሁሉ ሰናይ ሲሆን እኩይ ለዚህ ሂደት ዕንቅፋት የሚሆን ግንኛውም ነገር ነው ። በተለይም ጎታችና አድጋሪ ጠባይ ያላቸው ድርጊቶች ፡ ሕጎች ፡ አስተሳሰቦች ወዘተ... እኩይ በሚለው ፈርጅ ውስጥ የሚመደቡ ናቸው ። በአንድ ወቅት ተራማጅ በመሆኑ ሰናይ የነበረው በሌላ ወቅት ወደመሰናክልነት ተለውጦ እኩይ መሆኑ የሚያስረዳው በሰናይና በእኩይ መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ነው ።

(ሥነምግባር ፡ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል ።)

ሰን ሲሞን፣ ክሎድ አንሪ ደ ፋቭሯ
(*Saint Simon, Claude Henri de Rouvroy*)

ከ1760—1825 የኖረ በፈረንሳይ አብዮት ወቅት ከጃኩቢኖች ጋር የጠበቀ ግንኙነት የነበረው ፡ በአሜሪካም ውስጥ ለነገነት በተደረገው ጦርነት የተሳተፈ ፈረንሳዊ ተምኔታዊ ሶሻሊስት ነው ። ሰን ሲሞን የፈረንሳይ ቁስልካላውያን አመለካከት ተከታይ ሲሆን አምላክኛነትንና ሐሳባዊነትን በተለይም የጀርመን ሐሳባዊነትን አጥብቆ የሚቃወም ነው ።

ኅብረተሰቡን በማሳደግ ረገድ የወላኞች ዊነት ፍልስፍና ከፍተኛ ሚና አለው ለሚለው አመለካከት ሰን ሲሞን ከመቆጣጠር በላይ ታሪክ የሕግ ተገኝ ነው የሚለውን ሐሳብን ለማሳመን ከፍተኛ ጥረት አድርጓል ። በሱ እምነት እንደተፈጥሮ ሳይንስ ሁሉ ታሪካዊ ለሰው ልጅ ርምዶት አስተዋጽኦ ግድረግ ይኖርበታል ።

በሰን ሲሞን አመለካከት እያንዳንዱ ግንብራዊ ሥርዓት በታሪክ ውስጥ አንድ ርምጃ ነው ። ያም ሆኖ የኅብረተሰብ ዕድገት አንቀሳቃሽ ኃይሎች የሳይንሳዊ ዕውቀት ርምዶት ፡ ግብረገባና ሃይማኖት ናቸው ። በዚህ መሠረት ታሪክ ሦስቶ ደረጃዎችን ያልፋል ። እነሱም የባሪያ አሳዳጊና የፊውዳል ኅብረተሰቦችን የሚሸፍነው የሃይማኖት የበላይነት የሰፈነበት የሥነ መለኮት ዘመን ፡ ፊውዳላዊና ሥነ መለኮታዊ ሥርዓት ተቀባይነት አጥፎ የተገኘታኩበት ዲበልካላዊ ዘመን ፡ እንዲሁም መጨው ኅብረተሰብ በሳይንስ ላይ የሚመሠረትበት የተጨባጭ ዊነት ዘመን ናቸው ።

ሰን ሲሞን ለታሪክ ያለው አመለካከት ሐሳባዊ ይሁን እንጂ ግንብራዊ ርምዶት ተጨባጭ ሂደት ነው የሚለውን አመለካከቱን እንዲሁም በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ሀብትና መደቦች ሰለሚጫወቱት ሚና የሰነዘረውን የመጠቀ ግምት ሊያፋልሰበት አልቻለም ። ከሁሉም በላይ በሥነ ኅብረተሰብ ጥናቱ ውስጥ የሰነዘረው ጽንሰ ሐሳብ እያንዳንዱ ግንብራዊ ሥርዓት ከርሱ በፊት የነበረው ታሪካዊ ዕድገት ግኝት መሆኑን ለማለት ረድቷል ።

በሰን ሲሞን አመለካከት የወደፊቱ ኅብረተሰብ የሚመሠረተው የግል ሀብትና የመደቦች ህልውና እንደተጠበቀ ሆኖ ሳይንሳዊ አደረጃጀትና ዕቅድ ባለው ትላልቅ ኢንዱስትሪ ላይ ይሆናል ። የበላይነቱን ሚና የሚጫወቱት ሳይንስና ኢንዱስትሪ ፡ ሳይንቲስቶችና ባለኢንዱስትሪዎች ናቸው ። በሁለተኛ ደረጃ የሚከተሉትም ሠራተኞች ፡ ነጋዴዎችና ባለባገኞች ናቸው ። የኢንዱስትሪው ዕቅድ የሚወጣው የኅብረተሰቡን ብዙኃን አባላት በተለይም የድሆችንና በዝቅተኛ ኑሮ የሚኖሩትን ጥቅም እንዲጠብቅ ተደርጎ

ነው ። ግንኛውም ሰው የመሥራት መብቱ የተጠበቀ ሲሆን የሥራውም ዓይነት በች ስታው መጠን ይሆናል ።

ሰን ሲሆን ስለመጪው ገብረተሰብ የአስተዳደር ሥርዓት የሰነዘረው አስተያየት ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ነው ። በመጪው ገብረተሰብ ውስጥ በሰዎች ላይ የሚካሄደው የአገዛዝ ሥርዓት በጉዳዮችና በምርት አስተዳደር ይተካል የሚለው ግምቱ የሚደነት ሲሆን የአዲሱ ገብረተሰብ ገንቢ የመሆን ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው ወዘአደሩ መሆኑንና የግንብራዊ አብዮትን አስፈላጊነት ሊገነዘብ አለመቻሉ ግን ሰን ሲሆንን ተምኔ ታዊ አስኝቶታል ።

(ተምኔታዊ ሰክሊዝምን ይመለከታል ።)

ሰው (Man)

በሥነ ሕይወታዊ አመለካከት ሰው የተፈጥሮ ዕድገት ከፍተኛው ውጤት ነው ። ሰው ከዳቦሩ እንስሳዎች የሚለየው በግሰብና በንግግር ችሎታው ነው ። እንስሳች ጩካባቢያቸው ላይ ያላቸው ከንዋኔ በደመኑስ የሚወሰን ሲሆን የሰው ከንዋኔ ግን የሚወሰነው በሰሚቶቹ ፣ በፍላጎቶቹና በፈቃዱ እንዲሁም ሰው ስለ ተፈጥሮና ስለላብረተሰብ ሕግጋት ባለው የዕውቀት ደረጃ ነው ።

ሐሳባውያን እነዚህን ከላይ የተጠቀሱትን የሰው መለያ ነጥቦች ፍጹማዊ በግድ ረጋቸው ነው የሰው ምንነት ከአመክንዮ ፣ ከገሊና ፣ ከሃይማኖት ወዘተ... ይገኛል የሚሉት ። ሰውን ከእንስሳ የሚለየው ነጥብ ግን ሰው ተፈጥሮን ለመቀየር ባለው ግብ የግምረቻ መሣሪያዎችን ግምረት መቻሉ ነው ። እንስሳች ከተፈጥሮአዊው ሁኔታ ጋር ተስማምተው የሚኖሩ ሲሆኑ ሰው ግን ባለው የግምረት ችሎታ ተፈጥሮን ለሱ ተስማሚ የሚያደርግ ነው ።

ሰው ከሰዎች ተለይቶ ሊኖር አይችልም ። ሰው በተወሰኑ ግንብራዊ ሁኔታዎች የሚቀረፅ በመሆኑ ትክክለኛ ትርጉም የምናገኘው ከግንብራዊ ኑሮ ሳንገነጥለው የግንብራዊ ናንጉነቶች ድምር ውጤት አድርገን ስንመለከተው ነው ። የሰውን ተግባር የሚያንቀሳቅስና እውንና ነባራዊ ኃይሉን የሚቀርፅ የሰው ቁስአካላዊ ኑሮ ሁኔታ መሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ያስተማረው ግርክሲዝም ነው ። ምንነቱን የሚገልጹ የሰው መለያ ጠባዮች (ንቃተ ገሊና ፣ መንፈሳዊ ኑሮ ፣ በግምረቻ መሣሪያዎች የመጠቀም ችሎታው) በሙሉ የግንብራዊ ሥራ ውጤቶች ናቸው ። ትክክለኛውንና ተጨባጭ ባሕርይን ልንገነዘብ የምንችለው የሰው ባሕርይ በተወሰነ ታሪካዊ ግንብራዊ ሥርዓት መወሰኑን ስንቀበል ነው ። በዚህ ጊዜም መመልከት የሚኖርብን ሰው በታሪክ ሂደት ውስጥ የተከማቸውን ባህላዊ የሚወርስ በመሆኑ ሰው አራሱ የሰዎች ትብብር አጠቃላይ ውጤት መሆኑን ነው ።

በመጨረሻም ይህ ያለፈውን ባህላዊ የመውረስ ችሎታው የሚወሰነው ባለው የምርት ባሕርይ ነው ። ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ሥርዓት ውስጥ ያለው የሥራ ክፍፍል ሁኔታ የሰውን አካላዊና መንፈሳዊ ችሎታዎች በአንዳንድ ነፃ በሆነ መንገድ ሊያሳድጋቸው አይችልም ። የአእምሮና የጉልበት ሥራ መለያየትና መፃረር የሚገልጸው ሰው የሚያዳብረው አንድ ጉኑን ብቻ መሆኑን ነው ። የብዙኀኑ መበዝበዝና መጨቆን ሰዎች በግንብራዊ ኑሮ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ እንዳያደርጉ ያግዳቸዋል ። በሰዎች ታሪክ የተጠራቀመውን ባህላዊ ሀብትም እንዳይወርሱ ያደርጋቸዋል ። ሰው የተግላ ዕድገት አግኝቶ የግል ስጦታዎቹንና ፍላጎቶቹን ሊያዳብር የሚችለው በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ብቻ ነው ።

(ሰክሊስት ሰብአዊነትን ፣ ንቃተ ገሊናን ፣ ተግባርን ይመለከታል ።)

ሰውኛነት (Anthropomorphism)

ሕይወት ላላቸውና ለሌላቸው ተፈጥሮ አዊ ነገሮችና ከስተቶች የሰውን ሥነ ልቡናዊ ባሕርያት ፣ አካላዊ ቅርፅ ፣ የሰብአዊነት ገጽታ የሚያጉናፅፍ አመለካከት ነው ። በተለይም በጥንታዊ የጋርዮቭ ሥርዓት ውስጥ (አስከተወሰነም ደረጃ ቢሆን በአሁኑም ወቅት) የሰው ልጅ ስለላለም ምንነት በቂ ዕውቀት ባልነበረው ጊዜ ወይም በራሱና

በአካባቢው በሚገኙ ክስተቶች መካከል ያሉትን መሠረታዊ ልዩነቶች ጠንቅቆ ባልተረጎሙ ጊዜ ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች ሕይወት እንዳላቸው፣ እንደሚሞቱና ገጠመኛ እንዳላቸው አድርገው በመውሰድ ሰብአዊ ባሕርይ የሚሰጥ አመለካከት ነው።

በማገበራዊ ገጽታው ሰዎች ያላቸውን ባሕርይና ችሎታ ለአንድ ኃይል በማገናጸፍ ይህንን ኃይል በማምለክ ከሱ በጉድርጊትን ሲውጡ የሚያገባሉት ሰውኛነትን ነው።

ሱቦትኒክ (Subbotnik)

በሩሲያ ቋንቋ ሱቦታ (ትዳሚ) ከሚለው የመጣ ሲሆን በትርፍ ቀን ያለክፍያ የሚደረግ የነፃ ሥራ አገልግሎትን ያመለክታል። የሩሲያ ሠራተኛ መደብ የዕድገት ጉዳዩን በሶሻሊዝም ዓላማዎች ላይ ግራ መዲን በተያያዘባቸው የመጀመሪያዎቹ ዓመታት ውስጥ በፈቃደኝነት ተነሣሥቶ የፈጠራ ችሎታውንና የሥራ ጀግንነቱን ያስመስክረው በኮሚኒስት ሱቦትኒክ ነበር። ሱቦትኒክ ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በማገበራዊ ሂደት ምርት ውስጥ ለሥራ የሚኖረውን ኮሚኒስታዊ አመለካከት የተረጋገጠ ትምህርት ቤቱም ነው።

ኮሚኒስት ሱቦትኒክ ለመጀመሪያ ጊዜ እውን የሆነው በ1919 ሲሆን በወቅቱ ሩሲያ በውጭ ወራሪዎችና በውስጥ ፀረ እብ የተኞች ውጥረት ላይ ነበረች። መላው ዜጋ በአንድ በኩል የሶሻሊስት እናት ሀገሩን ደገንነት ለመጠበቅ በግንባር ሲዋደት በሌላ በኩል ደግሞ ኢኮኖሚውን ስማሳደግ ብርቱ ጥረት እንዲያደርግ ታሪካዊ ጥሪ የተላለፈ በት የፈተና ጊዜ ነበር። ይህንን ዓላማ መሠረት በማድረግ በሞስኮ ካህን የባቡር ሐዲድ ውስጥ የሚሠሩ ኮሚኒስቶች ሚያዝያ 12 ቀን 1919 ቅዳሜ ዕለት ለአሥር ሰዓት ነፃ አገልግሎት ሰጡ። ከጥቂት ቀናት በኋላም 205 የባቡር ሐዲድ ሠራተኞች የተሳተፉበት ሕዝባዊ ሱቦትኒክ ተካሄደ። በዚያው ወራት በሞስኮና በሌሎችም ከተሞች የሚገኙ ሠርቶ አደሮች አርደኝነትን ተከተሉ። እንቅስቃሴው በወታደራዊ ክፍሎችና በመላ ሀገሪቱም በመስፋፋቱ የሱቦትኒክ ተቀባይነት እያደገ መጣ።

ይህንን በማየት በ1920 የተካሄደው የፓርቲው ዘጠነኛ ጉባኤ “የሚይ ዲይን” በዓል ምክንያት በማድረግ ሱቦትኒክ እንዲዘጋጅ ውሳኔ በማስተላለፍ ሠርቶ አደሮች ሁሉ ዕለቱን በሥራ አሰቡት። ታላቋ የቦል ሼቪክ ፓርቲ መሪ ለእንም ክሪምሊን ቤተ መንግሥት ውስጥ በተደረገው የኮሚኒስት ሱቦትኒክ ላይ ተሳትፏል። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በሱቦትኒክ አማካይነት ከቀሰመው ልምድና ካስገኘው ውጤት በመነሣት ሌኒን “ታላቅ አጀማመር” በሚለው ጽሑፍ ትንተና አቀረበ። ጽሑፉ በብዙ ብሔረሰቦች ቋንቋዎች በመዘጋጀቱም የሱቦትኒክ ዓላማና ተግባር በሰፊው ታወቀ። ብሔራዊ ኢኮኖሚን ስመገንባት፣ ሀገሪቱን በእንግዲህ ለማበልጸገና የባህል አብዮትን ስማካሄድ በተደረገው ጥረት ሠራተኛው ሕዝብ በኮሚኒስት ሱቦትኒክ አማካይነት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ዛሬም በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ የሚከበሩ የተለያዩ ሕዝባዊ በዓላትን ምክንያት በማድረግ ዜጎች ሁሉ የሚሳተፉበት ሱቦትኒክ በሀገር አቀፍ ደረጃ ተዘጋጅቶ በርካታ ተግባሮች ይከናወናሉ። የሱቦትኒክ አሠራር ይዘትና ባሕርይ በሶሻሊስት የሥራ ውድድር መርህና ድርጅታዊ መዋቅር ላይ የተመሠረተ ነው። በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጥቅምና ፍላጎት ላይ ተመሥርቶም በተግባር በመገለጡ እያሉ የፈጠራ ሥራዎችንና አዳዲስ የምርምር ውጤቶችን አስገኝቷል። የምርት ኃይሎችም በከፍተኛ ደረጃ እያደጉ በመሄዳቸውና ግንኙነቱም ሶሻሊስት ፈር በመያዙ የሥራ ምርታማነት በይበልጥ ሊዳብር ችሏል።

የሶቭዬት ሠርቶ አደር ሕዝብ በሌኒኖዊ ፓርቲው ግንባር ቀደምት አየተመራ በሱቦትኒክ የጀመረውን የፈቃደኝነት ጥረት ዛሬም በመቀጠል ለኮሚኒዝም ምሥረታ የሚያበቃውን ቴክኒካዊና ጭንቀት መሠረቱን በማጠናከር ላይ ይገኛል።

(ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድርን ይመለከታል።)

ሲስሞንዲ፣ ሲሞንድ ደ (Sismondi, Sismonde de)

ከ1773 — 1842 የኖረ ፣ ካፒታሊዝም ዘላለማዊና ቀውስ አልባ የሆነ ሥርዓት ነው የሚለውን የትድመ ማርክስ ፖለቲካዊ

ኢኮኖሚ ምሁራን አባባል ስህተተኛነት ለግ ሳየት የምክረና በፈረንሳይ የገዑስ ከበርቲ ሰሻሊዝም መሥራች የሆነ ግለሰብ ነው።

የሲሰጥንዲ ኢኮኖሚያዊ ንድፈ ሐሳቦች እንደአዳም ስሚዝና አንድ ዴቪድ ሪካርዶ አስተሳሰቦች የግርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ምንጭ ናቸው ባይባልም በካፒታሊስት ሥር ዓት ላይ የሰነዘረው ነቀፋ ገን ለግርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መመሥረት የበኩሉን አስተዋጽኦ ያደረገ ነው።

በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ ዕድገት ውስጥ ለሲሰጥንዲ ትልቅ ቦታ የሚሰጠው ከላይ እንደተጠቀሰው ካፒታሊዝም ቀውስ አልባ ሥርዓት ያለመሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ለግሳየት ጥረት ግድረት ነው። እንደ ሲሰጥንዲ አባባል የካፒታሊስቶች ዓላማ ትርፍ በመሆኑ አስከተቻላቸው ድረስ ወዝ አደርቸን ይበዘብዛሉ። በተጨማሪም "በተ ፈጥሮ እርባታ ሕግ" ምክንያት (የሥራ ኃ ይል) አቅርቦት ከፍላጎቱ በላይ በመሆኑ ቡር ሸዚው በወዝአደሩ ገቢ ላይ የበለጠ እንዲ ጫን አመች ሁኔታን ይፈጥራል። የወዝአ ደሩ ገቢም ግንባና በቀን አስከ 14 ሰዓት ድረስ እየሠራ ከሚያስገኘው ተጨማሪ ምርት ጋር አኩላ አለግገደግ በላጥ ምርትን ያስከ ትላል የሚል ነው። ሲሰጥንዲ ከዚህ አስተ ሳስቡ በመነሣት በራሳቸው ጉልበትና የምርት ግክናወኛ መሣሪያ የሚያመርቱ አነስ ተኛ የሸቀጥ አምራቾች እንዲበረከቱ ግድ ረገጥ እንደመፍትሔ ያቀርባል።

የሲሰጥንዲ አስተሳሰብ የካፒታሊስት ክምችት የሚያስከትለውን የህብት በጥቂቶች እጅ መከማቸትና የሌላው የጎብረተሰብ ክፍል ገቢ እያሸቀለቀለ ሄዶ "የበላጥ ምርት" ቀውስ መከሰትን ለመቋቋም እንደ መፍትሔ ያየው በታሪክ ሂደት ወደኋላ በመመለስ አነስተኛ የሸቀጥ አምራቾችን መፍጠርን ነው። በመሆኑም የሲሰጥንዲ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ያዊ አስተሳሰብ በመሠረቱ ከታሪክ አንፃር ሲታይ አድጋሪ ነው።

ይህም ግለት ከታሪክና ከፍልስፍና አንፃር ለንድፈ ሐሳባቸው ያረጁና ያፈጁ ግንባራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶችን እንደ ጥደል ለሚወስዱ የተሰጠ ትርጉም መሆኑን ለኒን ገልጿል።

ሲኒየር ፣ ናሳው ዊሊያም
(Senior, Nassau William)

ከ1790—1864 የኖረ ፣ በ1811 በእንግ ሊዝ ሀገር በአክሰርርድ ዩኒቨርሲቲ ትምህር ቱን የፈጸመና ኋላም በ1830 የግስተግር ተግባሩን አጻርጦ ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣን በመሆን ብዙ የመንግሥት የኢ ኮኖሚና የፖለቲካ ጉዳዮችን ያብራራ የኢኮ ኖሚ ሲቅ ነው።

ሲኒየር ከጻፉት የፖለቲካ ኢኮኖሚ መጻሕፍት ውስጥ "እን አውት ሳይን አቭ ዘ ሳይንስ አቭ ፖለቲካል ኢኮኖሚ" ፣ "ሌተ ርስ እን ዘ ፋክተሪ አክትስ" የተሰኙት በተ ላይ የሚጠቀሱ ናቸው።

ሲኒየር ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን የተፈጥሮ ፣ የምርትና የክፍፍል ሳይንስ አድርጎ ይገል ጸዋል። ስለዚህም ጥናቱን የሚጀምረው ሀብ ትን በመተግተን ሲሆን በርሱ አመለካከት ሀብት የተወሰኑ ፍላጎቶችን አርኪና ጠቃሚ መጠኑ የተወሰነና ወደሌላ ሰው እጅ ሊተላ ለፍ የሚችል መሆን አለበት ብሎ ያምናል። ሲኒየር ካፒታሊዝም ሥራን ራሳቸውን የቻሉ የሀብት ምንጮች የተለያዩና የግደገናዎች የገቢ ዓይነቶች አድርጎ ይቆጥራቸዋል። በርሱ አመለካከት ሠራተኛውም ፣ ካፒታሊስቶም አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። ሠራተኛው ጊዜው ንና ጉልበቱን መሥዋዕት በግድረግ ጠቃሚ ሀብቶችን ሲያመርት ካፒታሊስቱ ለምርትና ለልውውጥ ተግባር መሣሪያዎችን ለግቅረብ ሲል የራሱን የግል ፍጆታ በብዛት መሥዋ ዕት ያደርጋል ብሎ ያምናል። ሲኒየር ትር ፍን የሥራ አስኪያጅ ገቢና የብድር ወለድ በግለት ከሁለት ይከፍለዋል። ወለድ የግል ፍጆታን መሥዋዕት በግድረግ ለተከፈለ ወጪ የሚከፈል ሲሆን የሥራ አስኪያጅ ገቢ ደግሞ ለአመራር የሚከፈል ደግዝ ነው ብሎ ያምናል። በዚህም መንገድ ሲኒየር የተረፈ እሴት ልዩ ልዩ ክፍል የሆኑትን የሥራ አስኪያጅ ገቢንና የወለድን ውስጣዊ ይዘትና አንድነት ለመሸፋፈንና አሳባቶ ለግ ቅረብ ሞክሯል። ሲኒየር ጥናታን የሚመ ለከተው ግንም ሊያስቀረው እንደግደገኛል የተፈጥሮ ሂደት አድርጎ ነው። ጠፍ መሪ ቶችን በግረብ ምክንያት የመሬት ኪራይ ስለ ሚጠፍር ምንዳ ያደርጋል ፣ ትርፍ ግን እየቀ ነሰ ይሄዳል የሚለውን የሪካርዶን አስተሳሰብ ሲኒየር ይቀበለዋል። ይህ ደግሞ ለኢንግሊድ

ዕድገት አደገኛ በመሆኑ ሲኒየር በኢኮኖሚ ለዘብተኝነት መንፈስ በኢንዱስትሪ የለሙ ሀገሮች ከእርሻ አምራች ሀገሮች ስንዴ ከቀረጥ ነፃ ማስገባት አለባቸው ይላል ። ማር ክስ በሲኒየር የተሳሳቱ አስተሳሰቦች ላይ በካ ፒታል ቅጽ እንድ ውስጥ ጊስ አቅርቧል ።

ሲንዲካሊዝም

(Syndicalism)

ሠራተኛውን ከካፒታል ጭቆና ለማላ ቀቅና ኅብረተሰቡን በአዲስ መልክ ለማደራ ጀት ያለው ብቸኛ መሣሪያ የሠራተኛው ማኅበር ነው የሚል በ19ኛው ምዕት ዓመት በሠራተኛው ንቅናቄ ውስጥ ብቅ ያለ አድ ኃሪ የንዑስ ከበርቴ የፖለቲካ ፈለግ ነው። ሲንዲኬት የሠራተኛ ማኅበር ማለት ሲሆን ሲን ዲካሊስቶች ሠራተኛው በሠራተኛ ማኅበራት አማካይነት ጠቅላላ የሥራ ማቆም አድማ በማድረግ ያለ ሕዝባዊ አብዮት የማምረቻ መሣሪያዎችንና ምርትን በቁጥጥር ሥር ማድ ረግ ይቻላል ብለው ስለሚያምኑ በፖለቲ ካው ትግል መጠመድ አስፈላጊ እንዳልሆነ ይናገራሉ ። ስለዚህም የሠራተኛውን የፖለ ቲካ ትግል ባለመቀበላቸው የወዝአደሩን ፓርቲ ግንባር ቀደም ሚናና የወዝአደሩን የበላይ ገዥ ነት አስፈላጊነት አያምኑም ።

(አናርኮሲንዲካሊዝምን ይመለከታል ።)

ሲንዲኬት

(Syndicate)

ሲንዲኬት ከካርቲል ይልቅ ከፍ ባለ ደረጃ አንድ ዓይነት ሸቀጥ የሚያመርቱ የካ ፒታሊስት ድርጅቶች ኅብረት የሚፈጥሩበት የሞኖፖል ቅርፅ ነው ። የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች በመካከላቸው በተደረሰው ስም ምነት መሠረት የተመደበላቸውን የምርት መጠን በየፊናቸው ከሌሎች የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች ነፃ በመሆን ያመርታሉ ። ሆኖም ያመረቱትን ሸቀጥ በየግላቸው ለመሸጥ አይችሉም ።

የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች ስምምነት በተደረሰበት ከታ መሠረት ያመረቱትን ምርት በጋራ ላቋቋሙት የንግድ ተቋም ያስረከባሉ። የንግድ ተቋሙም የተረከበውን ምርት ቀደም

ሲል ስምምነት በተደረሰበት የሞኖፖል ሞጋ ሸጠ ከየአባል ድርጅቱ በተረከበው የምርት መጠን መሠረት ገንዘቡን ያከፋፍላል ። በተ ጨማሪም የንግድ ተቋሙ ለአባል ድርጅቶች አስፈላጊ የሆኑ ጥሬ ዕቃዎችን የሞኖፖል ኃይ ሉን በመጠቀም በአነስተኛ ሞጋ ገዝቶ እንደ ፍላጎታቸው ያከፋፍላቸዋል ።

(ሞኖፖልን ፣ ካርቲልን ይመለከታል።)

ሳርትር ፣ ገን ፖል

(Sartre, Jean Paul)

ከ1905 እስከ 1981 የኖረ ፣ ኢሉግኒ ያዊ ህልውናነትን የመሠረተና ያስፋፋ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። “ሌትር ኤ ለኒያ” ብሎ በደረሰው መጽሐፍ ውስጥ የፍል ሰፍናውን መሠረታዊ አስተሳሰብና አቋም ጠለቅና ስፋ ባለ ሁኔታ ገልጿል ።

ሆኖም በ2ኛው የዓለም ጦርነት ማግ ስት ከማርክሳዊ ፍልስፍና ጋር በመተዋወቁ የፍልስፍናውን ንድፈ ሐሳባዊ ጥልቀትና አብ ዮታዊ ተግባር ስለተረጋገጠ የማርክሲዝም ፍል ሰፍና ተከታይ መሆኑን በይፋ አስታውቋል ። ነገር ግን በፊት የነበረውን ፍልስፍና ሙሉ በሙሉ መተው ስላልፈለገ “ከሪቲክ ደ ላ ሬዞ ዲያሌክቲክ” በሚለው መጽሐፍ ውስጥ ማርክሲዝምንና ህልውናነትን ለማ ስታረቅ ሞክሯል ።

ሳርትር በብዙ የፖለቲካ እንቅስቃሴና ትግል ውስጥ ተካፍሏል ። ሆኖም ያደረጋቸው ትግሎች በራሱ ስም ወይም በተወሰኑ በርሱ ተከታይ ቡድኖች አማካይነት ብቻ ነበር ። በፓርቲ በተቀናጀ ትግል ውስጥ መግባት ባለመፈለጉ የትግሉ ውጤት ውሱን ሆኖ ቀርቷል ።

(ህልውናነትን ይመለከታል ።)

ሳንሱር

(Censorship)

አንድ ሐሳብ ወይም የሰዎች የፈጠራ ውጤት ለሕዝብ ከመሰራጨቱ በፊት ተገቢ ነቱንና ጠቃሚነቱን ለማረጋገጥ በሕግ በታ ወቀ አካል የሚደረግ ቁጥጥር ነው ። በሳን ሱር አማካይነት የሚካሄደው ቁጥጥር ዓይነ

ተኛ ዓላማ ኅብረተሰቡን ይጉዳሉ የሚባሉ አስተሳሰቦችን መከላከል ነው ።

ሳንሱር እንደ መንግሥት የቆመሰትን ዓላማ ከሚጠብቅባቸው ዘዴዎች አንዱ ነው ። እንደ መንግሥት የሀገርን አንድነት ፣ ነፃነትና ክብር ግስክበር ፣ የሕዝቡን አጠቃላይ ክብረ ጎሊና ወዘተ...መጠበቅ ፣ እነዚህንና ሌሎችንም ለኅብረተሰቡ ጠንቅ ይሆናሉ የሚላቸውን ነገሮች በማንኛውም መንገድ እንዳይሰራጩ ይከላከላል ።

ከዚህም በተጨማሪ እንደ ኅብረተሰብ በዘልማድ የሚጠብቃቸው የሚፈቀዱና የማይፈቀዱ ሁኔታዎች እሉ ። እነዚህም እየንጻጻጹ የኅብረተሰብ አባል ከሕግነቱ ጀምሮ እንዲቀበላቸው የሚደረጉ ምግባራት ናቸው ።

ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም
(Scientific Ideology)

በማርክስና በኤንግልስ የተቀመረውና በሌኒን የጻበረው የወዘአደሩ ርዕዮተዓለም ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም ይባላል ። የሳይንሳዊ ዊነቱ መሠረት የወዘአደሩን ጥቅምና የታሪክን እርምጃ ከነባራዊ ማኅበራዊ ግንኙነቶችና ሕግጋት አንፃር ማሳየቱ ነው ።

(ርዕዮተዓለምን ፣ ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ፣ መደባዊ ንጹረትን ይመለከታል ።)

ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም
(Scientific Communism)

ካፒታሊዝምን ለመጣል የሚጠቅሙ ዘዴዎችንና መንገዶችን ፣ እዲሱን የኮሚኒስት ሥርዓት ለመገንባትና ሰውን በሁለንታዊ ዕድገት ለማነጻ መፈጠር ያለባቸውን ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና ባህላዊ ሁኔታዎችን የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ሳይንሱ ውስብስብ የሆነውን የኮሚኒስት ሥርዓት ሂደት የሚመረምር በመሆኑ ሰው የኅብረተሰቡን ሂደት ንቁና ግባዊ በሆነ መንገድ እንዲቆጣጠር የሚያስተምር ነው ። ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም የማርክሲዝም ሌኒኒዝም አንዱ ክፍል ሲሆን ከፍልስፍናና ከፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የሚለየው የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታን አጠቃላይ ሕግጋት የሚያጠና መሆኑ ነው ።

የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታን የሚመረምር በመሆኑ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም በመጀመሪያ የሚያስተምረው ባለው ነባራዊ ቅራኔ ሳቢያ የካፒታሊዝም ውድቀት እይቀራ መሆኑንና በሶሻሊስት አብዮት የሚተካው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደግሞ እውን ሊሆን የሚችለው በወዘአደሩ የበላይ ገዥ መንግሥት ብቻ መሆኑን ነው ። የኮሚኒስትን ኅብረተሰብ እውን ሰማድረግ ልንከተላቸው የሚገቡንን ሕጎችና ዘዴዎች የሚያጠና በመሆኑ የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ዋና ጥያቄ የሆነው የሰውን ሁለንታዊ ዕድገት ጥያቄ ተግባራዊ የሚያደርጉትን ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና መንፈሳዊ ሁኔታዎችን ያስተምራል ። የሰው ቁሳዊና የፈጠራ ችሎታዎች ፣ ፍላጎቶችና አዝማሚያዎች ውስብስብ በሆነው በኮሚኒስት ማኅበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ እንዴት እንደሚገለጹና እንደሚዳብሩ ያጠናል ።

የኅብረተሰብ ዕድገት የሚከናወነው በነባራዊ ሕጎች አማካይነት በመሆኑ ሰዎች የነዚህን ሕጎች ግንዛቤ ማግኘት ግባዊና ድርጅታዊ እንቅስቃሴያቸውን እንዲያሳድጉ ያደርጋቸዋል ። ሳይንሳዊ ኮሚኒዝምም ለኮሚኒዝም ግንባታ አመች የሚያደርገውን የነባራዊ ሕጎችና የጎሊናዊ ሁኔታዎችን መስተጋብር ያስተምረናል ።

በአጠቃላይ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም በኮሚኒስት ግንባታ ሂደት ውስጥ ንቁና ግባዊ የሆኑ የአመራር ፣ የቁጥጥርና የአስተዳደር ስልቶችን የሚያጠና ሳይንስ ነው ።

(ማርክሲዝም ፣ ሌኒኒዝምን ይመለከታል ።)

ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ
(Scientific Dialectics)

ከሄግል ተወስዶና ከሐሳባዊነት እቋሙ ተላቆ ፣ ተስተካክሎና ትክክለኛው ቁስለካላዊ መሠረት ተስጥቶት በማርክስ ፣ በኤንግልስና በሌኒን የተቀረፀው ዲያሌክቲክስ ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ ይባላል ።

ሳይንሳዊ የተባለበትም በሁለት ምክንያቶች ነው ። እንደኛው ክላይ እንደተገለጸው በቁስለካላዊ ይዘቱ ማለትም የሐሳብ የበላይነትን በመሻር ዋነኛው የፍልስፍና አምብርት ሐሳብ እራሱ የሚያገግባቀው የቁስለካላን

ወይም የነባራዊ እውነታን አንቅስቃሴና ዕድገት ነው በሚል መርህ ላይ በመመሥረቱ፤ ይህ ዲያሌክቲክስ የነባራዊ እውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ በመሆኑና በየጊዜው እያደገ፣ እየተጠናከረና እየበለጸገ የሚሄድ በመሆኑ ሳይንሳዊ ነው ። ሁለተኛው እውነታን በትክክል በማንፀባረቅ የሚገኝ ዕውቀት ደግሞ በተግባር ላይ በመዋል ከፍተኛ ጠቀሜታ ያለው በመሆኑ ለሰው ልጅ በተለይም ለሠራተኛው መደብ አብዮታዊ እንቅስቃሴና የትግል መመሪያ ገድፈ ሐሳብ ሆኖ ያገለግላል ። ተፈጥሮንና ኅብረተሰብን ለመቀየር፣ የሠራተኛውን መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ እንዲያግዝ፣ በዚህም ጊዜ ሚናውን እንዲጫወት ለእዲሱ ሥርዓት መከሰትና መጠናከር የሚያስፈልገውን ትግልና እመለካከት ከተጨባጩ ሁኔታ ጋር በማገናኘብ ትክክለኛውን መመሪያ የሚሰጥም በመሆኑ ሳይንሳዊ ዕውቀት ነው ።

(ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ፣ የዲያሌክቲክስ ሕግ፣ ዲያሌክቲካዊ ቆለእካልነት፣ የጀርመን ብሉይ ፍልስፍናን ይመለከታል ።)

ናቃኞችም ተነሥተውበታል ። ሳይንስ የሰውን ልጅ መሠረታዊ ችግሮች ለመፍታት የማይችል፣ እንዲያውም ለሰው ልጅ ባዕድና ጠላቱ ከመሆኑም በላይ ለባህል ምንም ዓይነት ጠቀሜታ የማይሰጥ ስለሆነ ሳይንስን ወሳኝ እድርጉ መቆጠር የሰውን ችሎታ በጠባቡ መግታት ነው የሚሉ ፀረ ሳይንስ አመለካከት ያላቸው ተቃዋሚዎች እንዲፈጠሩ ምክንያት ሆኗል ።

እነዚህ አመለካከቶች ሳይንስ በግንባራዊ ሕይወት ውስጥ ያለውን ሚና ዝቅ ስለሚያደርጉ ከሌሎች የግንባራዊ ንቃተ ገሊና መልኮች ጋር ያለውን ግንኙነትና በሰዎች እመለካከት ውስጥ ያለውን ስፍራ ስለማያሳዩ የተዛቡና የተጋነኑ እመለካከቶች በመሆናቸው ግርክሳዊ ሴኒናዊ ፍልስፍና ያወጣዋል ። ከዚህም በተጨማሪ ግንባራዊ ሳይንስ የሚገባውን ዕድገት ውስጥ ያላቸውን ሚና ስለማይቀበሉ ይታገላቸዋል ።

ጤቶች ቀን (የ—)

(International Working Women's Day)

የዓለም ሠርቶ አደር ጤቶች ለሰላም፣ ለዲሞክራሲና ለሰላምም በሚያደርጉት ትግል አንድነታቸውን ለግጠናከር በየዓመቱ መጋቢት 28 ወይም 29 (ግርኛ 8) የሚያከብሩት ቀን ነው ። ይህ ቀን እንዲከበር ውሳኔ የተላለፈው የታወቀው ጀርመናዊት የዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ንትናቂ መሪ ከላራ ትዜትኪን በ1910 በኮፐንሃገን ለተደረገው ለሁለተኛው ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የጤቶች ጉባኤ ባሳሰበችው መሠረት ነው ። ዓላማውም የየታ ጭቆና ከመደብ ጭቆና የማይነጠል በመሆኑ በዓለም ያሉ ሠርቶ አደር ጤቶች ከሚደርሰባቸው ድርብ ጭቆና ለመላካት ወዘለደሩ ከቡርጋዥዚው ተፅዕኖ፣ ጭቆናና ብዝሃነትን ለመውጣት በሚያደርገው ትግል ተካፋይ እንዲሆኑ ነው ። ይህ ቀን የዓለም ሠርቶ አደር ጤቶች ወደትግሉ መስክ ያልገቡትን ጭቆና ጤቶች የሚቀስትሱበት፣ ከእያፕሪያሊዝም ጋር የሚያደርጉትን ትግል የሚያድሱበትና አንድነታቸውን የሚገልጹበት ነው ። ግርኛ ስምንት ለመጀመሪያ ጊዜ የተከበረው በ1911 በጀርመን፣ በእስትሪያ፣

ሳይንስነት (Scientism)

የሳይንስ በተለይም የተፈጥሮ ሳይንስ ዕውቀት ከፍተኛ የሰው ልጅ የባህል ፋይዳ እንደሆነና ሰውም ስለእካባቢው ለሚኖረው ግንዛቤ በቂ መሠረት ሆኖ የሚያገለግለው ነው የሚል አመለካከት ነው ። ሰው በባህል ዘርፍ ግስጋሴ የሚያደርገው፣ የህልውና መሠረታዊ የሆኑ ጥያቄዎችን ሊፈታና ብቃት ያላቸውን የተግባር ዕቅዶች ሊያወጣ የሚችለው በሳይንሳዊ ዕውቀት ሲመራ ብቻ ነው ።

ሳይንስነት የተፈጥሮ ሳይንስነት፣ የአስተሳሰብ ስልቶችንና አጠቃላይ የአጠናን ዘዴዎችን ፍጹሟዊ ባህል አድርጎ የሚወስድ፣ ከዚህም የተነሣ የስብሊዊና የፍልስፍና ጠቀስ ጥያቄዎች ለግንዛቤ ምንም ጠቀሜታ የለውም የሚል ነው ። ይህ አመለካከት በዳቦረ መልኩ የተከሰተው በ19ኛው ምዕት ዓመት በቡርጋዥው ባህል ውስጥ ሲሆን ተቀ

በደንግግርክና በስዊዘርላንድ ሲሆን በሩሲያም ለመጀመሪያ ጊዜ በ1913 ተከብሯል ። በሀገራችንም ለመጀመሪያ ጊዜ የተከበረው በኢ.አ. 1968 ነበር ።

(የሴቶች ጥያቄን ይመለከታል ።)

ሴቶች ዓለም አቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን (የ—)

(Women's International Democratic Federation)

ሴቶችን ያለምንም የዘር ፣ የብሔረሰብ ፣ የሃይማኖትና የፖለቲካ እምነት ልዩነት የሚያሰባሰብ ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው ። ድርጅቱ ሴቶች እብረው እየታገሉ የዜግነት ፣ የእናትነትና የሠራተኛነት መብታቸውን እንዲያስከብሩና ለሕፃናት ደግንነት መጠበቅ ፣ ለሰላም ፣ ለዲሞክራሲና ለብሔራዊ ነፃነት መረጋገጥ የሚታገል ነው ።

የሴቶች ዓለምአቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን በታኅሣሥ 1945 በፓሪስ ከተማ በተካሄደው ዓለም አቀፍ የሴቶች ጉባኤ የተመሠረተ ሲሆን ከመቶ ሀገሮች በላይ የተውጣጡ ከ120 በላይ የሆኑ የሴቶች ድርጅቶችን በአባልነት ያቅፋል ። የአብዮታዊት ኢትዮጵያ የሴቶች ማኅበርም (አኢሴማ) የዚሁ ድርጅት አባል ነው ።

ድርጅቱ ከሌሎች ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ጋር በመተባበር በግሉ የሴቶችን ሁኔታ ፣ የሕፃናትን ደግንነት ፣ የኢምፔሪያሊዝምን ወረራ በመቃወምና ለዓለም ሰላም የሚደረገውን እንቅስቃሴ በመደገፍ በየጊዜው ስብሰባዎች እያካሄደ አቋም እንዲወስድባቸው ያደርጋል ። በተለያዩ የዓለም ክፍሎች የሚካሄዱትን ፀረ አፓርታይድ ፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ዲሞክራሲያዊ እንቅስቃሴዎች ይረዳል ። የዓለም ሴቶችም ድጋፍ እንዲሰጡ የተለያዩ ዘመቻዎች እንዲካሄዱ ያስተባብራል ።

የድርጅቱ የበላይ አካል በየአራት ዓመቱ የሚካሄደው ጉባኤ ነው ። ጉባኤው የድርጅቱን ፕሮግራምና በየዓመቱ እየተሰበሰበ ድርጅቱን የሚመራ ምክር ቤት ይመርጣል ። በዓመት ሁለት ጊዜ እየተሰበሰበ አመራር የሚሰጠው ደግሞ ቢሮው ነው ። የድርጅቱ የቀን ተቀን ሥራ በዋና ፀሐፊው እየተመራ

በሴክሬታሪያቱ ይከናወናል ። የሴቶች ዓለም አቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን ዋና ጽሕፈት ቤት በጀርመን ዲሞክራቲክ ሪፑብሊክ በበርሊን ከተማ ይገኛል ።

ሴቶች ጥያቄ (የ—) (Women's Question)

ሴቶች በተፃራሪ መደባዊ ሥርዓት ውስጥ ከመደብ ተፅዕኖ ሌላ በየታቸው ምክንያት ከሚደርሰባቸው ውስብስብ ማኅበራዊ ችግሮች ለመላቀቅና መብታቸውንና እኩልነታቸውን ለማስከበር የሚያቀርቡት ጥያቄ ነው ። በወንዶችና በሴቶች መካከል የሚታዩት አንዳንድ ተፈጥሮአዊ ልዩነቶች የሴቶችን የበታቸውን የሚያመለክቱ ባይሆኑም በመደብ ኅብረተሰብ ሴቶች በሃይማኖትና በባህሪ ተፅዕኖ ምክንያት በቤተሰብና በኅብረተሰብ ውስጥ ዝቅተኛ ቦታ ይሰጣቸዋል ። ሴቶች በካፒታሊስት ሥርዓት አነስተኛ ክፍያ እንዲያገኙ መደረጋቸው ፣ በቤተሰብና በኅብረተሰብ ውስጥ ዝቅተኛ ቦታ በመሰጠታቸው የተጣለባቸውን ማኅበራዊና ባህላዊ ተፅዕኖ በመቃወም የሚያነሱቸው ጥያቄዎች እንዲከረሩ አድርጓቸዋል ። በዚህም የተነሳ ጥያቄዎቹ የአጠቃላይ ኅብረተሰብ ጥያቄና በተለይም የሠራተኛው መደብ ጥያቄ አካል ሆነዋል ።

ሌሊን ስለሴቶች ጥያቄ በሰጠው ትንተና ላይ የኅብረተሰቡ ግማሽ እካል የሆኑት ሴቶች በካፒታሊዝም ድርብ ጭቆና የወደቀባቸውና በጣም ዲሞክራሲያዊ በሆነው ቡርጂ ሪፑብሊክ እንኳ ሴቶች በመጀመሪያ ደረጃ በሕግ ፊት ከወንዶች ጋር ፍጹም እኩልነት የተነፈጋቸው ከመሆኑም በላይ በቤት ውስጥም በመሆን በጣም ጎሳቀር ፣ ከባድና አሰልጥኖ በሆነ የማድቤት ሥራ ፣ በልጅ አሳዳጊነትና በአጠቃላይ በቤት አገልጋይነት እንዲወስኑ መደረጋቸውን አብራርቷል ።

በማንኛውም የፖለቲካ ፣ የኢኮኖሚና የማኅበራዊ ኑሮ ዘርፍ የሴቶች እኩልነት የሚረጋገጠው ሙሉ መብታቸውና ጥቅማቸው ተጠብቆ በትምህርት ፣ በሥራ ፣ በደሞዝ ፣ በጠረታ ... ከወንዶች ጋር ሲኖራቸው የሚገባው እኩልነት በተግባር ሲገለጽ ነው ።